

εξ υπαρχής

μηνιαίο βήμα ανάλυσης, κριτικής και διαλόγου

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003 ■ τεύχος 45ο ■ τιμή: €3,00

Επιτέλους μιλούμε Nihayet Konuşuyoruz

θέλεις να γίνεις μέλος του Εξ υπαρχής,
να συμμετέχεις σε κάποια
από τις δραστηριότητες του,
να βοηθάς σε κάποια από τις δουλειές του;

Τηλ: Κωστής Αχνιώτης 99-517413 κάθε απόγευμα.

----- ✂
εξ υπαρχής ■ Δελτίο εγγραφής συνδρομητών

Όνοματεπώνυμο: .....

Διεύθυνση: .....

Πόλη: ..... Τ.Τ.: .....

Επαρχία: .....

Τηλ. Οικίας: ..... Φαξ Οικίας: .....

Τηλ. Οικίας: ..... Φαξ Εργασίας: .....

Επάγγελμα: .....

Τιμή συνδρομής: εσωτερικού ετήσια £25.00. Υπόλοιπες χώρες Ευρώπης £30.00. ΗΠΑ £32.00. Αυστραλία £41.00.

Επιταγές στο όνομα: Επικοινωνία Πολιτών Γέφυρα Λτδ

Οι συνδρομητές μπορούν να αποπληρώνουν τις συνδρομές τους μέσω οποιασδήποτε τράπεζας στον αριθμό λογαριασμού 100404000752-6, Συνεργατικό Ταμιευτήριο Καταστηματαρχών

----- ✂
εξ υπαρχής ■ Δελτίο εγγραφής συνδρομητών

Όνοματεπώνυμο: .....

Διεύθυνση: .....

Πόλη: ..... Τ.Τ.: .....

Επαρχία: .....

Τηλ. Οικίας: ..... Φαξ Οικίας: .....

Τηλ. Οικίας: ..... Φαξ Εργασίας: .....

Επάγγελμα: .....

Τιμή συνδρομής: εσωτερικού ετήσια £25.00. Υπόλοιπες χώρες Ευρώπης £30.00. ΗΠΑ £32.00. Αυστραλία £41.00.

Επιταγές στο όνομα: Επικοινωνία Πολιτών Γέφυρα Λτδ

Οι συνδρομητές μπορούν να αποπληρώνουν τις συνδρομές τους μέσω οποιασδήποτε τράπεζας στον αριθμό λογαριασμού 100404000752-6, Συνεργατικό Ταμιευτήριο Καταστηματαρχών

εκδοτικό 45

Ιούλης 2003

A

υτός ο Ιούλης είναι διαφορετικός από τους προηγούμενους. Κουβαλά ασφαλώς μαζί του όλους τους προηγούμενους, τις μεγάλες λύπες και τις μεγάλες χαρές, κουβαλά και την απάβλυνση αυτών των αισθημάτων όπως ορίζει ο αδυσώπητος χρόνος, αλλά κουβαλά πλέον μαζί του και μια σειρά καινούργια: το αίσθημα της ασφάλειας λόγω της επερχόμενης ένταξης, το αίσθημα του τερματισμού μιας μακρόχρονης στασιμότητας και τώρα πλέον την ελπίδα της δικαιοδικής επαφής.

Μετά τους πρώτους ενθουσιασμούς του «ραγίσματος του τείχους», τις πρώτες γνωριμίες ή ελεύθερες πλέον συναντήσεις – συζητήσεις από πλευράς χρόνου και «επίβλεψης» τα πράγματα άρχισαν πλέον να γίνονται πιο σοβαρά. Οι Κύπριοι των δυο πιο σημαντικών εθνοτήτων αλλά βέβαια λόγω δυναμικής και οι υπόλοιποι, μπαίνουν όπως λέμε στο ψητό. Τεμαχίζουν το Κυπριακό στα εξ ων συνετέθη και πασχίζουν να βρουν κοινές προσεγγίσεις. Η Κύπρος μετατρέπεται σε ένα πρωτότυπο και τεράστιο εργαστήριο διεθνολογικής ή και υπερεθνολογικής αναζήτησης. Αν βρισκόμασταν σ' ένα πιο πολιτισμένο πολιτικό πλαίσιο θα μπορούσαμε να φιλοδοξήσουμε εκλεγμένα σώματα των κοινοτήτων με στόχο τον ανοικτό και αντιπροσωπευτικό διάλογο για τη λύση του Κυπριακού. Εν πάση περιπτώσει αυτή τη στιγμή οι κοινότητες αντιμετωπίζουν το τείχος των πολιτικών τους αντιλήψεων και προκαταλήψεων άμεσα. Μέσα σ' αυτές τις συζητήσεις υπάρχουν και συμφωνίες και αντιπαραθέσεις με αποτέλεσμα συγκλίσεις και διαχωρισμούς ανεξαρτήτως πολλές φορές εθνότητας. Μέσα σ' αυτή την συζήτηση κρύβεται η ελπίδα όχι μόνο για τη λύση του Κυπριακού αλλά και για την ανανέωση της πολιτικής ή των πολιτικών στη χώρα μας. Βασικές έννοιες, Τουρκία, Ελλάδα, Ιμπεριαλισμός, Επεκτατισμός, Δικαιοδική Σύγκρουση, Ένωση, Διχοτόμηση, Έθνος, Ταξική Πάλη όλα αποκτούν νέο περιεχόμενο και διαστάσεις κάτω από το σκληρό φακό του κοινού κοιτάγματος. Αυτές τις μέρες ξαναγράφεται η Ιστορία μας. Για την ακρίβεια επιτέλους την γράφουμε για πρώτη φορά εμείς μόνοι μας.

KA

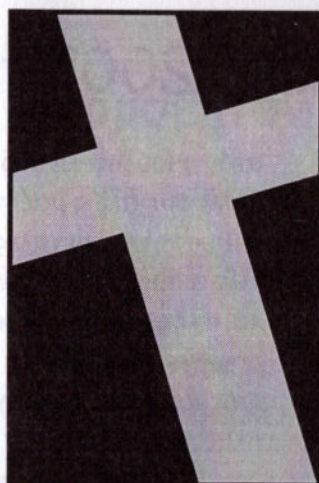
* Τι θέλουν
άραγε
οι Τουρκοκύπριοι

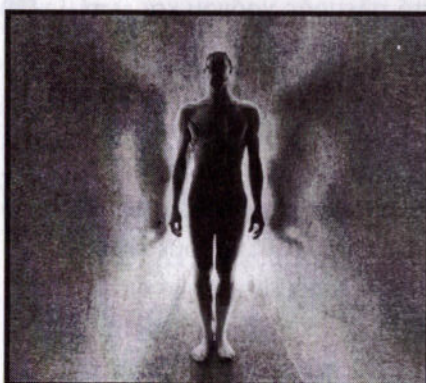
* Ποια
Επαναπροσέγγιση;

* Για τον απεργιακό σεισμό
στην Γαλλία

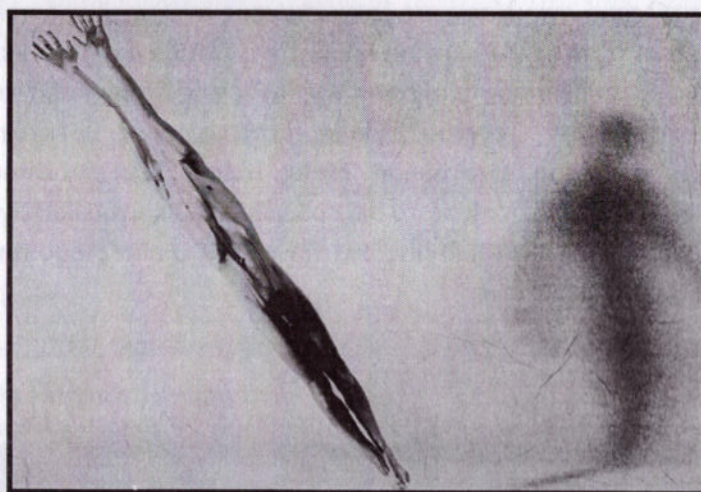
* Ο Σταυρός σαν
ηλεκτρική καρέκλα

* Μετανάστες χωρίς
χαρτιά

* Παγκόσμια Πορεία
γυναικών

* Πώς θα πρέπει να
διδάσκεται η
Ιστορία στα
Κυπριακά σχολεία

* Μια
κοινωνιολογική
ανάγνωση της
ποιητικής
βιογραφίας του
εργάτη ποιητή
Γιώργη
Χειμαρίδη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

4	Ο σταυρός σαν ηλεκτρική καρέκλα	Του Ιωσήφ Παγιάτα
6	Επισημάνσεις	
8	Λουλούδια στους σφαγιασθέντες της Τόχνης	
10	Τι θέλουν άραγε οι Τουρκοκύπριοι;	Του Σοφοκλή Ρούσου
13	Ε καλά, και τι κάνουμε παρακάτω;	Του Παύλου Μ. Παύλου
16	Ποια Επαναπροσέγγιση;	Του Νίκου Τριμικλινιώτη
18	Άμα το θέλουμε, μια δίκαιη λύση είναι εφικτή	Της Αντανίας Λύρα
20	Οικοσύστημα Κύπρος	
21	Οι σκέψεις ενός Κερυνειώτη	Του Κύρου Γ. Σαββίδη
22	«Γεννάτε ελληνάκια, όχι τουρκάκια»	Του Αντη Βάτλου
24	Ahmet Barcin: "Πάντα πλήρη ανθρωπιάς"	Της Εύας Νεοκλέους
26	ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΥ ΡΑΓΙΣΕ ΚΑΙΡΟΣ ΝΑ ΤΟ ΓΚΡΕΜΙΣΟΥΜΕ	Του Φαίδωνα Βασιλειάδη
30	ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ: από την ανυποληψία στην απειπίθεση	Του Μάριου Θρασυβούλου
32	2004: Πέντε άξονες δράσης για το Κυπριακό	Του Λάρκου Λάρκου
34	Η άλλη όψη του πακέτου Φερχόιγκεν	Του Λάρκου Λάρκου
36	Που μας πάει το ευρωσύνταγμα	Του Ανδρέα Ματαίου
38	Μετανάστες χωρίς χαρτιά	
40	ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΤΙΜΑΡΙΘΜΙΚΗ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ (ΑΤΑ) Ιστορικό και λειτουργία του Συστήματος	Του Αντρέα Παυλικά
43	Πώς θα πρέπει να διδάσκεται η Ιστορία στα Κυπριακά Σχολεία	Του Αχμέτ Τζιαβίτ Αν
47	Η αλήθεια είναι ότι η Βρετανία υποστηρίζει την τρομοκρατία ...	Του John Pilger
50	Η Παγκόσμια Πορεία Γυναικών τώρα και στην Ελλάδα!	Της Σίσσυ Βαβού
53	Διδάγματα και προοπτικές του παρατεταμένου απεργιακού σεισμού που συγκλόνισε τη Γαλλία	Του Γιώργου Μητραλιά
56	Αλληλεγγύη στην Ιρακινή Αντίσταση	
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ		
59	Μια κοινωνιολογική ανάγνωση της ποιητικής βιογραφίας του «εργάτη ποιητή»	Γ. Χειμαρίδη
64	Αρκάς	

Περιοδικό "εξ υπαρχής"

Μηνιαίο βήμα ανάλυσης
κριτικής και διαλόγου

Ιούλιος-Αύγουστος 2003
Τεύχος 45

Διεύθυνση:

Αρχ. Μακαρίου Γ' 127,
Καϊμακλί, Λευκωσία 1021
Τηλ. 22346061 - 22346160

E-mail:

yparhis@spidernet.com.cy

Υπεύθυνος για τον Νόμο:

Δώρος Κακουλλής

Εκδίδεται από

την Επικοινωνία Πολιτών
Γέφυρα Λτδ

Υπεύθυνος Ύλης
Κωστής Αχνιώτης
τηλ 99 517 413
μετά τις 15.00μμ

Για τα υπογραμμένα κείμενα
ευθύνονται οι συγγραφείς τους

Οι συνδρομητές μπορούν να
αποπληρώνουν τις συνδρομές
τους μέσω
οποιασδήποτε τράπεζας
στον αριθμό λογαριασμού
100404000752-6, Συνεργατικό
Ταμειυτήριο Καταστηματαρχών

Εκτύπωση:

Τυπογραφεία ΕΡΜΗΣ
τηλ. 22482361

Τόχουμε σκεφτεί καμιά φορά άραγε;

Ο σταυρός σαν ηλεκτρική καρέκλα

Του Ιωσήφ Παγιάτα

κουγα πρόσφατα σε βραδινό τηλεοπτικό δελτίο ειδήσεων την εκφωνήτρια να αναφέρει ότι, «σύντομα ο τιμημένος σταυρός θα κρέμεται στο λαιμό της μικρής τουρκοκύπριας». Η ειδηση αναφερόταν σε τκή οικογένεια, της οποίας τα προβλήματα στις ελεύθερες περιοχές δεν έλεγαν να πάρουν τέλος και αποφάσισε να βαπτιστεί και να ασπαστεί τον χριστιανισμό, απορρίπτοντας κατεπέκταση το Ισλάμ, με το απλό σκεπτικό: «αφού τζιένοι ποτζιέ δεν μας εβοήθησαν αναγκαστήκαμε νάρτουμε ποδά !!»

Χωρίς να μπορώ να αντιπαρέλθω τον ιδιαίτερα «πρακτικό» τρόπο αντίκρισης της θρησκείας στη συγκεκριμένη περίπτωση, που συν τοις άλλοις δεν μπορεί να προκαλεί οποιαδήποτε αισθήματα τιμής ή περηφάνιας, ομολογώ ότι η αλλαγή που εξυπακούει αυτή η θεώρηση, που δεν γίνεται ουσιαστικά αυτόβουλα και ύστερα από προβληματισμό αλλά με κάποιο έμμεσο έστω ψυχαναγκασμό, πάντα μ' ενοχλούσε. Κι αυτό παρά το ότι δεν πιστεύω ότι οι μεταπηδήσεις αυτού του τύπου από τη μια θρησκεία στην άλλη, μπορούν ουσιαστικά να αλλάξουν τον ψυχισμό του ατόμου.

Προεκτείνοντας το θέμα, θα πρέπει να πω ότι και ο προσηλυτισμός από τη μια θρησκεία (συμπεριλαμβανομένου και του ανιμισμού) στην άλλη δεν πιστεύω ότι αποτελεί ορθή ενέργεια, ακόμα και όταν στην αύξηση των πιστών συγκεκριμένης θρησκείας ή δόγματος υπάρχουν και οι ευκαιρίες απαλλαγής από τη φτώχεια ή της μόρφωσης. Θα πρέπει οι άνθρωποι να μάθουμε να αποδεχόμαστε ο ένας τον άλλο με τις οποιεσδήποτε διαφορές μας, υπαρκτές ή φαντασιακές.

Άλλο βέβαια αν κάποιος έχει ο ίδιος καταπιαστεί με τη συγκριτική θρησκειολογία και νιώθοντας πάντα την ανάγκη να πιστεύει, επιλέγει άλλη θρησκεία απ' αυτή που τούδωσαν ή του επέβαλαν όταν ήταν νήπιο, πιστεύοντας ότι πιο πολύ τον εκφράζει και ανταποκρίνεται στις ανάγκες του η νέα του θρησκεία.

Η λέξη σταυρός είναι πολύ παλιά, προχριστιανική και την συναντούμε και στον

Όμηρο. Σημαίνει όρθιο πάσσαλο μπηγμένο στο έδαφος εν ειδη εμποδίου. Ωστόσο στην ιστορία μπήκε ο σταυρός ως δούξυλα χιαστί ή σε ορθή γωνία, που χρησιμοποιούνταν ως όργανο θανάτωσης. Με την εμφάνιση του χριστιανισμού, το σχήμα του σταυρού καθιερώθηκε και καθιερώθηκε ως το σύμβολο της χριστιανικής θρησκείας, μιας θρησκείας που έχει περισσότερο από ένα δισεκατομμύριο πιστούς, κάπου το ένα πέμπτο των κατοίκων του πλανήτη.

Από τα πολύ παλιά χρόνια ο σταυρός χρησιμοποιείτο ως όργανον ατιμωτικής θανάτωσης στους ανατολικούς λαούς (Αιγυπτίους, Εβραίους, Μήδους, Πέρσες, Βαβυλώνιους, Ασσύριους, Ινδούς), από τους οποίους δανείστηκαν τη συνήθεια οι Ρωμαίοι. Ωστόσο αυτός ο τρόπος θανάτωσης δεν είχε γενικευθεί αλλά χρησιμοποιούνταν στη περίπτωση των δούλων και στη συνέχεια των εγκληματιών, ντόπιων ή ξένων και εν πάση περιπτώσει όχι των ρωμαίων πολιτών.

Κατά τη θανάτωση μπηγόταν στο έδαφος κατακόρυφα πάσσαλος. Στη συνέχεια ο κατάδικος οδηγείτο σ' αυτόν έχοντας στον ώμο του δοκάρι, που προσαρμόζόταν σε ορθή γωνία στο πάσσαλο, σχηματίζοντας έτσι τον σταυρό. Τα πόδια του δένονταν στο πάσσαλο και τα χέρια του στο οριζόντιο δοκάρι, ενώ πάνω από τη κεφαλή του έμπαινε επιγραφή που αναφερόταν στο έγκλημα που είχε διαπράξει.

Από τη σταύρωση του Χριστού εξέλιπε πια η ατιμωτική του σημασία και ο σταυρός θεωρείται από τους χριστιανούς ως το ιερό σύμβολο της υπέρτατης θυσίας και της σωτηρίας. Από την εποχή του Μ. Κωνσταντίνου, που ως γνωστόν υιοθέτησε τον χριστιανισμό ως την επίσημη θρησκεία του Κράτους, η ποινή της σταύρωσης καταργήθηκε και ο σταυρός τοποθετήθηκε στο ρωμαϊκό λάβαρο, τον αυτοκρατορικό μανδύα, το στέμμα και τα βυζαντινά νομίσματα. Έκτοτε ο σταυρός χρησιμοποιείται ευρέως από τους χριστιανούς και ως κόσμημα, ενώ στον ελληνορθόδοξο χώρο προσέφερε και το όνομα Σταυρός.

Αφότου ανευρέθει από την Αγία Ελένη ο Τίμιος Σταυρός – ο σταυρός στον οποίο κατά την παράδοση σταυρώθηκε ο Χριστός – του αποδόθηκαν θαυματουργές ιδιότητες. Γενικά θεωρείται ως μέσον αποτροπής κάθε κακού, επίκλησης της

βοήθειας του Θεού αλλά και τρόπος για να τον ευχαριστήσουν οι άνθρωποι. Η συνήθεια του να κάμνει κάποιος τον σταυρό του όταν προσεύχεται αλλά και σε άλλες περιπτώσεις, εμφανίστηκε τον 3ο αιώνα μ.Χ. Οι ορθόδοξοι κάμνουν το σταυρό τους με τα τρία δάκτυλα, αγγίζοντας κατά σειρά το μέτωπο, το κάτω μέρος του στήθους, τον δεξιό και μετά τον αριστερό ώμο. Οι Καθολικοί χρησιμοποιούν τα δύο δάκτυλα, αγγίζοντας πρώτα τον αριστερό και μετά το δεξιό ώμο. Πιο πολύ ο σταυρός απασχολεί τους Ορθόδοξους Χριστιανούς, κάπως λιγότερο τους Καθολικούς και ακόμα λιγότερο τους υπόλοιπους χριστιανούς. Ωστόσο είναι για καλά εδραιωμένος στη ζωή των χριστιανών.

Ο σταυρός χρησιμοποιήθηκε και ως έμβλημα των σταυροφόρων και στο οικόσημο πολλών ευγενών ενώ σήμερα βρίσκεται στις σημαίες αρκετών ευρωπαϊκών κρατών (Βρετανίας, Σουηδίας, Νορβηγίας, Δανίας, Ελβετίας, Ελλάδας, Μάλτας, Φινλανδίας).

Όμως, σε πόσων περνά σήμερα από το μυαλό ότι αυτό που με καμάρι φορούν στο λαιμό πολλές γυναίκες και λιγότεροι άντρες, ήταν κάποτε το μέσο θανάτωσης των δούλων και των εγκληματιών; Ότι δηλαδή ο χριστιανισμός, η θρησκεία της αγάπης και της ζωοδόχου πίστης, έχει τελικά επιλέξει για σύμβολό του το αντικείμενο ενός επώδυνου θανάτου ...

Η το όντι βάρβαρη αυτή επιλογή θανάτωσης καταργήθηκε στη συνέχεια και αντικαταστάθηκε από πιο «πολιτισμένους» τρόπους θανάτωσης, τη γκιλοτίνα, τη κρεμάλα, το θάλαμο των αερίων, την ηλεκτρική καρέκλα, χωρίς να ξεχνούμε βέβαια και τον επί της πυράς θάνατο των χριστιανών ιεροεξεταστών.

Θα μπορούσε να διερωτηθεί κανείς, πόσων έχει περάσει από το μυαλό ότι, αν ζούσε και καταδικαζόταν σε θάνατο σήμερα ο Χριστός, οι Χριστιανοί θα κρέμαζαν στο λαιμό τους μικρές γκιλοτίνες, κρεμάλες, ή μικρές ηλεκτρικές καρεκλίδες ... Είναι κατά την άποψή μου αξιοσημείωτο και αξιοπερίεργο ίσως, ένας συμβολισμός με τις διαστάσεις του σταυρού, που έχει τις ρίζες του, χωρίς αυτό να συνειδητοποιείται στη καθημερινή μας ζωή. Όπως και τόσα άλλα πράγματα που κάτω από πολύ διαφορετικές συνθήκες, έρχονται στη ζωή μας για να μείνουν ...

Η τουρκική γλώσσα στα σχολεία της Ελληνικής Ορθοδόξου Κοινότητας

Η τουρκική γλώσσα ως μάθημα επιλογής στα σχολεία υπήρχε και πριν από την εξαγγελία των μέτρων επαναπροσέγχισης της κυβέρνησης. Μερικοί μαθητές είχαν ζητήσει το μάθημα ως επιλογή τους από τότε αλλά στις περιπτώσεις που γνωρίζω τους είχε λεχθεί ότι δεν ήταν δυνατό να συμπληρωθεί ομάδα για το μάθημα. Αφού η περίοδος των επιλογών είχε τελειώσει, εξαγγέλθηκαν τα γνωστά μέτρα και στάλθηκε εγκύκλιος του αρμόδιου υπουργού στα σχολεία με την οποία εξήγγελλε την ύπαρ-

ξη της επιλογής. Το ελληνοκυπριακό σχολείο έχει όμως τόσα χρόνια οικοδομήσει με κάθε μέσο την πεποίθηση ότι τούρκικο και βάρβαρο. Η εισαγωγή του μαθήματος σοκάρει αρκετούς καθηγητές και αρκετούς μαθητές οι δε μη εθνικιστές εκπαιδευτικοί λουφάζουν κατά την συνήθεια τους ακόμα και τώρα. Ενώ στην άλλη πλευρά οι εκπαιδευτικοί είναι στην πρωτοπορία της κοινότητας τους στην δική μας συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Η τουρκική γλώσσα όμως δεν είναι «μία ακόμα ξένη γλώσσα που

μπορεί να είναι χρήσιμη», (χαρακτηριστική έκφραση γνωστού μου εκπαιδευτικού), είναι μια από τις δυο γλώσσες της χώρας μας και ασφαλώς η εκμάθηση της είναι ένα βήμα για την ενσωμάτωση της. Η εισαγωγή της στα σχολεία είναι επίσης βήμα της μετατροπής του ελληνοορθόδοξου κοινοτικού σχολείου σε δημόσιο κυπριακό. Αυτό το τελευταίο είναι όμως αναγκαιότητα που προκύπτει και από την εναρμόνιση και από κάθε στοιχειώδη έννοια εκδημοκρατικοποίησης και εκσυγχρονισμού.

Λογοκρισία στον κινηματογράφο

Την τελευταία Πέμπτη του Ιούνη εγκρίθηκαν σχεδόν στα τυφλά, από την ολομέλεια της Βουλής, οι κανονισμοί για την κατάταξη των κινηματογραφικών ταινιών σε κατηγορίες. Στους κανονισμούς διατηρείται ουσιαστικά το καθεστώς λογοκρισίας μάζα από την έγκριση μιας κατηγορίας με «μη κατατάξιμες ταινίες». Όσες ταινίες μπουν στην κατηγορία αυτή θα στέλλονται πίσω στις χώρες προέλευσης τους.

Ευρώπη εναντίον Εξ υπαρχής

Ελέω εναρμόνισης αυτό το περιοδικό για να σταλεί στην Ελλάδα όπως και σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα κοστίζει 1,25 λίρες Κύπρου κι όταν βάζουμε λίγες σελίδες παραπάνω πάμε στις 1.50. Επομένως όσες συνδρομές εξωτερικού (ή ευρωπαϊκού εσωτερικού) καταφέραμε να έχουμε μάλλον θα τις χάσουμε πολύ σύντομα. Να λοιπόν που η ένταξη κύριε Υπουργέ της παιδείας και του πολιτισμού, μας απομακρύνει από την Ευρώπη και μας εμποδίζει να μεταδώσουμε τα φώτα μας στους ελληνόφωνες συνευρωπαίους μας. Άλλο χαράτσι που προκαλεί δύσπνοια στα μικρά έντυπα εδώ κι' ένα χρόνο είναι βέβαια το 15% του ΦΠΑ.

Αντισύνοδος Θεσσαλονίκης

Από την αντισύνοδο της Θεσσαλονίκης σημειώνουμε τρεις πρωτοβουλίες οι οποίες μπορεί να ενδιαφέρουν κάποιον κόσμο. Πρόκειται για το πανευρωπαϊκό δίκτυο για την υγεία το οποίο βρίσκεται ήδη σε προχωρημένο στάδιο συγκρότησης και εργάζεται για τον συντονισμό της πάλης ενάντια στη μείωση των δαπανών για την υγεία, για το δίκτυο για την παιδεία το οποίο είναι πιο πρόσφατο και δεν έχει ακόμα πλήρως συγκροτηθεί και στοχεύει στο συντονισμό των αγώνων στην Ευρώπη ενάντια στην ιδιωτικοποίηση και αγοραιοποίηση της παιδείας και τέλος μια προσπάθεια που γίνεται για τη συγκρότηση ενός «Μεσογειακού Φόρουμ» για τα κινήματα των χωρών που βρέχονται από την Μεσόγειο.

Κυρίους Χριστόφια και Ταλάτ

Μιραία η αντιπαράθεση ΑΚΕΛ και Τουρκικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος παίρνει και στα μίντια τεράστιες διαστάσεις. Λόγω της μερικής άρσης των περιορισμών στη μετακίνηση των ανθρώπων, η αντιπαράθεση εκτείνεται όπως διαπιστώνουμε και στις συζητήσεις ανάμεσα στα μέλη και οπαδούς των δύο κομμάτων. Αιχμή της αντιπαράθεσης είναι η προσέγγιση από το ΑΚΕΛ των θέσεων του ΔΗΚΟ και από το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα των θέσεων του κ Ντενκτάς. Οι ηγεσίες των δύο κομμάτων θα πρέπει να καταλάβουν το αυτονόητο: ανάμεσα στον κόσμο τους επιβιώνει ακόμα πάνω από τα συρματοπλέγματα ο πυρήνας της ανεξαρτησιακής συνείδησης στον τόπο μας. Ο κόσμος αυτός αντιστάθηκε όσο τα κατάφερε στην λαίλαπα της εθνοτικής αντιπαράθεσης. Την ώρα λοιπόν που φαίνονται κάποιες ελπίδες για καλύτερες μέρες, ας μην αφήσουν να καταρρεύσει το πιο σημαντικό μετερίζι της συνύπαρξης μέσα στην κοινωνία μας. Το Σάββατο 28 του Ιούνη το βράδυ μερικοί εκπαιδευτικοί βρεθήκαμε στο χορό των τουρκοκυπρίων καθηγητών. Υπήρχαν κάπου 500 προσκεκλημένοι και πολιτικές αντιπροσωπείες της αντιπολίτευσης. Αντιπροσωπεία της ΟΕΛΜΕΚ δεν υπήρχε λόγω της υποχρεωτικής επίδειξης διαβατηρίων κατά την είσοδο στα κατεχόμενα. Η απουσία αυτή όμως ήταν εξαιρετικά βαριά. Οι άνθρωποι υποδέχθηκαν τους λίγους ελληνοκύπριους εκπαιδευτικούς που βρεθήκαμε εκεί με πολλή θέρμη ως να ήταν ολόκληρη η κοινότητα μας παρούσα. Μετάφραζαν

πάντα στα ελληνικά, η ορχήστρα έπαιξε πολλά ελληνικά τραγούδια και βέβαια πολλοί είχαν την υπομονή να τους δείξουμε πόσα τουρκικά ξέρουμε. Εν πάση περιπτώσει αυτή την στιγμή, του μεγάλου συναπαντήματος, πρέπει να βρεθεί κάποιος τρόπος αντιμετώπισης του θέματος τουλάχιστον στο επίπεδο των συντεχνιών.. Κείμενα με προτάσεις είναι επιρροδεδεχτα στο περιοδικό.

ΚΙΣΑ-Μνημόνιο

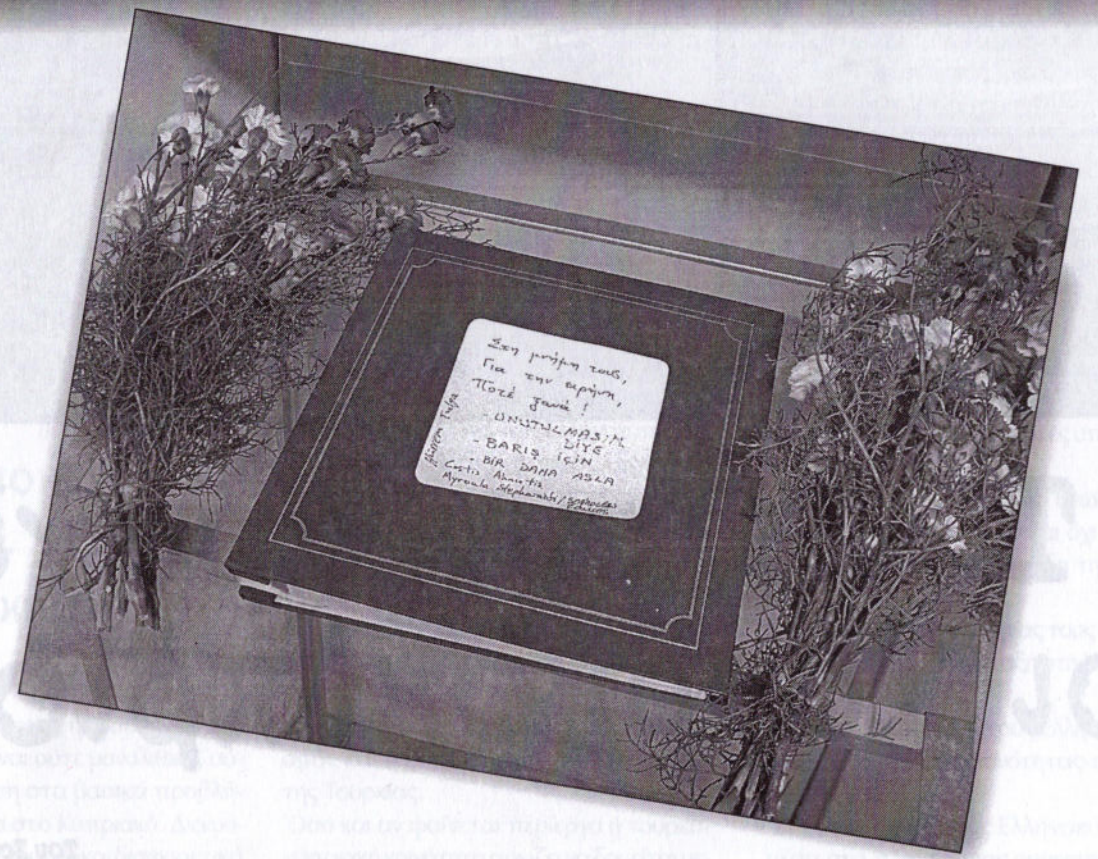
Η Κίνηση Στήριξης Αλλοδαπών (ΚΙΣΑ) είχε στις 30 του Ιούνη τη γενική της συνελευση. Όλα όσα λέχθηκαν ήταν σημαντικά για τον αγώνα εναντίον του ρατσισμού και της ξενοφοβίας Θα σημειώναμε ωστόσο ως ιδιαίτερα χρήσιμο για το θέμα το μνημόνιο με τις εισηγήσεις της ΚΙΣΑ προς την κυβέρνηση για τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες. Πρόκειται για ένα τόμο πολύ χρήσιμο για όσους θέλουν να προσεγγίσουν το θέμα. Από αυτή την εργασία δημοσιεύουμε σε άλλες σελίδες την παράγραφο για τους «χωρίς χαρτιά».

Λουλούδια στους σφαγιασθέντες της Τόχνης

Στα κατεχόμενα υπάρχει ένα χωριό που το αποκαλούν χωριό των ορφανών ή ακόμα χωριό των γυναικών. Πρόκειται για τα χωριά Συγχαρί και Βουνό τα οποία έχουν ενωθεί και οι Τουρκοκύπριοι τα ονομάζουν επίσημα Τόχνη (Τασκέντ Κόι) όπως δηλαδή ακριβώς το μέχρι το '74 μικτό χωριό Τόχνη της επαρχίας Λεμεσού. Στο χωριό αυτό μεταφέρθηκαν το καλοκαίρι του '74 οι γυναίκες και τα παιδιά της Τόχνης. Οι άνδρες του χωριού εκτελέστηκαν από ατάκτους όπως δηλώνουν όσοι διασώθηκαν. Το εκκλησάκι του χωριού έχει μετατραπεί σε μικρό μουσείο στη μνήμη τους, με τις φωτογραφίες τους και μερικά ακόμα δικά τους μικρά πράγματα. Αντιπροσωπεία του Εξυπαρχής κατέθεσε στις 7 Ιουνίου λίγα λουλούδια με την ευχή ποτέ ξανά.

Κ.Α.

Τι θέλουν άραγε οι Τουρκοκύπριοι;

Του Σοφοκλή Ρούσου

Η άποψη των Ελληνοκυπρίων

Μια γρήγορη περιδιάβαση σε κάποια σχόλια και κάποια πικρόχολα υπνοσούμενα των ελληνοκυπριακών μέσων ενημέρωσης του τελευταίου μήνα δίνει την εντύπωση ότι ζούμε στα πρόθυρα μιας τρίτης εισβολής. Δεν αναφέρομαι στα πολιτικά γεγονότα τύπου Στροβιλιών που και αυτά πρέπει να ειπωθούν κριτικά, μέσα από το φακό των πολιτικών επιδιώξεων των ελληνοκυπριακών κομμάτων και πολιτικών.

Αυτό που με εντυπωσίασε είναι μια σειρά από φαινομενικά αθώα δημοσιεύματα και σχόλια που αφήνουν μια διάχυτη εντύπωση ότι οι Τουρκοκύπριοι με τις απαιτήσεις τους, έχουν βάλει σαν στόχο να μας φανε τις περιουσίες μας, να διαλύσουν το κοινωνικό μας κράτος και το σύστημα υγείας(!), να μας κλέψουν τις δουλειές μας και τέλος να καταβροχθίσουν τα ευρωπαϊκά κονδύλια που διαφορετικά θα ήταν δικά μας.

Είναι προφανές το μήνυμα που στέλνει αυτή η προσέγγιση. «Προσοχή! Οι Τούρκοι παραμένουν εχθροί. Μην τους έχετε εμπιστοσύνη. Όπως και να μας πλησιάζουν, είναι επικίνδυνοι. Όποιος και να βρίσκεται στην ηγεσία τους υποστηρίζει τους ίδιους στόχους». Σε μερικές μάλιστα περιπτώσεις, τέτοιες απόψεις διατυπώνονται χωρίς υπνοσούμενα.

Τι στόχους έχει λοιπόν η τουρκοκυπριακή κοινωνία. Μήπως αυτό που κυρίως την ενδιαφέρει είναι τα λεφτά; Χωρίς να θέλω να παίξω το ρόλο του ειδικού (που δεν είμαι) θα προσπαθήσω να σκιαγραφήσω κάποιες τάσεις μέσα στην τουρκοκυπριακή κοινωνία και να δώσω τις προσωπικές μου απόψεις για το ποια θα μπορούσε να είναι η στάση μας.

Οι Τουρκοκύπριοι δεν είναι μια μονολιθική κοινωνία.

Όπως όλες οι κοινωνίες, η τουρκοκυπριακή κοινωνία δεν είναι ούτε μονολιθική, ούτε έχει κοινή στάση στα βασικά προβλήματα και ιδιαίτερα στο Κυπριακό. Διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και διαφορετικά

πολιτικά κόμματα, έχουν διαφορετικές απόψεις όπως κάθε φυσιολογική κοινωνία, μικρή ή μεγάλη, πλούσια ή φτωχή. Επιπλέον το γεγονός ότι μέρος του πληθυσμού, αυτοκαθορίζεται σαν Κύπριοι και άλλοι σαν Τούρκοι, με όλες τις μεταξύ τους αποχρώσεις, δίνει την εικόνα ενός πολιτικού μωσαϊκού, με άπειρες προσεγγίσεις και στο πολιτικό πρόβλημα της Κύπρου και στην στάση τους απέναντι στους Ελληνοκύπριους και την Κυπριακή Δημοκρατία.

Οι Τουρκοκύπριοι σαν κοινότητα

Ανεξάρτητα όμως από τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις διαφορετικές κοινωνικές και πολιτικές ομάδες, οι Τουρκοκύπριοι λειτουργούν και συμπεριφέρονται με όλα τα χαρακτηριστικά αυτόνομης κοινότητας, όπως εμείς. Μια γενική στάση είναι ότι υπάρχουν και λειτουργούν αυτόνομα και περιμένουν από εμάς να έχουμε την ευαισθησία να τους αποδεχτούμε σαν τέτοιους, ή τουλάχιστον να μην τους υποβιβάζουμε σε επίπεδο μειονότητας. Επιπλέον πρέπει να έχουμε υπόψιν μας ότι, πρώτο, οι δικές τους ευαισθησίες, είναι εντελώς διαφορετικές από τις δικές μας και δεύτερο είχαν διαφορετική εξέλιξη (πολιτικά, κοινωνικά και ιστορικά) τα τελευταία πενήντα χρόνια

Η εξέλιξη διαχρονικά

Για αρκετά χρόνια, στη φάση της ανάπτυξης του ελληνικού εθνικισμού στην Κύπρο, οι Τουρκοκύπριοι ζούσαν στο περιθώριο των πολιτικών εξελίξεων, λειτουργώντας κυρίως αμυντικά απέναντι στον ενωτικό αγώνα των Ελληνοκυπρίων. Ο γεωγραφικός αποκλεισμός τους και η διασπορά τους σε μικρούς απομακρυσμένους θύλακες, δεν τους επέτρεπε, για χρόνια να δημιουργήσουν δομές οργανωμένης κοινωνίας. Η υποτυπώδης διοίκηση που λειτούργησε την περίοδο 63-74, δεν μπορούσε να βοηθήσει στην ανάπτυξη τους σε κανένα επίπεδο. Αν κάτι αναπτύχθηκε αυτή τη περίοδο ήταν ο τουρκικός εθνικισμός και η επιβολή των συμφερόντων της Τουρκίας.

Όσο και αν φαίνεται περιέργο η τουρκοκυπριακή κοινότητα αρχίζει να δομείται με-

τά τον πόλεμο του 74 και την εισβολή. Παρά τη μεγάλη εισροή εποίκων, την παρουσία του τουρκικού στρατού και την καταθλιπτική παρέμβαση της Τουρκίας στα πολιτικά πράγματα.

Σ' αυτή τη περίοδο παρόλες τις αντιφάσεις και τα πισωγυρίσματα και παρόλη τη μετανάστευση, η τουρκοκυπριακή κοινότητα, οργανώνεται και υπάρχει, πολιτικά και κοινωνικά

Δημιουργούνται πολιτικά κόμματα, αναπτύσσονται πολιτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις, πολιτιστικοί σύλλογοι κλπ. Επιπλέον αναπτύσσεται τουρκοκυπριακή οικονομία με όλα τα στραβά που φέρνει η επέμβαση της Τουρκίας, αλλά και με όλα τα θετικά στην οργάνωση και ανάπτυξη των κοινωνικών και πολιτικών δομών

Η σημερινή φάση

Μέχρι πριν ένα-δύο χρόνια βλέπαμε την πλειοψηφία του πληθυσμού (έποικους και κύπριους) να στηρίζει την πολιτική Ντενκτάς και να συνδέει το μέλλον του με την Τουρκία. Μετά την κατάρρευση των τραπεζών πριν δυο-τρία χρόνια περίπου, βλέπουμε να αρχίζει το αναπτύσσεται ένα αντίθετο πολιτικό ρεύμα, που στην εξέλιξη του φαίνεται ότι αντιπροσωπεύει την πλειοψηφία των Κυπρίων, αλλά και σημαντικό μέρος των εποίκων. Το ρεύμα αυτό φυσικά δεν είναι ομοιογενές, έχει όμως αρκετά εννοιακά πολιτικά χαρακτηριστικά, που το διαφοροποιούν από το μπλοκ που στηρίζει την πολιτική του Ντενκτάς και του τουρκικού στρατού. Φαίνεται μάλιστα ότι είναι πλειοψηφικό, τουλάχιστο ανάμεσα στους Κύπριους και τους «κυπριοποιημένους» έποικους.

Τα κύρια πολιτικά χαρακτηριστικά αυτού του ρεύματος είναι:

- Ειρήνη τώρα στη βάση του σχεδίου Ανάν, που προϋποθέτει σημαντικές υποχωρήσεις και συμβιβασμούς.
- Ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με την υπόλοιπη Κύπρο και όχι σε σχέση με την μελλοντική ένταξη της Τουρκίας.
- Διατήρηση της αυτονομίας τους σαν κοινότητας και όχι επανένταξη στη Κυπριακή Δημοκρατία.
- Πολιτική ισοτιμία με τους Ελληνοκύπριους και όχι σχέση μειονότητας-πλειονότητας
- Συνύπαρξη με τους Ελληνοκύπριους μέσα στα πλαίσια μιας ομοσπονδιακής

δομής.
 • Πολιτική και οικονομική αυτονομία από την Τουρκία.

Η δική μας στάση

Υποθέτοντας ότι πραγματικά θέλουμε ομοσπονδία στην Κύπρο και ότι η ομοσπονδία θα γίνει με τους Τουρκοκύπριους και όχι με ένα φανταστικό λαό που έχει τα χαρακτηριστικά και τις επιδιώξεις που μας βολεύουν, θα πρέπει να δεχτούμε ότι οι ευαισθησίες και οι προσανατολισμοί των Τουρκοκυπρίων θα παίξουν σημαντικό ρόλο (όπως και αντίστροφα, οι δικές μας ευαισθησίες).

Πρέπει λοιπόν σαν κοινωνία και ιδιαίτερα σαν αριστερά να δείξουμε έμπρακτα ότι είμαστε έτοιμοι να κατανοήσουμε την τουρκοκυπριακή κοινωνία, είμαστε έτοιμοι να κάμουμε τις αναγκαίες υπερβάσεις και διαφοροποιήσεις για να μπορέσει να κτιστεί και να λειτουργήσει μια ομοσπονδία. Πρέπει να δείξουμε ότι είμαστε έτοιμοι να συνδεθούμε ιδιαίτερα με το αντιπολιτευτικό ρεύμα όπως έχει διαμορφωθεί.

Ειδικά σαν αριστερά και ειδικά σήμερα που η αριστερά συμμετέχει στην κυβέρνηση (και με ένα από τα πιο σημαντικά στελέχη στο υπουργείο που ασχολείται περισσότερο με τους Τουρκοκύπριους) είναι πιο σημαντικό να δείξουμε ότι είμαστε έτοιμοι και κάμουμε τα αναγκαία βήματα για την ομοσπονδία και την ανάπτυξη μιας «ομοσπονδιακής ιδεολογίας».

Η μέχρι σήμερα στάση των αρχών της Κυπριακής Δημοκρατίας απέναντι στους Τουρκοκύπριους, έχουν σαν γενικό πλαίσιο την όσο το δυνατό διατήρηση της τυπικής νομιμότητας. Σε πολλές περιπτώσεις όμως, αυτή η προσκόλληση στο τυπικό μέρος, (παρόλο που η παραβίαση του είναι δυνατό να έχει πολιτικές παρενέργειες) ούτε βοηθά στο σπάσιμο του διαχωρισμού, ούτε ισχυροποιεί την Κυπριακή Δημοκρατία. Αντίθετα λειτουργεί σαν εχθρική στάση απέναντι στους Τουρκοκύπριους. Χαρακτηριστική περίπτωση παραβίασης της τυπικότητας με θετικά αποτελέσματα, είναι η αποδοχή της τουρκοκυπριακής ταυτότητας για είσοδο από τα κατεχόμενα στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή

Δημοκρατία. Μπορούμε να φανταστούμε τι θα γινόταν και τι παρενέργειες θα είχαν ανάμεσα στους Τουρκοκύπριους αν αφήναν να περάσουν μόνο όσοι είχαν κυπριακές ταυτότητες.

Το Κυπριακό πρόβλημα είναι πολιτικό, και όχι νομικό. Η διευθέτηση που θα βρεθεί θα είναι πολιτική και όχι από τα δικαστήρια. Επομένως και η στάση μας απέναντι στους Τουρκοκύπριους και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν πρέπει να είναι πολιτική.

Σαν αριστερά πρέπει να εισάγουμε μέσα στη λογική της κοινωνίας την αποδοχή της πολιτικής διευθέτησης. Εκεί που οι υπάρχοντες κανονισμοί και η εφαρμογή τους δεν λύνουν τα προβλήματα ή λειτουργούν μειωτικά για τους Τουρκοκύπριους, να βρούμε λύσεις που θα παραπέμπουν στην ομοσπονδιακή μορφή διακυβέρνησης. Να κάμουμε ένα βήμα προς τα εμπρός, να κάμουμε ένα βήμα προς το μέλλον. Μέλλον σημαίνει συνύπαρξη, σημαίνει ισότιμη αποδοχή των Τουρκοκυπρίων και σαν άτομα και σαν κοινότητα. **Ε**

Ε καλά, και τι κάνουμε παρακάτω;

Του Παύλου Μ. Παύλου

Οι πολίτες των δυο
κοινοτήτων και το
«πέταγμα της γάτας
πάνω από τα κεραμίδια»

μεγαλύτερο πλεονέκτημα της Κυβέρνησης Τάσου Παπαδόπουλου είναι το ότι η σοβαρότητα και η σταθερότητα με την οποία αυτός αντιμετωπίζει τα ζητήματα συντίθεται αρμονικά με

την αντίστοιχη σοβαρότητα και φρονιμάδα που διακρίνει το ΑΚΕΛ στις επιλογές και στις κινήσεις του. Το μεγαλύτερο ελάττωμα αυτής της Κυβέρνησης είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα. Δυο σοβαρότητες και φρονιμάδες όταν ενωθούν βγάζουν μια ατσάλινη στατικότητα.

Η καθαρά διαχειριστική λογική που διακρίνει τις γενικότερες επιλογές της Κυβέρνησης δεν ενοχλούν ιδιαίτερα, αφού βρίσκονται αρκετά κοντά σε ό,τι το μεγαλύτερο κομμάτι της κυπριακής κοινωνίας έχει εκπαιδευτεί να επιθυμεί. Από την άλλη, ίσως είναι νωρίς ακόμη για να κρίνει κανείς τελειωτικά τους προσανατολισμούς αυτής της Κυβέρνησης. Θα ήταν άδικο και σχεδόν κακεντρεχές. Πώς όμως να αφηθεί ασχολίαστη αυτή η συντηρητική τακτική που ακολουθείται σε όλους τους τομείς; Όταν το πιο «ριζοσπαστικό» μέτρο που έχει μέχρι τώρα εξαγγελθεί είναι ο δραστηκός περιορισμός των υπηρεσιακών ταξιδιών των δημοσίων υπαλλήλων, έχει κανείς λόγους να ανησυχεί.

Και δε θα έπρεπε να ανησυχούμε μόνο εμείς. Θα έπρεπε να ανησυχεί προπάντων η ίδια η Κυβέρνηση και οι συνεργαζόμενοι πολιτικοί χώροι. Γιατί το πολιτικό στίγμα αυτούς εγκλωβίζει μακροπρόθεσμα. Τους εγκλωβίζει σε ένα αναδιπλασιασμό του εαυτού τους. Και η κυπριακή κοινωνία μπορεί να είναι κατά βάση συντηρητική, αλλά όχι τόσο ώστε να μην αναζητά μακροπρόθεσμα και το «άλλο» στην πολιτική παρουσία.

Αν αφήσουμε κατά μέρος τα ζητήματα εσωτερικής πολιτικής και επικεντρωθούμε αποκλειστικά στο Κυπριακό, τότε τα πράγματα ίσως είναι ακόμη πιο σοβαρά. Κι εδώ η παγίδα κρύβεται πίσω από την ψευδαίσθηση πως η στασιμότητα στο πρόβλημα έχει βάλει στον πάγο και την αποκόλληση της κοινωνίας από τον πολιτικοκομματικό πλακούντα. Η μερική ή ολική επαναστροφή της τουρκικής πολιτικής στο Κυπριακό, η σταθεροποίηση της θέσης του Ντενκτάς και το κλείσιμο κάθε πόρτας για επανέναρξη του διαλόγου, δημιουργούν στους κόλπους της Κυβέρνησης και των

κομμάτων τη λανθασμένη εντύπωση πως αυτό που έγινε τον περασμένο Απρίλιο ήταν ένα παροδικό φαινόμενο χωρίς γενικότερες επιπλοκές. Στην πραγματικότητα τώρα η αυτονομία της κοινωνίας είναι ακόμη μεγαλύτερη. Απλά δεν υπάρχει το κρισιμικό γεγονός τύπου «άνοιγμα συνόρων» για να την αναδείξει έντονα. Αν όμως έχει κανείς τα μάτια του ανοιχτά μπορεί να τη δει, μέσα από μικρά γεγονότα όπως οι απροσδόκητες εξάρσεις επισκέψεων στο Βορρά σε μέρη, μέρες και συνθήκες που δεν το περίμενε κανείς. Ή από μη γεγονότα, όπως η δραματική αποχή από την καθημερινή ενημέρωση και το ενδιαφέρον για το τι δήλωσε ο Πρόεδρος, ο αρχηγός του ΔΗΣΥ ή ο τάδε υπουργός. Πράγματα που όλοι αισθανόμαστε αλλά δεν θα δείξει ποτέ καμιά «δημοσκοπήση» ή «έρευνα». Γιατί, όπως ζούμε την εποχή της ανάδειξης των αδιεξόδων της διαχειριστικής πολιτικής, ζούμε και την εποχή της ανάδειξης της αφερεγγυότητας και της ανοησίας των «ερευνών».

Η εποχή της μετανεοτερικότητας στις σχέσεις πολιτών και πολιτικών κουβαλά με όλα τα κακά της και την προσδοκία για μια άλλη πολιτική, κινηματική – ή καλύτερα συλλογικά αναστοχαστική. Όμως, στην περίπτωση του Κυπριακού τα πράγματα γίνονται πιο πολύπλοκα. Φαίνεται πως η αδυναμία της κυβερνητικής εξουσίας να καθορίσει πολιτικές με πρωτοβουλιακό, δυναμικό και διαμορφωτικό χαρακτήρα, δημιουργεί σοβαρές αδυναμίες. Ναι, είναι ελπιδοφόρο και ό,τι πιο δημοκρατικό να βλέπουμε μέρα τη μέρα να περνά η πρωτοβουλία των δράσεων στα χέρια συνδικάτων και δυναμικών ομάδων. Όμως, οι συνθήκες στο Κυπριακό δεν μπορούν να συγχωρέσουν το κενό σε πολιτικές πράξεις πολιτειακού χαρακτήρα και προελευσης.

Η πραγματικότητα διχά για πολιτικές πρωτοβουλίες, την ώρα ακριβώς που αρχίζει να στερεύει το πηγάδι και σε επίπεδο ομάδων και φορέων. Είναι προφανές ότι οι κοινοτικές συνεντεύξεις και δραστηριότητες, οι εκδηλώσεις, ή το πολύ-πολύ η ανάπτυξη μικροπρογραμμάτων, φτάνουν στα όριά τους. Σήγουρα εμποδίζουν την επαφή, την εξοικείωση, φέρνουν σε κατάσταση αχρηστευτικής αμηχανίας τον εθνικισμό. Αλλά δεν απαντούν στο «παρακάτω». Και επειδή μάλιστα τόσα χρόνια η επαναπροσεγγιστική διαδικασία στερήθηκε το ευρύ λαϊκό ιδεολογικό έρεισμα (αφού κινήθηκε κατά βάση στην κοινωνική και ιδεολογική

ημιπαρανομία), υποχρεώθηκε να ντυθεί με ένα σωρό συναισθηματικά φορέματα πρωτοχριστιανικού τύπου. Αυτή η επιβολή του συναισθηματικού στοιχείου, που εκτόπισε την πολιτική και ιδεολογική προσέγγιση, κινδυνεύει σήμερα να δώσει σε πολλές κοινοτικές δραστηριότητες διαστάσεις φολκλόρ. Αυτό φαίνεται και από την αγωνία πολλών φορέων να βρουν κάτι καινούριο να κάνουν με του Τουρκοκύπριους, ώστε να μην επαναλαμβάνουν τα ίδια και τα ίδια. Έστω διαισθητικά, όλοι λίγο-πολύ αντιλαμβάνονται ότι η πραγματικότητα είναι αλλού.

Οι εκατοντάδες Τουρκοκύπριοι που στριμώχνονται καθημερινά στην επαρχιακή διοίκηση, στο τμήμα έκδοσης πιστοποιητικών γεννήσεως, ταυτοτήτων ή διαβατηρίων, είναι η εικόνα που αντικαθιστά τις χίλιες λέξεις. Είναι η πραγματικότητα που ξεπερνά τις ακαδημαϊκές συζητήσεις και αποδίδει τη διάσταση ανάμεσα σ' αυτό που γίνεται και σ' αυτό που σκεφτόμαστε. Από την άλλη, το ίδιο το άνοιγμα του τείχους, οι επισκέψεις Ελληνοκυπρίων στο Βορρά, είχε το αποτέλεσμα που διαφαινόταν από τις πρώτες κιόλας μέρες: Ο κάθε απλός Ελληνοκύπριος, από τον πιο συνειδητοποιημένο αριστερό μέχρι τον ακροδεξιό, πέρασε πολύ γρήγορα στο ερώτημα που για δεκαετίες αποκοιμίζε μέσα στο όνειρο ενός σπιτιού των παιδικών του χρόνων που τον περιμένει. Βίωσε την πραγματικότητα των κατεχομένων, είδε την αλήθεια γυμνή με όλη τη σκληρότητά της και υποχρεώθηκε να διερωτηθεί «ωραία, και τώρα τι κάνουμε παρακάτω;» Υποχρεώθηκε να σκεφτεί για το τι ακριβώς μπορεί και θέλει ο ίδιος να γίνει στην κατεύθυνση της λύσης του Κυπριακού, και προπάντων υποχρεώθηκε να αναλογιστεί τι ακριβώς προϋποθέτει και τι συνεπάγεται αυτό, στην κάθε του λεπτομέρεια.

Όλο αυτό το σκηνικό χρωματίζει ως αστέιο τόσο το να αρκείται μια Κυβέρνηση στις άμυνες για τα διαβατήρια ή στις ασπίδες τύπου Φερχόγκεν για τα λιμάνια, όσο και το να αρκείται η κοινωνία των πολιτών στο φολκλόρ. Και τα δυο είναι κάτι, δεν είναι όμως τίποτα μπροστά στο έλλειμμα που υπάρχει.

Τα πράγματα οδηγούνται σταδιακά στο να έχουν οι Τουρκοκύπριοι περισσότερες διεξόδους ως πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας, άρα και να αισθάνονται λιγότερο αφόρητη την καταπίεση του καθεστώτος. Πολύ γρήγορα αυτό φέρνει το ζή-

τημα στην καθαρά πολιτική του πτυχή: Το βασικό πρόβλημα παραμένει ένα αδιαπέραστο καθεστώς στα κατεχόμενα, στηριζόμενο στην παρουσία τουρκικού στρατού. Οι προσεχείς «εκλογές» μπορεί να ανατρέψουν το σκηνικό φέρνοντας στην εξουσία τις δυνάμεις που έχουν ως διακηρυγμένη θέση την επίλυση του Κυπριακού. Αυτό βέβαια μπορεί και να μη γίνει – αν μη ξεχνάμε πως οι Τουρκοκύπριοι είναι στην πραγματικότητα οι «ανάδελφοι» του κόμμου, χωρίς καν κομματικές αντιστοιχίες με την Τουρκία.

Και στη μια και στην άλλη περίπτωση αυτό που χρειάζεται άμεσα να γίνει είναι να περάσουμε με τους Τουρκοκύπριους σε μια πλατιά και βαθιά συζήτηση για το στάτους που επιδιώκουμε να προκύψει με μια λύση. Αυτή τη συζήτηση μπορούν να την αρχίσουν μόνο οι οργανωμένες ομάδες της κοινωνίας των πολιτών. Μόνο έτσι υπάρχει πιθανότητα από τη μια να καθοριστεί ένα πλαίσιο βούλησης για το αύριο που θα δώσει προσανατολισμό σ' αυτό που σήμερα συμβαίνει τυχαία και κβαντικά, και από την άλλη οι κομματικές ηγεσίες στις δύο πλευρές να απογυμνωθούν από τις ασπίδες τους και να υποχρεωθούν να ασχοληθούν σοβαρά με το «παρακάτω», υπερβαίνοντας ακόμη και το ίδιο το καθεστώς των κατεχομένων. Με άλλα λόγια, για να ωριμάσει πραγματικά η σχέση, η σύνδεση με τους Τουρκοκύπριους, πρέπει να αρχίσουμε να συζητάμε τα δύσκολα. Όλο και πιο ανοι-

χτά, όλο και πιο τολμηρά. Όσο ακούμαστε στο συγκαταβατικό χαμόγελο και στο «όλοι δικοί μας είμαστε», αυτή η σχέση θα καταντήσει χωρίς νόημα. Πρέπει να βάλουμε το χέρι μας στη φωτιά.

Το κενό των κυβερνητικών πρωτοβουλιών για δημιουργία ρηγμάτων στο ίδιο το καθεστώς των κατεχομένων δε φαίνεται να καλύπτεται άμεσα. Δεν έχουν και νόημα οι «νουθεσίες» προς την Κυβέρνηση. Η μόνη ελπίδα είναι να υποχρεωθεί ο μηχανισμός της Κυβέρνησης και εκείνοι των κομμάτων να σκεφτούν σοβαρά εκ των πραγμάτων. Και ο μόνος τρόπος για να γίνει αυτό είναι να μην αφήσουμε τους Τουρκοκύπριους να αισθανθούν ότι η πολιτική τους πράξη να εκδώσουν ταυτότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι η μόνη τους δυνατότητα. Πρέπει να τους πείσουμε πως τους σεβόμαστε, νοιαζόμαστε γι' αυτούς και θέλουμε η σχέση μας μαζί τους να είναι κάτι πολύ πιο βαθύ από τη σχέση υποκειμένου και αντικειμένου, απλά για περιστασιακή εκτόνωση των διεθνιστικών μας απωθημένων. Είναι οι συνεργάτες. Και με τους συνεργάτες συζητάς τα δύσκολα, τους ακούς και σε ακούνε, καταγράφεις κύρια τις διαφωνίες παρά τις συμφωνίες και αρχίζεις ένα αγώνα να βρεις μαζί τους τις λύσεις.

Να το πούμε αλλιώς: Αν αύριο αρχίσουν διευρυμένες μικτές ομάδες να συζητούν σοβαρά, να επεξεργάζονται, να βρίσκουν λύσεις και να καταλήγουν στις κοινά αποδε-

κτές αλλαγές πάνω στο σχέδιο Ανάν. Αν την ίδια ώρα συζητούν και βρίσκουν τρόπους για κοινές προτάσεις ξεπεράσματος των προβλημάτων στην ελεύθερη διακίνηση, ή στην εφαρμογή του πακέτου προτάσεων της Ε.Ε.. Αν με άλλα λόγια δουλέψουμε με Τουρκοκύπριους συμπολίτες τόσο το πλαίσιο λύσης, όσο και την αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών, να τότε θα μιλάμε για κοινωνία των πολιτών, που με τις παρεμβάσεις της υποχρεώνει τους Φερχόγκεν και τους δικούς μας πολιτικούς να πορευτούν σε άλλους δρόμους.

Ευτυχώς, αυτή τη φορά η μπάλα είναι στα δικά μας πόδια, στα πόδια των πολιτών. Είναι δύσκολα τα πράγματα και μπορεί να αποτύχουμε στην αρχή. Ο κίνδυνος της αποτυχίας δεν πρέπει να μας φοβίζει. Οι πολίτες, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, είναι οι μόνοι που μπορούν να δοκιμάσουν όπως ήρθαν τα πράγματα. Να μετατρέψουν την απάρνηση σε ουσιαστικό ρόλο της κοινωνίας των πολιτών. Ναι, είμαστε ανέτοιμοι, παγιδευμένοι στις στρεβλώσεις του παραγκωνισμού μας από την Ιστορία, και πρέπει να κάνουμε άλματα σε λίγο χρόνο. Αλλά δεν υπάρχει άλλη επιλογή που ν' αξίζει τον κόπο. Να βαλθούμε να ξεφύγουμε από το βολικό για τις εξουσίες ρόλο των προβάτων, που απλά χαίρονται χαζοχαρούμενα επειδή επιτέλους μπορούν να βελάζουν μαζί. ☐

Ποια Επαναπροσέγγιση;

Του Νίκου Τριμκλιγιώτη
Διευθυντή Ινστιτούτου Εργασίας Κύπρου (ΙΝΕΚ-ΠΕΟ)

αν αποτέλεσμα κοινωνικο-πολιτικών διεργασιών και ιστορικών συγκυριών, η επαναπροσέγγιση όχι μόνο έχει γίνει «επίσημη» πολιτική όλων των κομμάτων, αλλά η ηγεμονεύουσα ιδεολογία, βάσει της οποίας τα διάφορα κόμματα ανταγωνίζονται για το περιεχόμενο αυτής. Η επαναπροσέγγιση, όπως επικράτησε να ονομάζεται η πολιτική που αφορά την βελτίωση των σχέσεων των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο, δεν είναι κάτι το δοτό, αλλά αποτελεί πεδίο ιδεολογικών, ταξικο-κοινωνικών και πολιτικών ανταγωνισμών που αντανάκλουν την αντίληψη και την φιλοσοφία γύρω από την ουσία του κυπριακού προβλήματος και των διαδικασιών επίλυσης του. Εξ ου και οι συγκρούσεις για το περιεχόμενο της «επαναπροσέγγισης». Ήδη διαφαίνονται και οι διάφορες τάσεις. Ορισμένοι αρκούνται με τα επιμέρους όπως συμβολικού τύπου χειρονομίες ή ένα «τοκενισμό» (tokenism) όπως λέγονται οι πράξεις/πρακτικές που ουσιαστικά αποτελούν καρικατούρες ή κινήσεις εντυπωσιασμού, όχι μαζικο-λαϊκές κοινωνικές διεργασίες ουσιαστικής εμπλοκής και συνδιαλλαγής οι οποίες θα ενδυναμώνουν τις δυνατότητες υπερ-κοινοτικής αλληλεγγύης για συλλογική δράση. Η ιστορική θέση της Αριστεράς, ότι το Κυπριακό έχει δύο αλληλένδετες πτυχές: Την εσωτερική που έχει να κάνει με τις σχέσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων και τον πολιτικό-θεσμικό διακανονισμό της εξουσίας και των δικαιωμάτων και την διεθνή, όπου η πρώτη σχετίζεται με την διασφάλιση της ενότητας και της ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας σαν ζήτημα αντι-ιμπεριαλισμού εκφράζεται και στις συζητήσεις γύρω από το περιεχόμενο της επαναπροσέγγισης. Η ταξική οπτική της Αριστεράς καθορίζει και την ουσία των όποιων επαναπροσεγγιστικών μέτρων, κόντρα στους «απολιτικούς» κοσμοπολίτες που αρνούνται, ή καλύτερα απεχθάνονται το ταξικό στοιχείο. Επομένως δεν έχουμε μια επαναπρο-

σέγγιση αλλά διαφορετικές προσεγγίσεις στην επαναπροσέγγιση που πηγάζουν από διαφορετικές φιλοσοφικές-πολιτικές πεποιθήσεις και στόχους. Άλλου τύπου επαναπροσέγγιση επιδιώκουν ο κ. Λόρδος, η κ. Κληρίδου, κι άλλη η ΠΕΟ και η DEV-IS. Για την Αριστερά η επαναπροσέγγιση είναι ένα παλλαϊκό και μαζικό ζήτημα, όχι μόνο θέμα των ελίτ, με προοπτική και όραμα για αταξική κοινωνία, αλλά αυτό περνά μέσα από διάφορες φάσεις συνεργασιών με ευρύτερα δημοκρατικά στρώματα της κοινωνίας. Το Πανσυνδικαλιστικό Φόρουμ έχει δημιουργήσει μια πρωτοπόρο παράδοση ξεπερνώντας τον κοινοτισμό, προσέκρουε εντούτοις στην σκληρή πραγματικότητα του συρματοπλέγματος και του Ντενκτασικού «τείχους» αποτρέποντας την τακτική, καθημερινή υπέρ-κοινοτική δράση. Τώρα υπάρχει επιτέλους η δυνατότητα να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα. Για την Δεξιά, που κι αυτή έχει ντυθεί με επαναπροσεγγιστικά χρώματα, η επαναπροσέγγιση είναι απλά «κοσμοπολιτισμός» κι αυτό έχει συγκεκριμένο ταξικό περιεχόμενο – βολεμένο με την «Νέα Τάξη Πραγμάτων», βολεμένο με τον ιμπεριαλισμό. Καθόλου τυχαία δεν είναι η σιωπή των κυρίων Αναστασιάδη, Βασιλείου, Παπαπέτρου κ.ά. κατά την πρόσφατη Αμερικανική επιδρομή στο Ιράκ για ...«πατριωτικούς λόγους». Είναι δε γνωστή η προσέγγιση διαφόρων «νέο-επαναπροσεγγιστών» της Δεξιάς που διαβεβαιώνουν τους «παλαιο-δεξιούς» να μην φοβούνται την επαναπροσέγγιση γιατί θα επικρατήσει το ελληνικό στοιχείο επί των Τούρκων, ότι όσα χάσαμε στον πόλεμο θα τα πάρουμε με οικονομικά μέσα. Κεντρικό ζήτημα λοιπόν στην περί επαναπροσέγγισης συζήτηση, με δεδομένο το κυπριακό προς το παρών άλυτο, παραμένει η παιδεία και η εκπαίδευση. Η παιδεία αποτελεί ένα σημαντικό τομέα διαμόρφωσης συνειδήσεων και αναπαραγωγής ιδεολογιών, γι αυτό και η σημασία της. Η επαναπροσέγγιση οφείλει να θεμελιωθεί σαν

ουσιαστική καθημερινή πολιτική μέσα από την παιδεία. Ως Αριστερά, και για να ακριβολογούμε πέραν της Αριστεράς, διότι το ζήτημα δεν είναι αποκλειστικά ζήτημα της Αριστεράς αλλά ευρύτερο δημοκρατικό ζήτημα, οφείλουμε να ξαναδούμε την παιδεία μας: Η εθνοκεντρική κοινοτική παιδεία, όπως την προνοούσε το Κυπριακό σύνταγμα, έχει ξεπεραστεί και στην πράξη. Δεδομένης της καθόδου μεταναστών εργατών στην Κύπρο, οι συζητήσεις γύρω από την επαναπροσέγγιση στην παιδεία πρέπει τώρα να συνδεθούν με τις σύγχρονες διεθνείς συζητήσεις (σ' όλες της ηπείρους αναπτύσσονται εξαιρετικά ενδιαφέρουσες συζητήσεις από την Ευρώπη, στην Αμερική, την Αφρική, την Ασία και Αυστραλία) γύρω από τον αντι-ρατσισμό και τον πολυπολιτισμό. Τούτο, όχι από μιμητισμό αλλά για λόγους δημιουργικής αξιοποίησης και προσαρμογής στις Κυπριακές συνθήκες. Όροι όπως «πολυπολιτισμός», «κοινωνική συνοχή», «ενσωμάτωση», ενώ είναι εξαιρετικά χρήσιμοι, πρέπει πάντοτε να αντικρίζονται κριτικά και με προσοχή γιατί αντί να ανοίξουν δρόμους μπορεί στο τέλος να φράξουν τον δρόμο για την πρόοδο και την κριτική σκέψη. Επομένως, η Αριστερή προσέγγιση που προτείνω είναι αντίθετη με τους διάφορους απολιτικούς/κοσμοπολιτικούς και τελικά αντιδραστικούς «πολυπολιτισμούς» που άγουν τα πάντα στο πολιτιστικό επίπεδο, βλέπουν στατικά την κουλτούρα/πολιτισμό κι' όχι σαν ένα συνεχώς αναπτυσσόμενο, εν εξελίξει κι αντιφατικό φαινόμενο, και αρνούνται τις εντάσεις, οι οποίες είναι απόρροια ταξικών και κοινωνικών ανταγωνισμών και μέσα στην ίδια την έννοια της κουλτούρας. Προτείνω ένα ανοικτό, κριτικό και πολιτικό πολιτιστικό μοντέλο που να αντιλαμβάνεται και να αντλεί από του κοινωνικούς αγώνες των κινημάτων, ενώ παράλληλα με την αναγνώριση της αξίας και προσφορά της κάθε «κοινότητας», προάγει την κοινωνική αλληλεγγύη και επικοινωνία και τις αξίες της ισότητας, αυτονομίας (ατομικής και συλλογικής), κοινωνικής ελευθερίας.

ΑΜΑ ΤΟ ΘΕΛΟΥΜΕ, μια δίκαιη λύση είναι εφικτή

Αντωνία Λύρα
Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών
Και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου

Είναι καιρός για αγώνα μιας δίκαιης λύσης για ειρήνη και σεβασμό προς όλους τους πολυπαθούντες Πολίτες αυτής της νήσου.

Αιφνιδιάστηκαν και γελοιοποιήθηκαν οι

κρατούντες του ψευτοκράτους και όχι μόνο.

Οι αντιδράσεις του λαού τους βρήκαν πανικόβλητους διότι όλα τα ψέματα που στήριζαν την πολιτική της διαίρεσης γκρεμίστηκαν.

Είμαι από αυτούς που τόλμησαν, τους «προδοτές» που πέρασαν την γραμμή του αίσχους αλλά εγώ, χρόνια ονειρευόμουν την μέρα αυτή, το σώμα μου να περπατά την κορυφογραμμή του Πενταδάκτυλου και την Καρπασία, ήταν κάτι σαν διαταγή των κυττάρων μου.

Μετά την εισβολή έλεγα να ορμήσουμε, να σπάσουμε την γραμμή, πόσους από μας θα σκοτώσουν; θα βαρεθούν στο τέλος. Βέβαια ήμουν νέα και αγαθή. Οι πορείες που ακολούθησαν των Γυναικών και των Μοτοσικλετιστών μετά ήταν για μένα αγώνας για ανατροπή της κατοχής των τετελεσμένων και της άδικης μετακίνησης και εγκατάστασης των προσφύγων σε ξένους τόπους.

Τα τελευταία γεγονότα προκάλεσαν αναστάτωση στους απλούς ανθρώπους αλλά και στους κρατούντες και σε αυτούς που καπηλεύτηκαν τη κατάσταση για να πλουτίσουν. Εγώ θα μιλήσω για τους απλούς πολίτες που πήγαν να δουν αλλά και να δείξουν στα παιδιά τους τη γη που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν την γη των προγόνων.

Μια αποστολή με δύσκολες συνθήκες (πολλή ώρα στις ουρές στα οδοφράγματα) αλλά σπλισμένοι με υπομονή, για την «επιστροφή» ιχνηλάτες να αναγνωρίσουν την γειτονιά, το πατρικό ή το σπίτι, το χωριό την πόλη.

Τα συναισθήματα ποικίλα και αντικρουόμενα, συγκίνηση, θυμός, πόνος, θλίψη, αγωνία αλλά και μια εφηβική ανησυχία για το απαγορευμένο, το άγνωστο που για χρόνια απαγορευόταν η διελευση.

Άλλαξε πολύ ο τόπος; Είναι ερειπωμένος; Έγινε ανάπτυξη; Πώς είναι οι κάτοικοι της άλλης πλευράς, ποιες οι σκέψεις και τα συναισθήματα τους;

Ένα κενό και ένα ερωτηματικό αλλά και

μια λακτάρα για επικοινωνία με το άλλο μισό, την άλλη κρυμμένη πλευρά.

Η συνέντευξη με αγνώστους Τουρκοκύπριους ήταν η μεγαλύτερη έκπληξη. Η συνάντηση συγκλονιστική. Η αφήγηση και εξιστόρηση βιωμάτων και γεγονότων του παρελθόντος και του παρόντος ξεδιπλώθηκαν από τις μνήμες των ανθρώπων και από τις δύο πλευρές.

Είναι μαρτυρίες που σφραγίζουν την ψυχή και το μυαλό.

Η σκέψη κινείται σε μεταμοντέρνους ρυθμούς, οι άνθρωποι μιλούν, ανοίγουν τις γκρίζες σελίδες της Κυπριακής Ιστορίας που ακόμα δεν έχει γραφτεί (το αίμα ανακατεύτηκε με το ψέμα και έτσι βόλεψε την κυρίαρχη τάξη φανατίζοντας τους ανθρώπους και από τις δύο πλευρές).

Η καταγραφή της αληθινής πραγματικότητας της ζωής επείγει για να αντικαταστήσει τις φαντασιώσεις τις προκαταλήψεις και τον φανατισμό. Η προσωπική ιστορία του καθενός από εμάς είναι η διασφάλιση της ετοιμότητας να ακούσουμε όλες τις πτυχές έτσι ώστε να λάμψει η αλήθεια.

Είναι καιρός να κάνουμε τις διαφοροποιήσεις, να αφήσουμε τις γενικεύσεις με σύνεση να αφήσουμε τις εύκολες ερμηνείες, αναλύσεις και τα ψέματα.

Ως εκπαιδευτικοί οφείλουμε να ξεπεράσουμε τις κομματικές, ή πολιτικές που δεν βοηθούν στην δίκαιη λύση του Κυπριακού.

Εμείς θα γράψουμε την Ιστορία, Οι απλοί πολίτες.

Ούτε οι Πολιτικοί που απέκρυψαν την αλήθεια

Ούτε ο Ντεκτάς και οι συνεργοί του που χρόνια τώρα στηρίζουν την κατοχή, καταπιέζουν τους Τουρκοκύπριους, τους φυλακίζουν ή, τους αναγκάζουν να μεταναστεύσουν (80,000) έφυγαν από την Κύπρο Να φύγουν οι έποικοι; Ναι όσοι επωφελήθηκαν και στήριξαν το καθεστώς του Ντεκτάς. Ποιοι θέλουν την διχοτόμηση; Οι Τουρκοκύπριοι που καρπώθηκαν τις Ελληνοκυπριακές περιουσίες και έκαναν ανάπτυξιακά έργα και πλούτισαν. Πιθανό και κάποιοι από την δική μας πλευρά.

Ποιοι όμως ανέκτησαν και συντήρησαν το καθεστώς Ντεκτάς;

Η δική μας πλευρά δεν είναι άμοιροι ευθυνών, της εξαφάνισης των εγκλωβισμένων και των συνεχών λανθασμένων χειρισμών σε διάφορα επίπεδα.

Όλος αυτός ο λαϊκισμός, η υποκρισία, το δήθεν δεν ξεχνώ, ήταν καραμελες για τον λαό που έπαψε να λέει τα πράγματα με το όνομα τους και δέκτηκε τον ξεριζωμό.

Αν είχαν ίχνος τιμιότητας δεν θα κατάστρεφαν με τόση ευκολία, κτίζοντας στα παράλια, όπως ακριβώς πριν το 74 στο Βαρώσι, που πονούσε από τότε.

Ο θρήνος συνεχίστηκε στην Λεμεσό, στην Πάφο, στην Αγία Νάπα και σε όλη την ελεύθερη Κύπρο. Και δεν τα έπραξαν οι Τούρκοι αυτά αλλά οι Έλληνες τις Κύπρου που πέταξαν τα παραδοσιακά αντικείμενα των παππούδων τους και τα αντικατέστησαν με πλαστικά και μοντέρνα. Ο αργαλειός πετάχτηκε με τόση ευκολία, τα μνημεία δεν συντηρούνται οι αρχαιότητες θάβονται από μπετόν μέσα στη νύκτα.

Αυτοί οι λίγοι που έπληξαν τους πολλούς, χωρίς όραμα και σεβασμό, δεν θέλουν να μάθουν την αλήθεια της άλλης πλευράς, αλλά ούτε της «δικής» τους πλευράς, γιατί θίγονται τα μικρά ή μεγάλα συμφέροντά τους. Φοβούνται τη συνέντευξη και αρχίζουν τις «ιστοριούλες».

Ας πάψουν τουλάχιστον να μας λεν ψέματα

Η διακίνηση δεν δίνει την λύση στο πρόβλημα.

Τα οδοφράγματα και οι απαγορευμένες περιοχές είναι μπροστά μας και η κατοχή εκεί.

Οι συναντήσεις μεταξύ μας όμως θα δώσει την ευκαιρία να πάψουν τα ψέματα μεταξύ μας, με ειλικρίνεια και εμπιστοσύνη να αρχίσουμε την δόμηση γερών θεσμών για την δημοκρατία, τον σεβασμό των ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων στην Κύπρο που τόσο στερηθήκαμε τόσα χρόνια, οι Κύπριοι της Κύπρου, Έλληνες και Τούρκοι. Μαζί να αντισταθούμε στις εθνικιστικές πολιτικές του μίσους και της διχοτόμησης.

Ας αντισταθούμε σε νέα εγκλήματα στον εξευτελισμό, τον ξεριζωμό και την ηττοπάθεια. Ας κλάψουμε για τους νεκρούς μας, ας προσευχηθούμε ο Θεός μας να μας συγχωρέσει.

Χρειάζεται αλληλοσεβασμός, κατανόηση και προπάντων τόλμη ψυχής, καθαρότητα του νου και όραμα για να κτίσουμε μαζί οι πολίτες την ενιαία ΠΑΤΡΙΔΑ με ειρήνη και αγάπη για το περιβάλλον και τους κατοίκους της. **Ε**

Οικοσύστημα Κύπρος

Η Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου, μαζί με τρεις τουρκοκυπριακές οργανώσεις : την Περιβαλλοντική Οργάνωση Λεύκας, την Οργάνωση Μεσογειακού Άνεμου και το Πολιτιστικό και Καλλιτεχνικό Κέντρο Οκτώβρης, στέλνουμε μήνυμα αισιοδοξίας. Τ/Κ και Ε/Κ, αποφασίσαμε ότι μαζί θα ερευνήσουμε, θα καταγράψουμε και θα φροντίσουμε για την εξάλειψη των περιβαλλοντικών προβλημάτων σε ολόκληρο το νησί. Καλούμε την Κυπριακή Κυβέρνηση όπως στο σχεδιασμό της ανάπτυξης και της αντιμετώπισης των οικολογικών προβλημάτων το νησί ιδωθεί ως ενιαίο οικοσύστημα και οι φυσικοί μας πόροι ως μια ενότητα.

Τα πιο κάτω σημεία αφορούν ένα μικρό μέρος των προβλημάτων τα οποία από κοινού εντοπίστηκαν και ζητούμε:

1. Τερματισμό του διαχωρισμού του νησιού, του ξεριζωμού των ανθρώπων από τον τόπο τους, της διακοπής της πολιτισμικής του συνέχειας, της καταστροφής των μνημείων και στοιχείων πολιτισμού των κοινοτήτων της Κύπρου.
2. Καταρτισμός στρατηγικής και σχεδιασμού για την βιώσιμη ανάπτυξη του νησιού.
3. Πολιτική βούληση για τη κήρυξη εθνικών πάρκων και ίδρυση φορέων προστασίας, διαχείρισης και ανάπτυξής τους, π.χ Ακάμας και Καρπασία.
4. Προστασία και διαχείριση των οικοτόπων του νησιού,
5. Όχι άλλες ευνοιοκρατικές επεκτάσεις ζωνών στα τοπικά σχέδια και στη Δήλωση Πολιτικής για την Ύπαιθρο.
6. Τερματισμό της ανεξέλεγκτης και ακαλαίσθητης δόμησης.
7. Άρση του αποκλεισμού των παραλιών από τα ξενοδοχεία.

8. Εισαγωγή ήπιων μορφών εναλλακτικού τουρισμού.
  9. Βιώσιμη διαχείριση των Φυσικών Πόρων.
  10. Ορθολογιστική Ενεργειακή Πολιτική.
  11. Εισαγωγή προγραμμάτων βιώσιμης υδατικής πολιτικής και διαχείρισης.
  12. Λήψη μέτρων κατά της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, του εδάφους, των υπογείων υδάτων και του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
  13. Επαρκής προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής μας κληρονομιάς
  14. Μέτρα κατά της αστυφιλίας και της ερήμωσης της Ύπαιθρου
  15. Αναστολή των παράνομων λατομέυσεων και άμεση εφαρμογή αρχών αειφόρου λατόμευσης (π.χ Πενταδάκτυλος και Αντρολύκου]
  16. Αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζημιών και του τοπίου από παλιόλατομέι και μεταλλεία [Λεύκα και Λίμνη στην Πόλη της Χρυσούχους]
  17. Βιώσιμη ρύθμιση του κυνηγιού,
  18. Καταρτισμός Σχεδίου Υγείας
- Η Περιβαλλοντική εκπαίδευση και αγωγή μπορούν να οδηγήσουν την Κοινωνία των Πολιτών στην πιο ενεργό και αποτελεσματική συμμετοχή στις αποφάσεις και στη πορεία για εφαρμογή του Ευρωπαϊκού κεκτημένου για το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Η ελεύθερη διακίνηση, η δραστηριοποίηση των πολιτών σε όλο το νησί σε συνθήκες δημοκρατίας και ελευθερίας και ασφάλειας, θα δημιουργήσουν τις συνθήκες εκείνες για ελεύθερη πια εγκατάσταση στο χώρο επιλογής των πολιτών χωρίς εθνοτικά κριτήρια και διαχωρισμούς, για μια ειρηνική και οικολογική ανάπτυξη στη Κύπρο, όπου οι πολίτες να μπορούν να εξασκούν τα ανθρώπινα και πολιτικά τους δικαιώματα.
- Η πολιτεία μόνο με έργα θα βοηθήσει στην επανένωση του νησιού και όχι με λόγια. **Σ**

Οι σκέψεις ΕΝΟΣ ΚΕΡΥΝΕΙΩΤΗ

Η Πολύ συζητείται το θέμα της μετάβασης των Ελληνοκυπρίων στις υπό κατοχή περιοχές μας και της μετάβασης των Τουρκοκυπρίων στις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου.

Πολύ επίσης συζητείται το θέμα, ότι με το να πάει κάποιος στην Κερύνεια, τη Μόρφου, στην Καρπασία, το Βαρώσι ή σπουδήποτε αλλού, αν με αυτό τον τρόπο χρηματοδοτεί τον Ντενκτάς ή/ και αναγνωρίζει το ψευδοκράτος. Τα κράτη δεν παίρνουν την αναγνώριση τους από τον οποιοδήποτε λαό αλλά από τα άλλα κράτη και τους Διεθνείς οργανισμούς όπως είναι η ΕΕ και ο ΟΗΕ. Πολλά επίσης λέγονται για όλους όσους έχουν περάσει την λεγόμενη πράσινη γραμμή όπως:

- Α) Προδότης
- Β) Αναγνωρίζει το κατοχικό καθεστώς
- Γ) Άμυαλος
- Δ) Αναγνωρίζει το ψευδοκράτος

Ε) Απαρνείται τους νεκρούς και αγνοούμενους της εισβολής, κοκ

Η μετάβαση του οποιοδήποτε Ελληνοκύπριου στο κατοχικό καθεστώς, δεν θα πρέπει να γενικεύεται και ο οποιοσδήποτε Ελληνοκύπριος που πάει στα κατεχόμενα να ταπελώνεται, ως χρηματοδότης. Βέβαια η μετάβαση του οποιοδήποτε Ελληνοκύπριου στην κατεχόμενη γη μας, στην κατεχόμενη μας πατρί-

δα, έχει πολύ σημασία, με ποιες προϋποθέσεις γίνεται και ποιος είναι ο σκοπός της επίσκεψης.

Σαν Κερυνειώτης ένοιωσα την ανάγκη να πάω να δω τα μέρη μου και των γονιών μου, να θυμηθώ τα νεανικά μου χρόνια όπου έχω περάσει αρκετό καιρό, έστω και αν δεν ζούσα εκεί πάνω σε μόνιμη βάση και να δω τι έχουν απογίνει οι περιουσίες των γονιών μου, των συγγενών και φίλων μου.

Όμως δεν είναι μόνον αυτός ο λόγος που πήγα στην παλιά Λευκωσία, στο Δίκωμο, την Κερύνεια και το Πέλα Πάις. Πήρα μαζί μου και τα παιδιά μου για να δουν τους χαμένους χώρους μας και να μάθουν από μένα, κατά την δική μου βέβαια κρίση, τα πραγματικά γεγονότα του 1974 όπως και για όλη την περίοδο από το 1959 μέχρι και σήμερα.

Είναι πια καιρός τα παιδιά μας να μάθουν την πικρή... για μερικούς αλήθεια... που δυστυχώς δεν τους δίνεται η ευκαιρία να την μάθουν διαφορετικά είτε στα σχολεία είτε από άλλους κοινωνικούς φορείς. Είναι πια καιρός να γραφτεί και να διδάσκεται η νεώτερη μας ιστορία, που για διάφορους λόγους γνωστούς και άγνωστους δεν γίνεται.

Επίλογος-Δήλωση

Α) Δεν συμφωνώ:

-Να κοιμηθώ σε ξενοδοχεία της Βόρειας Κύπρου είτε αυτά ανήκουν από την περίοδο πριν το 1974 σε ελληνοκύπρι-

ους, είτε αυτά χτίστηκαν από τους έπιους της Τουρκίας.

-Να επισκεφτώ τα καζίνα του ψευδοκράτους

-Να ενοικιάζω αίθουσες ξενοδοχείων, των κατεχομένων περιοχών, για οποιοδήποτε σκοπό

-Να οργανώνω τραπέζια σε φίλους και συγγενείς με το σκεπτικό να πρωτοτυπήσω ή του φτηνού φαγητού

Β) Συμφωνώ

-Να πάω στα κατεχόμενα να πιω ένα τουρκοκ καφέ, να φάω ένα εκμέ-κατείφ ή και ένα πιάτο φαί με τους τουρκοκύπριους συγχωριανούς μου ή και με άλλους τουρκοκύπριους και να κουβεντιάσω μαζί τους και να τους περάσω τις σκέψεις μου όπως είναι ότι ζητούμε να ζήσουμε μαζί τους, να συνεργαστούμε μαζί τους και να δουλέψουμε μαζί, όπως και στις εποχές πριν από τα τραγικά γεγονότα του 1963 και του 1974. Πιστεύω ότι τουλάχιστον το 90% των ελληνοκυπρίων και των τουρκοκυπρίων αυτό επιζητά και το αν υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις, αυτούς ας τους κρίνει ο καθένας μας ξεχωριστά.

Γενικά ο κυπριακός λαός έδειξε ότι η λύση του Κυπριακού πρέπει να εξευρεθεί το συντομότερο και οι δύο εθνότητες να ζήσουν μαζί ειρηνικά.

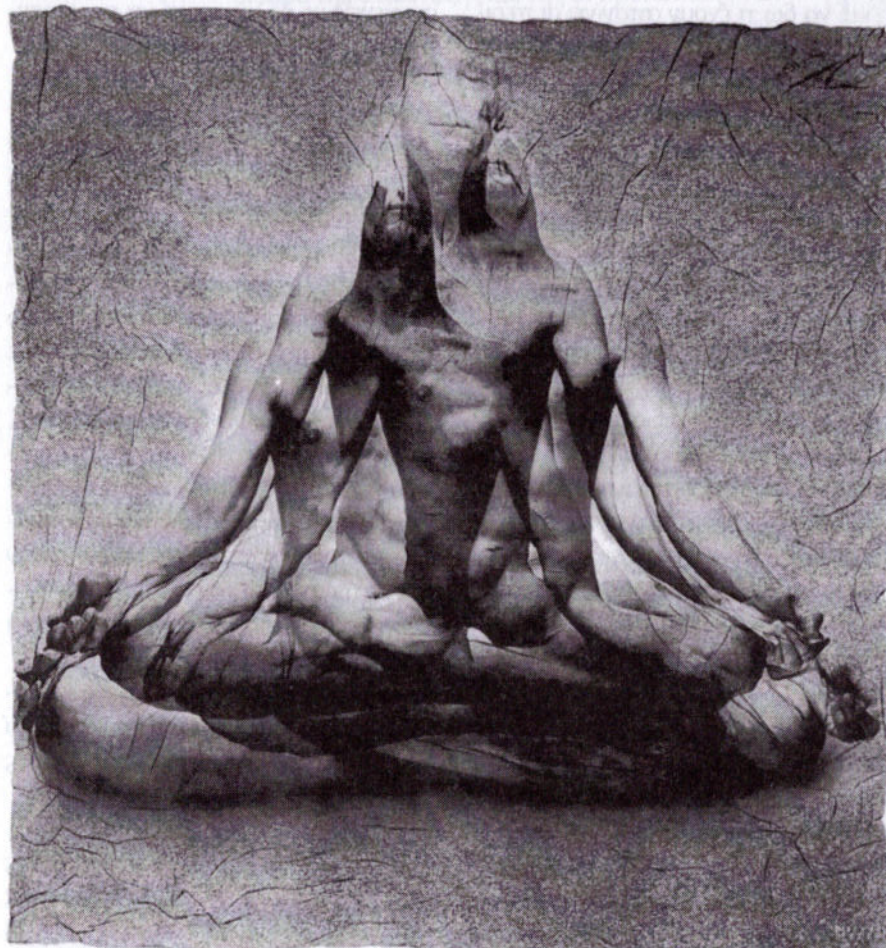
Κύρος Γ. Σαββίδης
Κερυνειώτης

«Γεννάτε ελληνάκια, όχι τουρκάκια»

(Αυτό δεν ήταν ένα από τα επιχειρήματα των πολυτέκνων για την αύξηση του επιδόματος τέκνων;)

Του Αντη Βάτνυλου

Εκπαιδευτική σημασία την επιδείξη της όσο το δυνατό μεγαλύτερης αυτοσυγκράτησης όταν διατυπώνονται θέσεις και απόψεις ειδικά στο χώρο τις αριστεράς γύρω από το θέμα των σχέσεων με τους τουρκοκύπριους στην κρίσιμη αυτή φάση του κυπριακού. Εξίσου σημαντικό όμως είναι, για την αποφυγή οποιοδήποτε συγχύσεων, η αποσαφήνιση των όποιων ιδεών και τάσεων γύρω από το κρίσιμο θέμα της προσέγγισης μας απέναντι στους τουρκοκύπριους.

Η θέση την οποία έκφρασε ο πατριώτης αγωνιστής Τουρκοκύπριος δημοσιογράφος Σενέρ Λεβέντ γύρω από το θέμα του επιδόματος τέκνου και ειδικότερα οι θέσεις που έκφρασε στο άρθρο του "Οι Ελεύθεροι και οι Αιχμάλωτοι" Πολίτης 8 Ιουνίου, προκάλεσαν μια σειρά συζητήσεων στο χώρο τις αριστεράς με εμφανέστατα στοιχεία σύγχυσης και αλληλοσυγκρουόμενων τοποθετήσεων φθάνοντας στο σημείο κάποιος βουλευτής να εισηγηθεί πρόνοια στον νόμο που μόλις την περασμένη βδομάδα ψήφισε η Βουλή για παροχή του επιδόματος μόνον σε όσους κατοικούν στις Ελεύθερες περιοχές.

Η άποψη του Λεβέντ πηγάζει από την έντονη θέση του ότι η Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί την Νόμιμη Κυβέρνηση της Κύπρου και ότι οι τουρκοκύπριοι είναι ισότιμοι πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο στον οποίο μπορεί να στηριχθεί το μέλλον της Κύπρου και του λαού Ελληνοκύπριων και τουρκοκύπριων την ίδια στιγμή που το πιο σημαντικό όπλο που

έχουμε στα χέρια μας στην πορεία επίλυσης του Κυπριακού είναι η διεθνής αναγνώριση που τυγχάνει η Κυπριακή Δημοκρατία. Μια αναγνώριση η οποία έχει μεγιστοποιηθεί μετά την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στο σύνολο της στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τις σχετικές υπογραφές στην Στοά του Άιταλου. Το ερώτημα που θέτει λοιπόν ο Λεβέντ είναι απλό. Γιατί οι τουρκοκύπριοι πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας να μην μπορούν να επωφεληθούν αυτής της εξαιρετικά σημαντικής κοινωνικής κατάκτησης? Το ερώτημα γίνεται πολύ επίκαιρο εάν κανείς το εντάξει μέσα στα πλαίσια των μέτρων τα οποία οι κυβέρνηση πολύ ορθά έχει εξαγγείλει για ενίσχυση των τουρκοκύπριων.

Το πρώτο σημαντικό συμπέρασμα από αυτή την συζήτηση είναι ότι το θέμα του επιδόματος όπως και πολλά άλλα παρεμφερή θέματα αναδεικνύουν όλο και πιο έντονα την ανάγκη ολοκληρωμένης και όσο το δυνατό πιο σύντομα λύσης του Κυπριακού προβλήματος η οποία θα είναι προς όφελος των ελληνοκύπριων και των τουρκοκύπριων.

Το δεύτερο είναι το εξαιρετικής σημασίας μήνυμα το οποίο η ελληνοκυπριακή κοινότητα σαν θεματοφύλακας της Κυπριακής Δημοκρατίας αυτή την στιγμή, είναι έτοιμη να προβάλει προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Όλες οι ενέργειες που γίνονται εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει να αναδεικνύουν την ρήξη της ελληνοκυπριακής κοινότητας με το αρρωστημένο εθνικιστικό παρελθόν της και να αναδεικνύουν την ετοιμότητα και ωριμότητα της να αντιμετωπίσει τους τουρκοκύπριους σαν ισότιμους πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσα στα πλαίσια της σημερινής πολύπλοκης και πολυσύνθετης φάσης των σχέσεων των δυο κοινοτήτων και με δεδομένη πλέον την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρώπη.

Ο Λεβέντ ρίχνει ουσιαστικά το γάντι στην ελληνοκυπριακή κοινότητα σαν σημερινού θεματοφύλακα και διαχειριστή της Κυπριακής Δημοκρατίας και θέτει το εύλογο ερώτημα. «Θεωρούμε τους τουρκοκύπριους ισότιμους πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας»; Εάν ναι τότε πρέπει να αποδείξουμε ότι έχουμε πάρει τις πολιτικές και όχι μόνον αποφάσεις να τους αντιμετωπίσουμε σαν ισότιμους πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας και να επεκτείνουμε αυτή την πρωτοποριακή κοινωνική παροχή

επιδόματος τέκνου και στους Τουρκοκύπριους.

Μέσα από την συζήτηση στον τύπο αλλά και από την πρόταση που ένας Βουλευτής θέλει να περάσει σαν τροποποίηση στον νόμο εισάγονται δυο προϋποθέσεις για να δικαιούται κάποιος αυτό το επίδομα. Το πρώτο είναι να κατοικεί ο δικαιούχος στις περιοχές που ελέγχει το κράτος και το δεύτερο να είναι πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Την δεύτερη προϋπόθεση είναι αυτονόητο ότι οι τουρκοκύπριοι την πληρούν και είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι με τόση μαζικότητα και θέρμη οι τουρκοκύπριοι συμπατριώτες μας σπεύδουν να αποκτήσουν και τα απαιτούμενα επίσημα έγγραφα τα οποία πιστοποιούν αυτό το γεγονός. Το πρώτο κριτήριο, να μου επιτραπεί να το θεωρήσω αυθαίρετο, άδικο, νομικά αστήρικτο και πολιτικά επικίνδυνο επιχειρήματα το οποίο στην πιο βαθιά του ανάλυση καταρρίπτεται από μόνον του εάν κάποιος εξετάσει την περίπτωση των ελληνοκύπριων εγκλωβισμένων.

Εάν θεωρήσουμε ότι περάσει η επιχειρηματολογία για δικαίωμα του επιδόματος σε οποιόν διαμένει στην περιοχή που ελέγχει το κράτος τότε σημαίνει ότι οι εγκλωβισμένοι ελληνοκύπριοι με παιδιά στην Καρπασία θα θυματοποιηθούν από την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας αφού δεν θα πληρούν την πρώτη προϋπόθεση για παροχή του επιδόματος αφού έκαναν το σφάλμα να παραμείνουν υπό τούρκικη κατοχή τόσα χρόνια και δεν βρίσκονται στην περιοχή που ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Σε ένα τουλάχιστον άρθρο υποστηρίζεται ξεκάθαρα αυτή η θέση αφού γράφονται τα εξής "οι ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι συμπατριώτες μας οι οποίοι δεν κατοικούν στο μέρος που ελέγχεται από τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας και κοινωνική ζωή της ελεύθερης Κύπρου δεν δικαιούνται να μοιραστούν τα χρήματα των φορολογούμενων της Κυπριακής Δημοκρατίας".

Οι προϋποθέσεις αυτές είναι εξωπραγματικές και πέρα αντισυνταγματικές αλλά θα προχωρούσα να πω ακόμα και πολιτικά επικίνδυνες αφού πηγάζουν μέσα από την ουσιαστικά έμμεση αποδοχή των τετελεσμένων της εισβολής και των αποτελεσμάτων της «επί του εδάφους» όπως ακριβώς ζητά και ο Ντενκτάς. Φυσικά όλη αυτή η επιχειρηματολογία εί-

ναι άνευ σημασίας εάν στο τέλος της ημέρας οι Τουρκοκύπριοι εξασκήσουν το απόλυτο νόμιμο δικαίωμα τους να έρθουν για μόνιμη εγκατάσταση στις Ελεύθερες περιοχές της Κύπρου. Τότε θα πληρούν όλα τα κριτήρια για το επίδομα τέκνου.

Αίσθηση προκαλεί η θέση που εκφράζεται σε κάποιο άρθρο ότι και μετά την λύση ομοσπονδίας του Κυπριακού Προβλήματος οι Τουρκοκύπριοι δεν θα δικαιούνται το επίδομα τέκνου εκτός και εάν αυτό το εφαρμόζει η τουρκοκυπριακή ομοσπονδία πολιτεία. Καλά και τι θα γίνει με όλους εκείνους τους ελληνοκύπριους οι οποίοι θα επιστρέψουν υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση και θα είναι είδη δικαιούχοι αυτού του επιδόματος. Με βάση την πιο πάνω επιχειρηματολογία θα τους αποκοπεί το επίδομα με αποτέλεσμα να τιμωρηθούν για το γεγονός ότι θα αποφασίζουν κάτω από αντίξοες συνθήκες να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους.

Τέλος εκφράζεται μια παράδοξη καθαρά μονεταριστική θέση, για το που θα βρεθούν τα χρήματα εάν γινόταν ποτέ αποδεκτή αυτή η θέση του Λεβέντ υποστηρίζοντας ότι θα ήταν άδικο για τους ελληνοκύπριους να τα πληρώσουν ενώ ταυτόχρονα εκφράζει και μια φοβία για πιθανή χρεοκοπία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι Κυπριακή Δημοκρατία, με κάποιες δυσκολίες, έχει και τους οικονομικούς πόρους και την δυνατότητα να εκπληρώσει αυτή την κοινωνική παροχή προς τους τουρκοκύπριους χωρίς οποιοδήποτε πιθανότητες χρεοκοπίας. Μόνο η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας από την παρούσα κυβέρνηση θα ήταν δυνατόν να φέρουν αρκετά έσοδα για την δημιουργία ενός υποφερτού κράτους πρόνοιας για όλους.

Τα ωκελήματα από αυτή την πολιτική ενέργεια είναι τεράστια μιας και θα αποτελέσει την πιο τρανή απόδειξη προς τους τουρκοκύπριους της έμπρακτης θέλησης της Κυπριακής Δημοκρατίας να τους αντιμετωπίσει σαν ισότιμους πολίτες της. Τέτοιες θαρραλέες αποφάσεις είναι που θα δώσουν ώθηση στην προώθηση λύσης του κυπριακού και οι οποίες θα έχουν το ειδικό βάρος να αντισταθμίσουν την ενέργεια Ντενκτάς για το άνοιγμα της γραμμής διανοήοντας πραγματικές προοπτικές επανένωσης τις πατρίδας μας αποδεικνύοντας στην πράξη ότι ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι είναι ισότιμοι πολίτες της κυπριακής δημοκρατίας.

Ahmet Barcin: μια ρωμαλέα φωνή ανάμεσα στους Κυπριούς εκπαιδευτικούς

"Πάντα πλήρη ανθρωπιάς"

Εύα Νεοκλέους

Είχα την ευκαιρία να συναντήσω για πρώτη φορά τον Ahmet και τον Vedat, Πρόεδρο και Ταμία της ΚΤΟ-ΕΟΣ αντίστοιχα, στο Συνέδριο ΟΛΜΕ-ΟΕΛΜΕΚ τον περασμένο Απρίλη και λίγες μόνο μέρες πριν την εξαγγελία των μέτρων από την πλευρά του Ντεκτασικού καθεστώτος. Από τότε είχε αρχίσει να προοιωνίζεται και το θετικό κλίμα που θα ακολουθούσε.

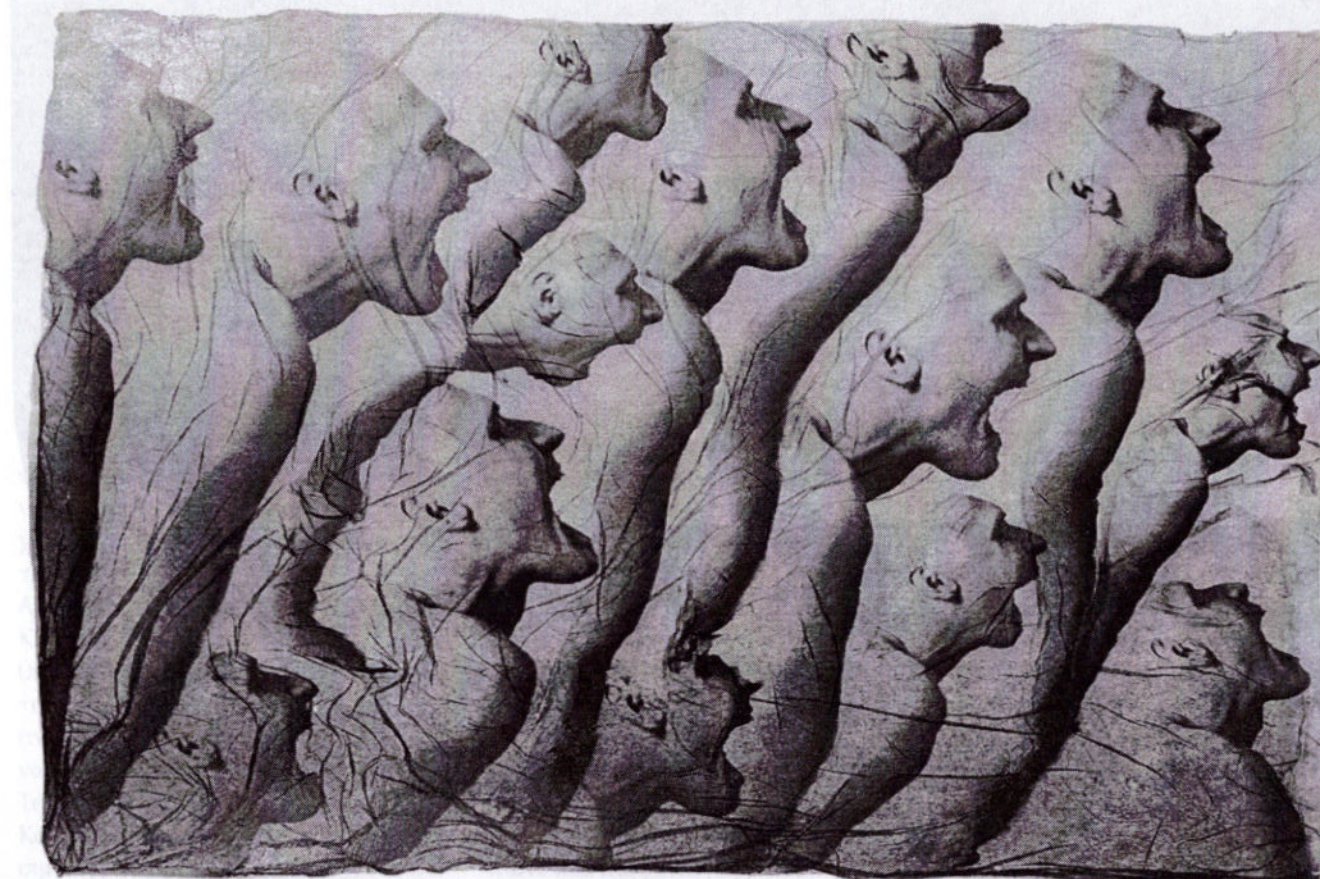
Η δεύτερη συνάντηση έγινε στη Λεμεσό, στην ημερίδα που διοργάνωσε η Συνεργασία Καθηγητών με θέμα το Ενιαίο Λύκειο, στις 17 Μαΐου 2003.

Μια τετραμελής αντιπροσωπεία τουρκοκυπρίων συναδέλφων ανταποκρίθηκε στην πρόσκλησή μας, ανάμεσα σ' αυτούς ο Ahmet, ο Vedat και ο Γιουσούφι Γραμματέας της ΚΤΟΕΟΣ). Ο Ahmet χαιρέτισε το Συνέδριο κι ο Vedat μετάφραζε σε "άπταιστη" κυπριακή διάλεκτο.

Στο γεύμα που ακολούθησε, μετά το συνέδριο, αναπτύχθηκε ένα κλίμα φιλίας και συνεργασίας ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους συνέδρους και ήταν χαρακτηριστική η διάθεση ευφορίας που επικρατούσε.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα ζήτησα από τον Αχμέτ να μου εκμυστηρευθεί κάποιες σκέψεις του για τα όσα συντελούνται τούτες τις μέρες, μετά τη μερική άρση των απαγορεύσεων από και προς τα κατεχόμενα, μετά τις ρωγμές που έχουν συντελεστεί στις διαχωριστικές γραμμές.

Κατά τον Αχμέτ το Κυπριακό πρόβλημα που ποτίστηκε με τα δάκρυα και το αίμα του λαού της Κύπρου πρέπει να πάρει ένα τέλος. Είναι φανερό ότι η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι εξαιρετικά ευεργετική προς την κατεύθυνση αυτή. Το ελεγχόμενο άνοιγμα των συνόρων έχει δραματικά επηρεάσει το λαό της Κύπρου. Είναι αναμφισβήτητο ότι μέσα σ' αυτή την ατμόσφαιρα θα πρέπει να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα για την επίλυση του Κυπριακού. Η Εκπαίδευση είναι εκείνος ο παράγοντας που θα μπορούσε περισσότερο απ' όλους να αξιοποιηθεί για να ξεπεραστούν οι προκαταλήψεις και η εχθρότητα και σταδιακά να επανενωθούν οι δύο κοινότητες. Το 206 και το 870 άρθρο του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας που αναφέρονται σε ζητήματα

εκπαίδευσης και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, αφορούν και τις δύο κοινότητες. Γι' αυτό και τα δύο Υπουργεία θα πρέπει να συνεργαστούν για την προώθηση της ειρήνης. (Σημ.: Είναι ευνόητο ότι δεν συμμεριζόμαστε την άποψη του Αχμέτ για «δύο Υπουργεία», αλλά κατανοούμε τη θέση του και διατηρούμε τη διατύπωσή του).

Στα πλαίσια αυτά καταθέτουμε προτάσεις που πιστεύουμε ότι θα βοηθήσουν στη συνεργασία:

- * Η οργάνωση κοινών πολιτιστικών, αθλητικών και άλλων εκδηλώσεων.
- * Η ίδρυση κοινής επιτροπής στην οποία θα συμμετέχουν και εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων, για να εξετάσει το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών (curriculum) που καλλιεργεί φανατισμό, σύγκρουση, εχθρότητα και ρατσισμό.
- * Η διδασκαλία της τουρκικής γλώσσας στα ελληνικά σχολεία και της ελληνικής στα τουρκικά.
- * Η ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων δασκάλων,
- * Ίσες ευκαιρίες για επιμόρφωση, υπο-

τροφίες, μετεκπαίδευση, συμμετοχή σε σεμινάρια κτλ. πάντα σε σχέση και με τις ευκαιρίες που δίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

* Οι Τουρκοκύπριοι μαθητές που ζουν στη «Νότια Κύπρο» να έχουν το δικαίωμα για εκπαίδευση στη μητρική τους γλώσσα.

* Οι Τουρκοκύπριοι και οι Ελληνοκύπριοι φοιτητές να έχουν το δικαίωμα να φοιτήσουν σε Πανεπιστήμιο της επιλογής τους, ελληνοκυπριακό ή τουρκοκυπριακό, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους.

Τόσο για τον Αχμέτ όσο και για τα υπόλοιπα μέλη της αντιπροσωπείας των Τουρκοκυπρίων, τον Vedat και τον Γιουσούφι, είναι σήμερα πολύ πιο ευνοϊκές οι συνθήκες για την περαιτέρω βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των εκπαιδευτικών των δύο κοινοτήτων. Τόνισαν με έμφαση ότι θα πρέπει να συμβάλουμε όλοι στο βαθμό που μπορούμε, ώστε να βελτιωθεί ακόμα περισσότερο η θετική εικόνα που έχει σήμερα διαμορφωθεί και να μην επιτρέψουμε να επανέλθουμε στην προ της μερικής άρσης των περιορισμών κατάσταση

(πράγμα που πιθανόν κάποιοι να ευνοούν).

Τους ευχαριστήσαμε γιατί ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας και γιατί με τη ζεστή και φιλική τους παρουσία, πέρα από τα άλλα, μας βοήθησαν να δούμε και την ανθρώπινη πτυχή του θέματος.

Αποχαιρετώντας τον Αχμέτ και τους άλλους και κλείνοντας εκείνη τη φιλική κουβέντα, εκφράσαμε τη λύπη μας που δε θα μπορούσαμε να ανταποκριθούμε στη δική τους πρόσκληση να μεταβούμε στα κατεχόμενα, ως επίσημη αντιπροσωπεία, επιδεικνύοντας διαβατήρια. Έδειξαν να κατανοούν. Ωστόσο καταλαβαίναμε όλοι ότι μετά τις 23 Απρίλη έχουν αλλάξει πολλά.

Σημ. Βέβαια κάποια σημεία των εισηγήσεων πιστεύουμε ότι χρειάζονται επεξεργασία ώστε να μη συνιστούν έμμεση αναγνώριση του ψευδοκράτους. Είναι όμως φανερό ότι το πνεύμα τους κινείται στην κατεύθυνση της ουσιαστικής παρέμβασης των εκπαιδευτικών στις εξελίξεις.

ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΥ ΡΑΓΙΣΕ ΚΑΙΡΟΣ ΝΑ ΤΟ ΓΚΡΕΜΙΣΟΥΜΕ

Του Φαίωνα Βασιλειάδη
Βραγτική Δημοκρατία, Μάιος 2003

«Οι δρόμοι της Κύπρου φιλοξενούν ένα απίστευτο σμίξιμο. Τα πρόσωπα των ανθρώπων είναι γελαστά. Ζούμε ένα τρομερό όνειρο. Οι Τουρκοκύπριοι και οι Ελληνοκύπριοι προκαλούν όλες τις ντόπιες πολιτικές αξίες. Ανέτρεψαν όλες τις προβλέψεις. Έκαναν τις προσδοκίες ορισμένων να αποβούν μάταιες. Ήταν πρωτοπόροι σε μια πρωτόγνωρη επανάσταση.

Οι επίσημοι κανόνες πολιτικής συμπεριφοράς που έθεσαν οι δύο πλευρές δεν μπόρεσαν να τους εμποδίσουν. Οι Ελληνοκύπριοι συρρέουν στο βορρά σαν να θέλουν να δώσουν μια ισχυρή απάντηση στην επιθυμία για λύση που είχαν δείξει οι Τουρκοκύπριοι στις πλατείες.»

Αυτή την περιγραφή έδωσε ο Χασάν Καχφετζιόγλου στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία (10/5/03) για το «όνειρο» αυτό που ζούμε αφότου άνοιξε η γραμμή αντιπαράταξης και η ελεύθερη επικοινωνία ανάμεσα σε Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους.

Και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το σπάσιμο της διαχωριστικής γραμμής των συνόρων από τις χιλιάδες Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων μετά από 29 χρόνια αποτελεί μια ιστορική εξέλιξη που έχει χαροποιήσει κάθε ειλικρινή υποστηρικτή της επαναπροσέγγισης και της συμφιλίωσης ανάμεσα στους απλούς ανθρώπους των δύο πλευρών.

Από τις 23 Απριλίου εκατοντάδες χιλιάδες Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι πέρασαν τα τείχη του διαχωρισμού. Οι Τουρκοκύπριοι, υποδέχονται με ενθουσιασμό και ανυπομονησία τους «σπιτονοικοκύρηδες» τους, δίνοντάς τους φωτογραφίες, εικόνες και χρυσαφικά που φύλαγαν για 29 χρόνια. Ενώ οι χιλιάδες Ελληνοκύπριοι επισκέπτονται τα παλιά τους σπίτια, αντικρίζοντας με κατανόηση τους σημερινούς ένοικους, και όχι για να τα απαιτήσουν πίσω εδώ και τώρα.

Η πρωτοφανής μαζικότητα και θέρμη που πήρε αυτή η επικοινωνία έχει ξεπεράσει κάθε προσδοκία. Ο εθνικισμός και η μισαλλοδοξία έχουν δεχτεί ένα ηχηρό χαστούκι και στις δύο πλευρές. Οι μύθοι που καλλιεργούσαν για δεκαετίες οι εθνικιστές και στις δύο πλευρές κατέρρευσαν μέσα σε λίγες μέρες.

«Σοκ και δέος»

Η αλήθεια είναι πως κανένας από τις πολιτικές ηγεσίες και στις δύο πλευρές δεν περίμενε αυτή την έκρηξη. Τις πρώτες μέρες ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Χρυσόστομιδης, μαζί και οι υπουργοί του ΑΚΕΛ, παρότρυναν τον κόσμο να μην επιδεικνύει τα διαβατήριά του για να περάσουν στο βορρά. Για το ΑΚΕΛ το άνοιγμα των συνόρων χαρακτηρίστηκε απλά σαν προσπάθεια του Ντεκτάς για να προωθήσει την έμμεση αναγνώριση του κράτους στο βορρά. Η ΜΜΕ ήταν αμήχανα. Η εφημερίδα «Φιλελεύθερος» απαγόρευσε στους δημοσιογράφους της να περάσουν απέναντι με τα διαβατήρια. Όταν όμως αυτό το ορμητικό ποτάμι άρχισε να ρέει άρχισαν να μιλούν για «ιστορική εξέλιξη». Τα κανάλια κάλυπταν με ζωντανές συνδέσεις αυτό το φανταστικό πανηγύρι, προβάλλοντας συγκινητικές, ανθρώπινες στιγμές των απλών ανθρώπων που δεν έχουν τίποτα να μοιράσουν. Ο υπουργός Εσωτερικών Α. Χρίστου δήλωσε «υπέρ της ελεύθερης διακίνησης και υπέρ της επικοινωνίας των ανθρώπων» και πως «νικητής από την κίνηση αυτή είναι ο ίδιος ο κυπριακός λαός». Ο Παπαδόπουλος ανακοίνωσε σαν «πασχαλινό» δώρο της κυβέρνησης προς τους Τουρκοκύπριους τη διάθεση λεωφορείων για δωρεάν μεταφορά τους σε διάφορες πόλεις.

Η διάθεση του κόσμου ξεπέρασε τις πολιτικές ηγεσίες και τους σχεδιασμούς τους. Οι Ελληνοκύπριοι αγνόησαν τις εκκλήσεις κυβέρνησης και κομμάτων που επικαλέστηκαν τον «πατριωτισμό και την αξιοπρέπεια» τους. Αρκετοί μάλιστα διανυκτερεύουν στο βορρά γράφοντας στα παλιά τους τα παπούτσια τις προειδοποιήσεις της κυβέρνησης ότι κάτι τέτοιο σημαίνει κλεπταποδοχή και είναι παράνομο.

Είναι σίγουρο ότι αν ο Ντεκτάς γνώριζε τις διαστάσεις και το χαρακτήρα που θα έπαιρνε αυτή η εξέλιξη θα έψαχνε για άλλα μέτρα για να ξεπεράσει την απομόνωση και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει. Γιατί κι οι Τουρκοκύπριοι από την πλευρά τους έγραψαν στα παλιά τους τα παπούτσια τις εκκλήσεις του Ντεκτάς να «προστατέψουν και να διατηρήσουν» το κράτος τους. Χιλιάδες Τουρκοκύπριοι έτρεξαν από τις πρώτες μέρες για να βγάλουν διαβατήριο και ταυτότητα της Κυπριακής Δημοκρα-

τίας.

Ο κόσμος ξεχείλωσε κυριολεκτικά τα μέτρα και από τις δύο πλευρές, παραβιάζοντας τα ωράρια και πιέζοντας για περισσότερη ελευθερία στη διακίνηση και από τις δύο πλευρές.

Το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω

Αυτή η αυθόρμητη μαζική «πολιτική ανυπακοή» των χιλιάδων απλών ανθρώπων κι από τις δύο πλευρές ξεδίπλωσε μια δυναμική από τα κάτω που ανάγκασε την κυπριακή κυβέρνηση να αναθεωρήσει την αρχική αρνητική στάση της στο άνοιγμα των συνόρων και να επισπεύσει την εξαγγελία των μέτρων στήριξης των Τουρκοκυπρίων.

Όμως αυτό το διάστημα του αιφνιδιασμού των πολιτικών ηγεσιών δεν έμελλε να διαρκέσει πολύ. Το γεγονός ότι εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες και Τούρκοι περνούν τα οδοφράγματα και συναντιούνται μεταξύ τους είναι πρόβλημα και για τις δύο επίσημες πλευρές: Διότι μεταφέρονται οι εξελίξεις από το διπλωματικό ελεγχόμενο παιχνίδι κορυφής – ιδιαίτερα για την ελληνοκυπριακή πλευρά που νιώθει πλέον ισχυρή μετά την είσοδο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. και με το χρόνο για σύμμαχό της – στην επαναπροσέγγιση από τα κάτω. Πραγματικοί πρωταγωνιστές αυτής της ιστορικής εξέλιξης γίνονται για πρώτη φορά οι απλοί άνθρωποι παίρνοντας τη θέση των «επίσημων» πανσυνδικαλιστικών, κομματικών ή διακομματικών συναντήσεων με τους Τουρκοκύπριους στο Λήδρα Πάλας που απλά αναπαράγουν τα διπλωματικά παιχνίδια της κορυφής σε ένα άλλο επίπεδο.

Έτσι λοιπόν στην από εδώ πλευρά, με αφορμή τις επισκέψεις ορισμένων Ε/κ στα καζίνο και τη διανυκτέρευσή τους σε ξενοδοχεία στο βορρά, ξεκίνησε μια συντονισμένη και γενικευμένη επίθεση κυβέρνησης, πολιτικών κομμάτων και ΜΜΕ ενάντια σ' αυτούς που επισκέπτονται το βορρά και που υποτίθεται αντί για «προσκύνημα» πάνε για τουρισμό «ενισχύοντας οικονομικά» τον Ντεκτάς. Ο Ντεκτάς από την πλευρά του προειδοποίησε τους Τουρκοκυπρίους να είναι προσεκτικοί απέναντι στους Ελληνοκύπριους και να μη δελεάζονται από τα χρήματά τους, ενώ απειλήσε πως αν συνεχιστεί η «πα-ρενόχληση»

των σημερινών ενοίκων από Ε/κ που επισκέπτονται τα παλιά τους σπίτια «η αστυνομία θα εφαρμόσει τους νόμους». Η αναστροφή του κλίματος που προσπαθεί να πετύχει η κυβέρνηση, έδωσε την αυτοπεποίθηση στο ΠΑΚ να ξαναβγεί στο προσκήνιο, να μπαίνουν αντιρήσεις στα μέτρα στήριξης των Τ/κ από διάφορες αγροτικές οργανώσεις και την Επιτροπή Αγνοουμένων και να ξεθαρεύουν οι διάφοροι εθνικιστές. Παρόλα αυτά όμως είναι σχεδόν αδύνατο οι πολιτικές ηγεσίες και στις δύο πλευρές να στρέψουν πίσω το ρολόι της ιστορίας. Κι αυτό γιατί η συσσωρευμένη ενέργεια και δυναμική που έχει αποκτήσει αυτή η κίνηση των «από κάτω», που πήραν τις δικές τους αποφάσεις για συναδέλφωση και ειρηνική συνύπαρξη, δημιούργησε καινούργια δεδομένα.

ΑΚΕΛ και ΠΕΟ

Αυτά τα καινούργια δεδομένα έχουν φέρει στο προσκήνιο τον παράγοντα που όλοι ξεχνούσαν στους σχεδιασμούς τους για το κυπριακό. Τους απλούς ανθρώπους των δύο πλευρών και το κίνημα επαναπροσέγγισης. Αυτός ο παράγοντας βγήκε ορμητικά σήμερα στο προσκήνιο και μπορεί να αποδειχτεί καθοριστικός στις εξελίξεις στο Κυπριακό. Η περίοδος που διανύουμε είναι μια περίοδος που βγάζει όλες τις αντιφάσεις και την υποκρισία της επίσημης πολιτικής και των δύο πλευρών. Είναι όμως και μια περίοδος που μπαίνουν σε δοκιμασία οι διάφορες αντιλήψεις για την επίτευξη της ειρήνης και συναδέλφωσης μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων στην Κύπρο. Όσο οι Τουρκοκύπριοι εξειργόνταν ενάντια στον Ντεκτάς, ήταν χρήσιμοι για

την ελληνοκυπριακή πλευρά. Πριν ραγίσει το τείχος του διαχωρισμού διάφορες επαναπροσεγγιστικές ομάδες και κινήσεις οργάνων συλλαλητήρια «συμπαραστάσης» με κεράκια προς τους Τ/κ που διαδήλωναν μαζικά ενάντια στον Ντεκτάς. Σήμερα που η ρωγμή στα οδοφράγματα έχει επέλθει και η επικοινωνία ανάμεσα στις δυο πλευρές αντικειμενικά είναι πια δυνατή, τους ψάχνει κανένας με το κερδί! Δυστυχώς όμως τη στιγμή που εκδηλώνεται μια ιστορική δυνατότητα επαναπροσέγγισης των από κάτω, η ηγεσία του ΑΚΕΛ και της ΠΕΟ, που όλα αυτά τα χρόνια διατυμπάνιζαν την επαναπροσέγγιση σα σημαντικό πυλώνα της πολιτικής τους, αδυνατούν σήμερα να οργανώσουν έστω και μια εκδήλωση συμπαραστάσης και αλληλεγγύης προς τους Τ/κ μαζί με τους Τ/κ, σε Βορρά και

Νότο!

Οι ηγεσίες του ΑΚΕΛ και της ΠΕΟ μπορούν να συναντιούνται με τα κόμματα της τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης όμως αρνούνται να ακούσουν τις φωνές τους. Όπως του Ταλάτ του Τουρκικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος – το αντίστοιχο του ΑΚΕΛ στο Βορρά – όταν καλεί την Ε/κ πλευρά να σταματήσει να έχει την έμμονη ιδέα της αναγνώρισης του κράτους στο Βορρά. «Οι Τ/κ είναι υπέρ της επανένωσης» δήλωσε στο ΡΙΚ (5/5) «το έχουν δείξει με τις κινητοποιήσεις τους γι' αυτό ας αφήσουμε αυτό το ζήτημα της αναγνώρισης κατά μέρος». Οι ηγεσίες του ΑΚΕΛ και της ΠΕΟ πρωτοστατούν στην πολεμική ••••• την επίδειξη διαβατηρίων από μέρους των Ε/κ που περνούν απέναντι. Αυτός ήταν ο κύριος λόγος που εμπόδιζε να γίνουν ενωτικοί, μαζικοί, δικαιονοτικοί πρωτομαγιάτικο γιορτασμοί με τους Τουρκοκύπριους και στις δύο πλευρές.

Η δικαιολογία που ακούστηκε από την ΠΕΟ και το ΑΚΕΛ για να τη μη διοργάνωση κοινής ενωτικής και δικαιονοτικής πρωτομαγιάτικης εκδήλωσης από τις οργανώσεις σε βορρά και νότο, ήταν ότι παραδοσιακά η κάθε συντεχνία οργανώνει τις δικές της εκδηλώσεις! Στην πραγματικότητα αυτό που στέριωσε την προοπτική να έχουμε μια τέτοια πρωτομαγιά από τα συνδικάτα και τα αριστερά κόμματα στο βορρά και το νότο, ήταν οι επιφυλάξεις και οι αντιρρήσεις που υπάρχουν από το ΑΚΕΛ και την ΠΕΟ για την μετάβαση ελληνοκυπρίων στην άλλη πλευρά.

Έτσι δεν ήταν τυχαίο ότι ούτε ο Ταλάτ του Τουρκικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος συμμετείχε στην εκδήλωση της ΠΕΟ, ούτε και κανένας από το κόμμα Κοινοτικής Απελευθέρωσης των Ακκιντζί και Αγκολεμλί, που αποτελούν τα βασικά κόμματα που συμμετέχουν στην πλατφόρμα "αυτή η χώρα είναι δική μας" που οργάνωσαν τα μεγαλειώδη συλλαλητήρια την προηγούμενη περίοδο. Ο σύντομος χαιρετισμός του Γ.Γ. της DEV-IS (της εργατικής ομοσπονδίας που ελέγχεται από το ΤΡΚ) ήταν η μόνη επίσημη έκφραση των τουρκοκυπρίων στο βήμα. Το βράδυ στο βόρειο μέρος της Λευκωσίας χιλιάδες Τουρκοκύπριοι, από όλα τα συνδικάτα και τα κόμματα της

αντιπολίτευσης πήραν μέρος στην πρωτομαγιάτικη εκδήλωση. Από τα ελληνοκυπριακά κόμματα και οργανώσεις δυστυχώς μόνο η Εργατική Δημοκρατία συμμετείχε οργανωμένα με το δικό της πανό. Δυστυχώς σε αυτό το δυναμικό πανηγύρι της ειρήνης, της συναδέλφωσης και της εργατικής ενότητας τα ελληνοκυπριακά συνδικάτα όχι μόνο δεν κάλεσαν το κόσμο να συμμετέχει μαζικά αλλά και τα ίδια εκπροσωπήθηκαν από ελάχιστα ηγετικά στελέχη τους που δεν ξεπερνούσαν συνολικά τα δέκα.

Για τον ίδιο λόγο το 3ο Δικοινοτικό Φεστιβάλ Νεολαίας που οργάνωσε η ΕΔΟΝ μαζί με τη νεολαία του ΤΡΚ στις 17 Μάη έγινε στο Λήδρα Πάλας, σ' ένα «ουδέτερο» χώρο όπως γινότανε παλιά όταν τα οδοφράγματα ήταν απροσπέλαστα. Γιατί αν γινότανε στο Νότο μια τέτοια εκδήλωση θα ήταν φυσικό να ακολουθήσει μια άλλη διοργάνωση μετά στο Βορρά, κάτι που βέβαια το ΑΚΕΛ απορρίπτει.

Μια άλλη Αριστερά

Για πρώτη φορά μετά το 1948 δημιουργείται ένα τέτοιο κλίμα, αλληλεγγύης, επαναπροσέγγισης και συναδέλφωσης κι αντί η Αριστερά να πάρει την πρωτοβουλία και να πρωταγωνιστήσει στην επαναπροσέγγιση των από κάτω, προσπαθεί αντίθετα να «αδειάσει» αυτό το κίνημα και να το προσαρμόσει στα διπλωματικά παιχνίδια της κορυφής. Μιλά σα μια φωνή με την επίσημη ελληνοκυπριακή πλευρά που προσπαθεί να στριμώξει την τουρκοκυπριακή πλευρά με διάφορα διπλωματικά κόλπα.

Όπως και πριν το 1974, βλέπουμε την ηγεσία του ΑΚΕΛ να ταυτίζεται με το «εθνικό συμφέρον» που στην προκειμένη περίπτωση έχει να κάνει με τα συμφέροντα της ελληνοκυπριακής άρχουσας τάξης, και όχι τα συμφέροντα των Ε/κ και των Τ/κ εργαζομένων και απλών ανθρώπων. Τι άλλο μπορεί να χαρακτηριστεί, παρά ταύτιση με τα συμφέροντα της «δικής μας» πλευράς, η απάντηση του Χριστόφια σχετικά με την «κωλυσιεργία» της κυβέρνησης στο να προλάβει την κίνηση Ντεκτάς, όταν είπε: «Η καθυστέρηση στη δική μας εξαγγελία των μέτρων στήριξης των Τ/κ σήμαινε ότι απλά χάσαμε μερι-

κούς επικοινωνιακούς βαθμούς!» Τελικά αποκαλύπτεται πως η επαναπροσέγγιση δεν είναι παρά μια επικοινωνιακή τακτική της «πλευράς μας». (Τρίτο του ΡΙΚ 6/5/03)

Οι εξελίξεις που πυροδότησε η ρωγμή στο τείχος του διαχωρισμού δημιούργησαν μια νέα δυναμική που όχι μόνο πιέζει τις πολιτικές ηγεσίες για να κάνουν υποχωρήσεις και να τα βρουν αλλά έχει βάλει στο παιχνίδι και ένα νέο παίχτη που μπορεί να αποδειχτεί καθοριστικός, τους απλούς ανθρώπους των δύο πλευρών και το κίνημα επαναπροσέγγισης.

Το σπάσιμο της γραμμής αντιπαράταξης δεν έχει να κάνει μόνο με το δικαίωμα των απλών ανθρώπων των δύο πλευρών να συναντιούνται αλλά και με τους κοινούς αγώνες για κοινούς σκοπούς όπως είναι: η ειρήνη στην Κύπρο, η αντίθεση στον πόλεμο, τον εθνικισμό και τον ιμπεριαλισμό. Κοινό μέτωπο αγώνων για το κλείσιμο των βρετανικών βάσεων και ενάντια στον παγκοσμιοποιημένο καπιταλισμό.

Μπορούμε και πρέπει να αξιοποιήσουμε αυτή τη δυναμική και να δυναμώσουμε το ρόλο αυτής της κίνησης από τα κάτω. Κατ' αρχήν να μην αφήσουμε να αντιστρέψουν το κλίμα που έχει δημιουργηθεί. Να συνεχίσουμε και να ενισχύσουμε τις επαφές μας στην άλλη πλευρά. Να οργανώσουμε κοινές εκδηλώσεις, είτε αυτές είναι πολιτικές, πολιτιστικές ή κοινωνικές. Μπορούμε και πρέπει μέσα από αυτές τις εξελίξεις να κτίσουμε ένα κοινό μέτωπο αγώνων ενάντια στον εθνικισμό και τον πόλεμο, για να επιβάλουμε τις δικές μας λύσεις για ειρήνη στη Κύπρο και ολόκληρη την περιοχή, ενάντια στα σχέδια των ιμπεριαλιστών και των στρατοκρατών των δύο πλευρών.

Τέλος, μπροστά σ' αυτές τις ιστορικές στιγμές που ζούμε σήμερα, παρουσιάζεται πιο έντονα ένα κενό: ποια Αριστερά θα οργανώσει αυτή τη δυναμική και διάθεση των «από κάτω» για ειλικρινή επαναπροσέγγιση και για ειρηνική συμβίωση με ισότητα μεταξύ Ε/κ και Τ/κ; Γι' αυτό, χρειάζεται να χτίσουμε μια διεθνοιστική και όχι «πατριωτική» Αριστερά, μια Αριστερά που να έχει σύνθημά της «Έλληνες και Τούρκοι Εργάτες Ενωμένοι».

ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ: από την ανυποληψία στην αντεπίθεση

Του Μάριου Θρασυβούλου

Μέσα σ' όλα τα σημαντικά που διαδραματίστηκαν τις πρώτες - κύρια - μέρες του ανοίγματος των συνόρων, ήταν και τούτο: Λούφαξαν οι εθνικιστές! Μπροστά στον αυθορμητισμό των μαζών και μέσα στη βράση του μεγάλου συναπάντηματος Ε/Κ και Τ/Κ, χάθηκαν από προσώπου γης. Αυτοί οι τυφλοπόντικες της πολιτικής, οι αναπολητές των σκοτεινών εποχών, που για τρεις σχεδόν δεκαετίες δηλητηρίαζαν την επαναπροσέγγιση και ότι είχε σχέση με την ειρηνική συμβίωση των δύο κοινοτήτων, μέσα σε λίγες μέρες έχασαν την υπόστασή τους. Σ' εκείνες τις πραγματικά σπουδαίες στιγμές, αποτέλεσαν μία θλιβερή μειοψηφία. Και πώς να γινόταν διαφορετικά; Πάντα, η έκφραση μιας νέας προοδευτικής προοπτικής, μέσα από λαϊκές - έστω αυθόρμητες- κινητοποιήσεις, αφήνουν την αντίδραση στο περιθώριο. Ξαν πέρασε όμως ο αρχικός ενθουσιασμός και μέσα από την απουσία της πολιτικής στάσης που θα ενθάρρυνε τη δυναμική για οριστικό σπάσιμο των συνόρων του διαχωρισμού Ε/Κ και Τ/Κ, τα πράγματα φαίνεται να «ομαλοποιούνται» και να φεύγει η πρωτοβουλία των κινήσεων από τους πολίτες, πηγαίνοντας πίσω στο κατεστημένο. Αυτοί που κρυβόντουσαν όλη αυτή την περίοδο,

ξαναβγαίνουν στο προσκήνιο. Είναι η ώρα των εθνικιστών να πάρουν τη ρεβάνς.

Μ' ένα κλικ της μνήμης, κάνουμε ένα σάλτο πίσω στην περίοδο αμέσως μετά το '74, όπου ήταν τέτοια τα αισθήματα της πλειοψηφίας του λαού για τους υπαίτιους της καταστροφής, που όχι μόνο οι εθνικόφρονες πραξικοπηματίες, αλλά και όσοι είχαν την ταμπέλα «δεξιός», έψαχναν τρόπο να φύγουν από την Κύπρο, να γλιτώσουν από τη λαϊκή οργή.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται; Εν μέρει ναι. Και τότε και τώρα, η ιστορία ρίχνει στη γωνιά τις δυνάμεις του εθνικισμού. Και στις δύο περιπτώσεις όμως επανέρχονται γυρεύοντας «δικαίωση».

Βλέπουμε τελευταία μια προσπάθεια που γίνεται από τους εθνικόφρονες, μ' ένα δειλό τρόπο (αφού δεν τους παίρνει αλλιώς) να βγουν στην επίθεση. Ένας από τους στόχους τους, ο αρχισυντάκτης της «Αφρική» Σενέρ Λεβέντ. Όταν ο Σενέρ Λεβέντ μ' ένα θαρραλέο τρόπο τα έβαζε με το καθεστώς Ντενκτάς, όλοι στην πλευρά μας τον θαύμαζαν. Ακόμα και οι εθνικιστές. Βλέπετε, «ο εχθρός του εχθρού μας είναι φίλος μας». Τελευταία, ο Σ. Λεβέντ συνεπαρμένος από τις εξελίξεις των τελευταίων δύο μηνών, εκφράζει μέσα από τα άρθρα του την αγωνία του

όπως αντικριστεί το Κυπριακό ως ένα πολύπλευρο ζήτημα, στο οποίο έχουμε στην ουσία, τη θυματοποίηση και των δύο κοινοτήτων. Ο Σ.Λεβέντ καταλαβαίνει τη ρευστότητα της συγκυρίας. Φοβάται μήπως τα πράγματα οδηγηθούν σε λάθος δρόμους. Γι' αυτό δεικτικά, ερεθίζει τις συνειδήσεις των Ε/Κ. Όχι με κακεντρέχεια, αλλά προκαλώντας τον εγωισμό τους. Τους θυμίζει την «Ένωση», το Γρίβα, τις σφαγές. Ξέρει φυσικά πως, όπως δεν φταίνε σε τίποτα οι απλοί Τ/Κ, άλλο τόσο δεν φταίνει και οι απλοί Ε/Κ για την κατάσταση που βιώνουμε. Αλλά ξέρει ακόμα, ότι η στάση των Ε/Κ είναι βαρόμετρο των εξελίξεων και θέλει να τους περάσει τις σκέψεις του. Αυτές οι σκέψεις δε διαφέρουν πολύ από τις σκέψεις του μέσου Τ/Κ πολίτη που απευθύνεται στην Ε/Κ κοινότητα, αλλά ούτε τόσο μακρινές είναι για να μην τις κατανοήσει ο μέσος Ε/Κ πολίτης.

Η κριτική ματιά στην ιστορία που επιχειρεί ο Λεβέντ, αλλά και η καυστικότητα του για τη στάση της Ε/Κ πλευράς αυτή τη φορά, άρχισαν να ενοχλούν όλους αυτούς που θεωρούν την ιστορία δεδομένη στα δικά τους εθνικά καλούπια. Φαίνεται πως η περίοδος «χάριτος» που έδωσαν οι εθνικόφρονες στον Λεβέντ και στους Τ/Κ έχει τελειώσει.

Ένας δημοσιογράφος της εθνικοφροσύνης, ο κ. Λ. Μαύρος προσπάθησε να «βάλει στη θέση του» τον Σ. Λεβέντ. Με ένα πρωτότυπο τρόπο μάλιστα. Με μια αλληγορική ιστοριούλα... Έξυπνο σενάριο, πολλή φαντασία. Και θα ήταν καλά να διαβαστεί σαν παραμύθι... Μόνο που είναι γεμάτη με μίσος και φανατισμό και δεν κάνει για μικρά παιδιά. Έτσι αφήνουμε τις λογοτεχνικές προσπάθειες και τις αλληγορίες του συγγραφέα και πάμε στην ουσία του άρθρου. Παρουσιάζει λοιπόν τους Τ/Κ σαν διαχρονικά υποτακτικούς και ξε-

μενιστές των Τούρκων στρατοκρατών, υπεύθυνους ουσιαστικά για την καταστροφή του '74, αφού δεν... εμπόδισαν την Τουρκία να εισβάλει! Και δε φτάνει που δεν έκαναν τίποτε, τώρα ζητούν και τα ρέστα από τους «αθώους» Ε/Κ, που στο μεταξύ αυτοί, (οι Ε/Κ) δούλεψαν, πρόκοψαν, έφτιαξαν τη ζωή τους. Ενώ οι Τ/Κ, μίζεροι, δυστυχείς, στραβομύτεδες, (σε αντίθεση με τους... όμορφους Ε/Κ!!!) γκρινιάζουν και φθονούν τους επιτυχημένους γείτονές τους....

Αυτή είναι η θέση του κ. Λ. Μαύρου και των εθνικοφρόνων συνοδοιπόρων του για τους Τ/Κ. Εγκλωβισμένοι στις εθνικιστικές τους εμμονές, αγκυλωμένοι και μονοκόμματοι σε οποιαδήποτε ιστορική στροφή ή εξέλιξη, προκατειλημμένοι ρατσιστικά στο τουρκικό στοιχείο, ανίκανοι να κάνουν την παραμικρή ανάλυση, βαθιά αντιδιαλεκτικοί.

Φυσικά, αν κάτι έχει ενδιαφέρον εδώ, δεν είναι οι συγκεκριμένες απόψεις ως τέτοιες. Εξάλλου, απομονωμένα αν τις δεις, είναι γραφικές και έχουν έρεισμα μόνο στα πιο καθυστερημένα πολιτικά στρώματα της κοινωνίας. Το ενδιαφέρον είναι ότι, φορείς αυτών των θέσεων, όπως ο κ. Λ. Μαύρος και άλλοι, δεν είναι λούμπεν στοιχεία. Παίζουν σοβαρό ρόλο και έχουν βάρος σε δυνατούς επικοινωνιακούς οργανισμούς, με μαζική απήχηση και μεγάλο οικονομικό εκτόπισμα. Είναι σημαντικό κομμάτι της αστικής διάνοησης, παρ' όλη την ιδεολογική τους γύμνια.

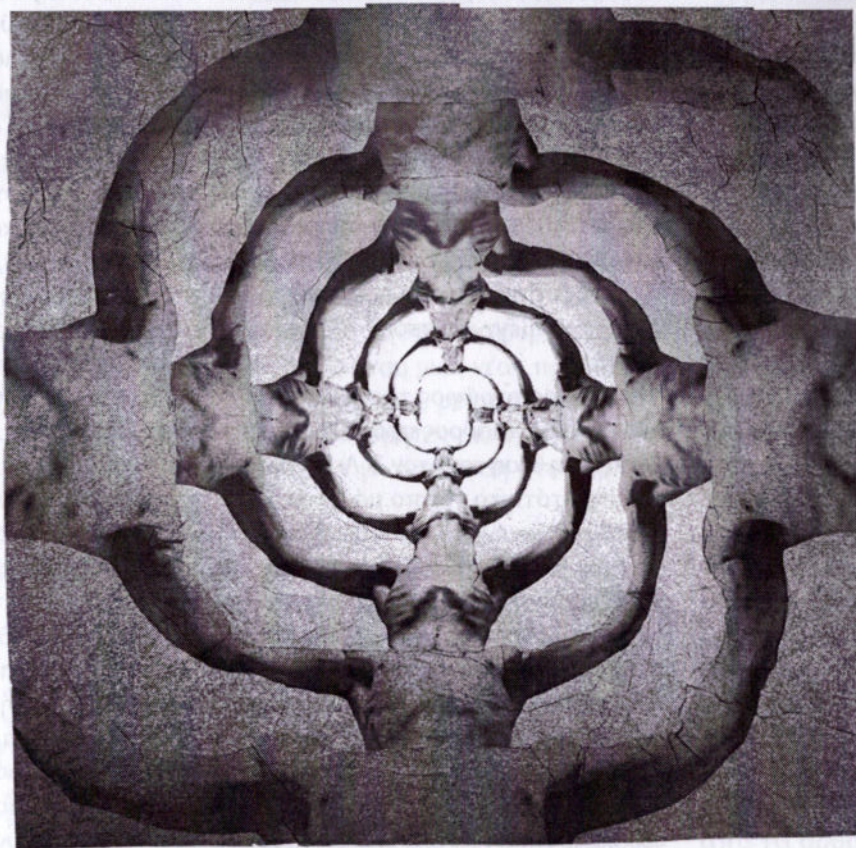
Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι η δεξιά, ως η πολιτική έκφραση της αστικής τάξης, δεν μπορεί να αρθρώσει σοβαρό πολιτικό λόγο, όσον αφορά το Κυπριακό τουλάχιστον και τέτοιες οπισθοδρομικές και περιθωριακές απόψεις που εκφράζονται είναι σύμπτωμα της αδυναμίας της.

Αν κάτι βγαίνει όμως μέσα από την ιστορική εμπειρία από το 1974 έως και σήμερα, δεν είναι τόσο οι δυνατότητες κυριαρχίας των εθνικιστικών ιδεών στη κοινωνία, όσο η αδυναμία της αριστεράς να λειτουργήσει σαν ανεξάρτητη ιδεολογικοπολιτική δύναμη στον τόπο και να ξεπεράσει την άτολμη και συμβιβαστική ιδιοσυγκρασία της. Αυτό είναι το ζήτημα. **Ξ**

2004: Πέντε άξονες δράσης για το Κυπριακό

Του Λάρκον Λάρκον
Πρόεδρος ΟΠΕΚ Κύπρου

Η

φράση ανήκει στον Ζαν Μονέ και αξίζει ιδιαίτερης προσοχής: «αν η επίλυση ενός προβλήματος φαίνεται αδύνατη, αλλάξτε το πλαίσιο του». Αν και το κυπριακό φαίνεται να είναι έξω από κάθε

όριο πρόβλεψης, εντούτοις το 2004 χρειάζεται προσεκτικό, πολύπλευρο σχεδιασμό έτσι που να καταστεί το πιο παραγωγικό για την Κύπρο στο συνολικό της βηματισμό.

Η συνήθης στάση της Λευκωσίας πάει στον μικρό βηματισμό, την εκ των υστέρων αντιμετώπιση εξελίξεων, συχνά στην καταγγελιολογία, ή τη διαπραγμάτευση σχεδίων λύσης μέσα από το πρίσμα της ασάφειας. Το 2004 χρειάζεται πολύ διαφορετικά υλικά, προγραμματισμό σε πέντε άξονες:

Α

Η Συνθήκη Προσχώρησης των «10» στην Ε.Ε. στις 16 Απριλίου 2003, δίνει σαφή και συγκεκριμένα πλεονεκτήματα στη Λευκωσία. Η ένταξη χωρίς αστερίσκους και ουρές, είναι μια δικαίωση για όλους εκείνους που είδαν σαστά και έγκαιρα το κέρδος του Ελσίνκι. Είναι μια ήττα των θεωρητικών της ηρωικής περιχαράκωσης, ένα μεγάλο βήμα ελπίδας για τους Ε/Κ και για τους Τ/Κ. Η εξέλιξη αυτή δίνει το απαραίτητο υλικό (ευρωπαϊκούς νόμους, θεσμική λειτουργία της κοινότητας) για να δοθεί περισσότερη ευρωπαϊκή ύλη στα σχέδια λύσης, και ειδικότερα στο Σχέδιο Ανάν. Δεν αρκεί να καταγγέλλεις ένα σχέδιο. Χρειάζεται κάτι παραπάνω: Τώρα που τα πράγματα «ηρεμούν», να οργανωθούν προτάσεις και αντιπροτάσεις στην κατεύθυνση της βελτίωσης του ώστε να είναι λειτουργικό και βιώσιμο. Σταθερά στο πνεύμα του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας, στο βήμα της 1ης Μαΐου 2004.

Β

Οι παράγοντες είναι διδυμοί από κάθε άποψη. Ραούφ Ντενκτάς και δραστηριότητες των Τ/Κ. Είναι «κλειδί» για κάθε θετική εξέλιξη στο κυπριακό το να διατηρηθεί η δυ-

ναμική της Τ/Κ αντιπολίτευσης: διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις, υπογραφές, είδος δημοψηφίσματος, διεθνής στήριξη της δράσης τους. Είναι περίεργο που ούτε ένας ευρωβουλευτής δεν προώθησε τα μηνύματα των Τ/Κ στα βήματα του ευρωκοινοβουλίου. Η δράση των Τ/Κ χρειάζεται να πάει στα διεθνή φόρα, να διευρυνθεί, έτσι, η πίεση κατά του Ντενκτάς και να γίνεται ολοένα και πιο δυνατή.

Η περίφημη ευθύνη της Λευκωσίας για ένα «πακέτο μέτρων» για τους Τ/Κ έχει τόσο πολύ ξεπεραστεί, που είναι εξαιρετικά αμφίβολο το κατά πόσον τώρα θα έχει κάποιο αξιόλογο αποτέλεσμα επί της ουσίας. Πολιτική είναι το περιεχόμενο της. Εξίσου σημαντικό είναι και το χρονικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο εξελίσσεται το περιεχόμενο της. Άλλο ο σωστός χρόνος, άλλο τα «μέτρα» που θα έχουν χάσει τη μισή τους αξία, μέσα από παλινδρομήσεις, συγχύσεις, ψυγεία.

Γ

Τα κείμενα της Συνόδου Κορυφής της Ε.Ε. στο Ελσίνκι το 1999 διατηρούν μια δημιουργική ελπίδα ότι στο τέλος του 2004 θα προσεγγισθεί το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο μέσα από τα σωστά διεθνή κανάλια – Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Οι διπλωματικές διατυπώσεις φωτογραφίζουν τη Χάγη και εφόσον τα δύο μέρη (Ελλάδα – Τουρκία) δεν έχουν επιτύχει λύση του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας με άλλες μορφές διαλόγου, να καταφύγουν σε αυτήν τη Χάγη ως του διαιτητικού δικαστηρίου του ΟΗΕ.

Κατά συνέπεια, υπάρχει ένα σοβαρό ενδεχόμενο το Κυπριακό (Μάιος 2004) και το ζήτημα της Υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο (Δεκέμβριος 2004) να συναντηθούν χρονικά και πολιτικά με το αίτημα της Τουρκίας να πάρει οριστικό χρονοδιάγραμμα για έναρξη ενταξιακών συνομιλιών με την Ε.Ε. (Δεκέμβριος 2004).

Η σύμπτωση είναι ενδιαφέρουσα. Προκαλεί σχεδιασμούς, και συνδυασμούς κινήσεων που μπορεί να αποδειχθούν και αποτελεσματικοί.

Δ

Η «αποτελεσματικότητα» των κινήσεων συνδέονται απολύτως με τις ισορροπίες στην Άγκυρα όπως αυτές θα υπάρχουν στο τέλος του 2004. Ποιο κέντρο εξουσίας θα έχει το πρώτο λόγο, πόσο παράγοντες θα χρειαστεί να συμβιβαστούν, ποιος θα είναι ο κεντρικός παίκτης μεταξύ οικονομίας, πολιτικής, στρατού. Είναι σημαντικό πως η Τουρκία θα χρειαστεί να πάρει σημαντικές αποφάσεις μέσα στο 2004, οι οποίες θα έχουν μακροπολιτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα να απαντήσει «τελεσίδικα» για το δυτικό της δρόμο με υλοποίηση της Νέας Εταιρικής Σχέσης με την Ε.Ε. – έτσι, που να διαπραγματευτεί το αίτημά της για ενταξιακές από θέση ουσίας. Μέσα στο κείμενο της Σχέσης αυτής τόσο το Κυπριακό, όσο και το ζήτημα της Υφαλοκρηπίδας υπάρχουν ως τμήματα του «Πολιτικού Διαλόγου», μεταξύ Τουρκίας και Ε.Ε.

Ε

Ο Ζαν Μονέ κινείται στη σωστή κατεύθυνση – αλλάξτε τα πλαίσια εξέλιξης ενός προβλήματος – ως του αναγκαίου όρου και για την επίλυση του.

Ισχύει αυτή η άποψη στην Τουρκική περίπτωση; Η κλασική απάντηση είναι πασιγνωστή και η Άγκυρα δεν έχει δώσει έως τώρα καμιά θετική κίνηση σε κανένα ζήτημα (Κύπρος, Υφαλοκρηπίδα). Το 2004 είναι μια δυνατότητα, περιέχει στοιχεία που πρώτη φορά συνδυάζονται τόσο στενά μεταξύ τους. Τίποτα δεν είναι βέβαιο, και να είναι εκεί έτοιμο προς αξιοποίηση. Είναι προς το συμφέρον της Κύπρου να κάνει βήματα έχοντας μια ευρεία αντίληψη στα πράγματα, τόσο επί της ουσίας (προτάσεις για λύση) όσο και στις αλληλεξαρτώμενες ισορροπίες (Τουρκία και Ε.Ε.). Ένας συνδυασμός κινήσεων με άξονα τη διπλωματία των κοινών συμφερόντων, δίνει ορισμένες νέες δυνατότητες σε όσους ενδιαφέρονται σοβαρά για να πάμε από την δύναμη της αδράνειας στη δημιουργική, ευρωπαϊκή εξέλιξη στην Κύπρο και στην ευρύτερη περιοχή μας.

Η άλλη όψη του πακέττου Φερχόϊγκεν

Του Λάρκου Λάρκου

Λεκλιθχθεφ
λοιιζκκι λολ
υφθ υγγα Η

μέτρα που ανακοίνωσε η Ε.Ε. προς τους Τ/Κ (3 Ιουνίου 2003) αποτελούν ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Το ιδεολογικό τους πλαίσιο πάει προς την ευρωπαϊκή κατεύθυνση.

Επιδιώκει να δώσει ποσότητες αυτονομίας στα πιο σύγχρονα τμήματα της Τ/Κ κοινωνίας, να λειτουργήσουν κάτω από νέες συνθήκες.

Να αποκολλήσουν όσα κομμάτια του Τ//Κ πάζλ είναι σε θέση να συμβαδίσουν με τα νέα ευρωπαϊκά ρεύματα.

Αυτό πρέπει να ληφθεί με βεβαιότητα: η Ε.Ε σκέφτεται με όρους κοινωνίας, γι' αυτό πρέπει να δώσει ακόμα πιο πολλές ευκαιρίες στις κοινωνικές τάξεις, στα συνδικάτα, στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να δώσουν το παρόν

τους στις εξελίξεις.

Είναι ιδιαίτερος ενθαρρυντικό το ότι το Τ/Κ εμπορικό επιμελητήριο έχει κεντρικό ρόλο στο πακέτο Φερχόϊγκεν.

Έτσι, ο συντονιστικός ρόλος του στην εξαγωγή προϊόντων από τα κατεχόμενα, ενέχει και ένα οίωναί πολιτικό ρόλο. Αναβαθμίζει το πολιτικό του βεληνες, συσπειρώνει τα προοδευτικά τμήματα του βιοτεχνικού / βιομηχανικού ρεύματος στην Τ/Κ κοινωνία και ενισχύει τον ηγετικό πυρήνα γύρω από τον Αλί Ερέλ. Είναι σημαντικό να υπάρχει ένας συνδυασμός κινήσεων που να αποσυντονίζει τον καταθλιπτικό ρόλο του Ρ. Ντενκτάς πάνω στην Τ/Κ κοινωνία. Έτσι, η Ε.Ε. παίρνει την πρωτοβουλία για ορισμένες κινήσεις, με μακροπολιτικό χαρακτήρα. Δεν είναι βέβαιον πως αυτά τα μέτρα θα βοηθήσουν τις δυνάμεις της Τ/Κ αντιπολίτευσης ενόψει των εκλογών στην κατεχόμενη Κύπρο τον

προσεχή Δεκέμβρη. Είναι, όμως, μέσα στις ανοικτές επιδιώξεις του «πακέττου Φερχόϊγκεν» να δώσει ανάσες στις σύγχρονες δυνάμεις, άρα de facto θα ενισχυθούν οι πέραν του Ντενκτάς κοινωνικές δυνάμεις.

Είναι πολύ χαρακτηριστικό το πως αντιδρά η «Ένωση Δήμων» που ελέγχεται από τις παλαιές δυνάμεις του ψευδοκράτους. Κατηγορεί την Ε.Ε. ότι ενισχύει τους Δήμους Κερύνειας, Λευκωσίας και Αμμοχώστου, με έργα υποδομής. Αντί να ζητά έργα για περισσότερους δήμους, απλά αντιδρά γιατί να πάνε τα έργα σε αυτούς τους τρεις, επειδή τυγχάνει οι δήμαρχοι να ανήκουν στις δυνάμεις αντιπολίτευσης. Προφανώς με εντολή Ντενκτάς προσπαθεί να θλώσει τα νερά, αντί να μπει στη λογική της διαπραγμάτευσης για πιο πολλά έργα υποδομής και σε άλλους δήμους.

Η συνεπής θέση της Ε.Ε. έρχεται να συμπληρώσει το πακέτο των μέτρων ενίσχυσης των Τ/Κ που ανακοίνωσε η Κυπριακή Κυβέρνηση πριν ένα μήνα. Το ζήτημα αποκτά νέες διαστάσεις γιατί σε κάθε περίπτωση κάτι κινείται στην Τ/Κ κοινωνία. Είναι απολύτως καθάρ το πώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τοποθετείται σε σχέση με το «Πακέτο Μέτρων» και την ουσία του Κυπριακού. Τα μέτρα δεν υποκαθιστούν τη λύση, είναι βήματα που την υποβοηθούν, και η βάση πάνω στην οποία θα προχωρήσει η επίλυση του Κυπριακού είναι το Σχέδιο του Γ.Γ. του ΟΗΕ.

Η συνέντευξη Φερχόϊγκεν στην εφη/δα «Ο Φιλελεύθερος» (3 Ιουνίου 2003) είναι μια ανοικτή και καθαρή συνεννόηση με τις Ε/Κ και τις Τ/Κ πολιτικές δυνάμεις, με όλους τους παράγοντες που είναι μέτοχοι στις προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού. Προφανώς είναι και μια ευθεία απάντηση στα παιδαριώδη ευφρολογημάτια του τύπου «Ευρώπη» αντί του Σχεδίου Ανάν... Η πρόκληση Φερχόϊγκεν είναι ανοικτή: δουλέψτε πάνω στο Σχέδιο Ανάν, με συγκροτημένες ιδέες από το ευρωπαϊκό πλαίσιο (λ.χ. χρονοδιαγράμματα).

Μετά δημοσιοποίηση του πακέτου Φερχόϊγκεν συζητάτε και άλλα: Νέα διαπραγμάτευση της θέσης του Σχεδίου Ανάν που απαγορεύει το «επιχειρείν» των Ε/Κ στην Τ/Κ ζώνη. Προφανώς κάθε συγκυρία θέλει το «γερμανό» της, φτάνει αυτός να δημιουργεί στο σωστό πολιτικό και χρονικό πλαίσιο... Και να γνωρίζει που ακριβώς πάει το λεωφορείο...

ΠΟΥ

μας πάει το ευρωσύνταγμα

Του Ανδρέα Ματαίου

«Χρώμεθα γαρ πολιτεία και όνομα μεν
δια το μη ες ολίγους αλλ'εσ πλείονας
οικείν Δημοκρατία κέκληται»

Αισιάζοντας την ρήση του Θουκυδίδη στα ελληνικά, προοίμιο του προσχεδίου συντάγματος της Ε.Ε, ο πρόεδρος της « τυπικής» Συντακτικής Συνέλευσης Ζισκάρ Ντ' Εστεντ κατά την διάρκεια της δημοσιογραφικής διάσκεψης με τους Κώστα Σημίτη και Ρομάνο Πρόντι την Παρασκευή 21 Ιουνίου, ανακοίνωσαν την έγκριση του προσχεδίου Συντάγματος στην συνοδό τις Χαλκιδικής από τους ηγέτες των 25 μελών και υποψηφίων χωρών της Ε.Ε «σαν καλή βάση» για να παραπεμφθεί στην διακυβερνητική διάσκεψη η οποία θα ξεκινήσει τον ερχόμενο Οκτώβριο.

Η παραπομπή του προσχεδίου στην διακυβερνητική θα αποτελέσει την ουσιαστική διαδικασία για την διαμόρφωση του τελικού συντάγματος όπου τα μεγάλα κράτη της Ε.Ε σαν πραγματικά «κυρίαρχη συντακτική εξουσία» θα καθορίσουν το πε-

ριεχόμενο του.

Στο πραγματικά ογκωδέστατο, γεμάτο επικεφαλίδες, άρθρα και παραγράφους κείμενο για το οποίο έγινε τόσο μεγάλος λόγος και στο οποίο επικεντρώθηκε ουσιαστικά η προσοχή για τις εργασίες της συνοδού τις Χαλκιδικής, αγνοώντας εξίσου σημαντικά θέματα που εγκρίθηκαν στη σύνοδο, όπως η συμφωνία έκδοσης Ευρωπαίων Πολιτών στις ΗΠΑ και η δημιουργία νέου Ηλεκτρονικού Φακελώματος για τους Ευρωπαίους πολίτες, έγινε μια φανερή προσπάθεια να δοθεί η εντύπωση ότι μέσα από το νέο προσχέδιο θα καλυφθούν όλα τα «ελλείμματα» τα οποία παρατηρήθηκαν και για τα οποία έγινε οξεία κριτική στην λειτουργία της Ε.Ε όλα αυτά τα χρόνια.

Η προσπάθεια σύνταξης ενός Ευρωπαϊκού Συντάγματος ήταν προκαθορισμένη να στραφεί γύρω από το είδη υπάρχον και σε λειτουργία νομικό και οικονομικό πλαίσιο το οποίο στηρίζεται στην ελεύθερη ανταλλαγή αγαθών. Το σύστημα αυτό το

οποίο ξεκίνησε από το 1957 με την συνθήκη της Ρώμης, επεκτάθηκε με την Συνθήκη του Μάαστριχ και πήρε την σημερινή του μορφή με την συνθήκη της Νίκαιας το 2000 εγγυάται « την ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων» σε καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού ενώ για τις δημόσιες υπηρεσίες και αγαθά επιβάλλει μια αυστηρά ελεγχόμενη νομισματική πολιτική.

Το προτεινόμενο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα θα θεωρούσε κανείς ότι κύρια θα αποτελούσε την απαρχή ενός πιο ουσιαστικού και δημοκρατικού περιορισμού της εκτελεστικής εξουσίας και πιο δημοκρατικών και διαφανών διαδικασιών για όλες τις αποφάσεις που καθορίζουν το μέλλον 400 και πλέον εκατομμυρίων ανθρώπων.

Αντ' αυτού το νέο σύνταγμα καθορίζει πρωταρχικά και κύρια το κοινωνικό μοντέλο παραγωγής, του οποίου η εφαρμογή είναι δεσμευτική για τις χώρες μέλη ενώ καθορίζονται ξεκάθαρα και οι συνέπειες στην περίπτωση μη εφαρ-

μογής του αποδεικνύοντας ότι ουσιαστικά αποτελεί προέκταση των προηγούμενων συνθηκών οι οποίες στηρίζονταν σε οικονομικά και όχι δημοκρατικά κριτήρια. Η Ευρώπη η οποία προκύπτει μέσα από το προτεινόμενο σύνταγμα είναι μια αυστηρά Νεοφιλελεύθερη Ευρώπη. Ο νεοφιλελευθερισμός σαν οικονομικό κοινωνικό μοντέλο ανάπτυξης αποτελεί τον πιο σημαντικό χαρακτήρα του νέου συντάγματος τον οποίο οι ευρωπαίοι πολίτες οφείλουν όχι μόνον να τον διακρίνουν αλλά να αναλογισθούν και τις επιπτώσεις που αυτό θα επιφέρει καθημερινά στην ζωή τους.

Η νομοτεχνική διατύπωση του κειμένου έχει κωδικοποιήσει και διασαφηνίσει σε ένα ενιαίο κείμενο τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των εξουσιών της Ε.Ε όπως αυτές ίσχυαν μέχρι σήμερα στις διάφορες συνθήκες, ενώ έχει γίνει πιο ευδιάκριτη η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και τις Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εκείνο το οποίο ακόμα δεν είναι ξεκάθαρο από το προσχέδιο είναι κατά πόσο έχουμε ένα σύνταγμα το οποίο οδηγεί στην ομοσπονδιακή κατεύθυνση την Ευρώπη η θα συνεχίσει να διατηρεί το διακυβερνητικό μοντέλο.

Η διαμόρφωση του νέου συντάγματος αποτέλεσε ουσιαστικά μέχρι σήμερα την ευκαιρία επανακαθορισμού δυνάμεων και εξουσιών σε πολλαπλά επίπεδα, όπως των μεγάλων και μικρών κρατών μελών, κρατών - θεσμικών οργάνων, θεσμικών οργάνων μεταξύ τους. Η πάλη αυτή θα ενταθεί ακόμη περισσότερο κατά την διάρκεια της διακυβερνητικής.

Στο σύνταγμα υπάρχουν και μια σειρά θετικών στοιχείων όπως είναι η ενσωμάτωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων παρόλο που επί της ουσίας του κειμένου υπάρχουν σοβαρότατες ενστάσεις από κινήματα και οργανώσεις ενώ απαιτείται όπως γίνουν πιο ξεκάθαρες οι ρυθμίσεις για εφαρμογή αυτών των διακηρύξεων.

Είναι ταυτόχρονα θετικές χωρίς να έχουν στην ουσία προχωρήσει πολύ βαθιά στα θέματα κάλυψης των δημοκρατικών ελλειμμάτων οι θεσμικές αλλαγές που προνοούνται αναφορικά με την αύξηση των αρμοδιοτήτων του ευρωκοινοβουλίου, την εκλογή του Προέδρου της επιτροπής από το ευρωκοινοβούλιο, την θεσμική κατοχύρωση των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων, η αποσαφήνιση των Ενωσιακών

και Κρατικών εξουσιών.

Το πιο αρνητικό στοιχείο του νέου συντάγματος είναι οι αναφορές του στα κοινωνικά δικαιώματα. Μέσα στο πλαίσιο του χάρτη δεν δίνεται δικαίωμα στα επιδόματα ανεργίας και στις συντάξεις αλλά υπάρχει ένα «δικαίωμα» στην δημόσια ελεημοσύνη. Το δικαίωμα τις εργασίας, που αποτελεί το επιστέγασμα των κατακτήσεων του συνδικαλιστικού κινήματος δεν αναγνωρίζεται αλλά μόνον το «δικαίωμα κάποιου να δουλεύει». Το σύνταγμα δεν εγγυάται το δικαίωμα σε μια θέση εργασίας σαν μέσο απόκτησης εισοδήματος στους μη ιδιοκτήτες. Αν κανείς συνδυάσει αυτή την «αδυναμία» με τις σκληρές οικονομικές πολιτικές που επιβάλλει η ΟΝΕ και την ουσιαστική αδυναμία των κυβερνήσεων των χωρών να παρέμβουν και να ενισχύσουν επιχειρήσεις για να διατηρηθούν θέσεις εργασίας είναι φανερό ότι το δικαίωμα στην εργασία πλήττεται από τις πρόνοιες του νέου συντάγματος.

Το χειρότερο είναι ότι το νέο σύνταγμα δεν διασφαλίζει το δικαίωμα επιστροφής στην εργασία κάποιου μετά από παράνομη απόλυση και ούτε διαδικασίες καθορίζονται για προσφυγές στα Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για μια τέτοια περίπτωση. Αφήνονται όλα αυτά να επιλύονται μέσα από τις νομοθεσίες των κρατών μελών.

Μέσα από το σύνταγμα αυτό ολόκληρος ο κόσμος της μισθωτής εργασίας που αποτελεί την συντριπτική πλειοψηφία των ευ-

ρωπαίων πολιτών εξαφανίζεται σαν ομάδα με δικαιώματα. Το άτομο τελικά μένει απομονωμένο και καθορίζεται σαν εμπορεύσιμο προϊόν. Υπάρχει μόνον η αγορά και το εγώ τίποτα άλλο. Ο εργαζόμενος είναι και αυτός ένα προϊόν μέσα στην Ένωση το οποίο δικαιούται να δουλεύει ανάλογα με τις συνθήκες τις αγορές, σύμφωνα με τους νόμους της αγοράς και τις ζήτησης.

Όλα τα μέχρι σήμερα δικαιώματα τείνουν να μετατραπούν με το νέο σύνταγμα στόχοι προς εκπλήρωση και όχι υποχρέωση των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εφαρμογή.

Το νέο σύνταγμα μακριά από τις τυμπανοκρουσίες και τα μεγάλα λόγια είναι ένα σύνταγμα μακριά από τον ευρωπαϊκό πολίτη, την δημοκρατία και το κοινωνικό κράτος. Ένα σύγχρονο σύνταγμα της Ευρώπης δεν νοείται χωρίς την παρά πέρα ανάπτυξης του δημοκρατικού ελέγχου και την κατοχύρωση των κοινωνικών δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών.

Η δημοκρατική και κοινωνική Ευρώπη που τόσο έχει ανάγκη κάθε ευρωπαίος πολίτης χρειάζεται να κτιστεί και να κατακτηθεί όχι μέσα από τις αδιαφανείς διαδικασίες και τα παζαρέματα τις διακυβερνητικής αλλά μέσα από την επίτονη διαδικασία αγώνα, πάλης και διεκδίκησης του κάθε ευρωπαίου πολίτη.

Μετανάστες ΧΩΡΙΣ ΧΑΡΤΙΑ

(Από το πρόσφατο μνημόνιο της Κίνησης
Στήριξης Αλλοδαπών για το θέμα
της μετανάστευσης)

22. Η κατάσταση διεθνώς και στην Ευρώπη: Η ραγδαία αύξηση των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτητών ασύλου σε παγκόσμιο επίπεδο, σαν αποτέλεσμα της επιδείνωσης της οικονομικής κρίσης και των συγκρούσεων στις χώρες του "Τρίτου Κόσμου" και του πρώην Ανατολικού Μπλοκ, σε συνδυασμό με το κλείσιμο των συνόρων και την επιβολή πιο αυστηρής μεταναστευτικής πολιτικής στις πλείστες χώρες και ιδιαίτερα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν οδηγήσει σε μεγάλη αύξηση και τους αριθμούς των μεταναστών χωρίς χαρτιά ή των "λαθρομεταναστών" και των "παράνομων μεταναστών", για να χρησιμοποιήσουμε τους γνωστούς ξενοφοβικούς όρους.

Είναι έκδηλο ότι η ποινικοποίηση του προβλήματος με τα αυστηρά κατασταλτικά μέτρα και τις απελάσεις και η επιτήρηση των συνόρων με σύγχρονα τεχνολογικά και στρατιωτικά μέσα, δεν φαίνεται να λύουν το πρόβλημα. Όσο συνεχίζεται η πείνα, η εξαθλίωση, οι πολεμικές συγκρούσεις και τα εθνικά ξεκαθαρίσματα, εκατομμύρια άν-

θρωποι θα κάνουν τη μεγάλη έξοδο προς την υποτιθέμενη ευημερία, αφηφώντας όχι μόνο τα συρματοπλέγματα, τα ραντάρ και τις φρεγάτες, αλλά και τον κίνδυνο του θανάτου από πνιγμό ή από κρουσπήγματα. Πολύ περισσότερο, δεν θα τους σταματούν οι οποιοδήποτε νόμοι και ποινές από το να μεταπηδούν εύκολα από τη "νομιμότητα" στην "παρανομία".

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι χώρες της ΕΕ διατηρούν ένα σταθερό αριθμό 5 εκατομμυρίων μεταναστών χωρίς χαρτιά, παρά την πιο αυστηρή μεταναστευτική πολιτική που ακολουθείται τα τελευταία χρόνια. Αντίθετα, η δυσκολία απόκτησης "νόμιμου" δικαιώματος εισόδου, παραμονής και εργασίας σε μια χώρα, γίνεται παράγοντας που ωθεί προς την "παρανομία" παρά να την αποτρέπει. Είναι γι αυτό, εξάλλου, που μια σειρά από χώρες - κυρίως της Νότιας Ευρώπης, περιλαμβανομένης της Ελλάδας - έχουν πραγματοποιήσει μέτρα και πολιτικές νομιμοποίησης των μεταναστών χωρίς χαρτιά, σε μια προσπάθεια να ελαχιστοποιήσουν τα προβλήματα που

προκαλεί η "παρανομία". Γιατί, αν αντιμετωπίζουν οι "νόμιμοι" μετανάστες προβλήματα περιθωριοποίησης, εκμετάλλευσης και καταπάτησης δικαιωμάτων, οι μετανάστες χωρίς χαρτιά χρησιμοποιούνται συνήθως σαν σύγχρονοι σκλάβοι, αφού αναγκάζονται να ζουν μέσα στο φόβο και την ανασφάλεια, χωρίς καμία νομική προστασία, χωρίς πρόσβαση στην εκπαίδευση, στις κοινωνικές υπηρεσίες, στις υπηρεσίες υγείας, κ.ο.κ. και χωρίς την οποιαδήποτε δυναμική που προσφέρει κάποια οργάνωση, είτε συνδικαλιστική είτε ανθρωπίνων δικαιωμάτων είτε αυτοοργάνωση.

23. Η Κατάσταση στην Κύπρο: Η ΚΙΣΑ κρίνει ότι οι μετανάστες χωρίς χαρτιά στην Κύπρο αφορούν στην πλειοψηφία τους μετανάστες οι οποίοι μεταπηδισαν σε αυτήν την κατηγορία λόγω της συγκεκριμένης αυστηρής και άκαμπτης μεταναστευτικής πολιτικής και πρακτικής των αρμοδίων υπηρεσιών. Κύρια αιτία, και πάλιν, η προσωρινότητα, η σύνδεση με το συγκεκριμένο εργοδότη, η αδυναμία απονομής δικαιουσύννης, κ.ο.κ., που οδηγούν συχνά, στις περι-

πτώσεις πάντα διασάλευσης των εργασιακών σχέσεων, στην εγκατάλειψη του χώρου εργασίας και το πέρασμα στην "παρανομία". Η Επίτροπος Διοικήσεως έχει κατά καιρούς δημοσιοποιήσει παραδείγματα που τεκμηριώνουν την ύπαρξη μιας πολύ λεπτής γραμμής που χωρίζει τη νομιμότητα από την παρανομία στην εργοδότηση μεταναστών. Η κατάσταση επιδεινώνεται και από το γεγονός ότι οι μετανάστες δεν γνωρίζουν τις "νόμιμες" διαδικασίες και τα δικαιώματά τους, ή/και δεν εμπιστεύονται τους νόμους ή/και τις πρακτικές που ακολουθούνται.

Αντίθετα με τους ισχυρισμούς κυβερνητικών αξιωματούχων και μεγάλης μερίδας των ΜΜΕ, η "λαθρομετανάστευση" πολύ περιορισμένο ρόλο έχει διαδραματίσει στην αύξηση του αριθμού των μεταναστών χωρίς χαρτιά στην Κύπρο. Για παράδειγμα, κατά την περίοδο 1998-2000, κατά την οποία κυριάρχησε η υστερία για δήθεν κίνδυνο εισβολής δεκάδων αν όχι εκατοντάδων χιλιάδων λαθρομεταναστών, εισήλθαν στη χώρα μερικές εκατοντάδες μόνο, και αυ-

τοί ήταν κατά πλειοψηφία ναυαγοί. Ακόμα και αν ισχυριστεί κανείς ότι η μείωση στην προσάραξη καραβιών με "λαθρομετανάστες" στην Κύπρο οφείλεται στην αυστηρότερη επιτήρηση των ακτών με σύγχρονα ραντάρ, ακταιωρούς, κ.ο.κ., η ουσία παραμένει ότι ο αριθμός των μεταναστών χωρίς χαρτιά έχει αυξηθεί και μετά από τη λήψη αυτών των μέτρων, φτάνοντας τις 10.000 περίπου, πράγμα που φανερώνει ότι η πηγή του προβλήματος είναι το ακολουθούμενο μοντέλο μετανάστευσης, όπως έχει εξηγηθεί πιο πάνω. Στην ουσία, η στρατικοποίηση της μετανάστευσης το μόνο που έχει κατορθώσει είναι να υποθάλψει την ξενοφοβία και το ρατσισμό στην κυπριακή κοινωνία. Παρ' όλα αυτά, και παρά το γεγονός ότι τόσες χιλιάδες άνθρωποι ζουν βυθισμένοι σε μια υπόγεια ζωή, με όλα τα τραγικά συνεπακόλουθα που περιγράφηκαν πιο πάνω, το κράτος, που σπεύδει κατά τα άλλα να μιμείται τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δεν έχει προχωρήσει σε οποιαδήποτε κίνηση για νομιμοποίηση των μεταναστών χωρίς χαρτιά. **Ξ**

ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΤΙΜΑΡΙΘΜΙΚΗ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ (ΑΤΑ)

Ιστορικό και λειτουργία του Συστήματος

Του Αντρέα Παυλικά

Η Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή των Μισθών (ΑΤΑ) είναι μια από τις σημαντικότερες κατακτήσεις του συνδικαλιστικού κινήματος και της εργατικής τάξης. Αυτή η κατάκτηση δεν χαρίστηκε στους εργαζόμενους από κανένα αλλά κερδίστηκε μετά από σκληρούς και επίμονους αγώνες. Δεν μπορούμε να μην αναφέρουμε ότι, επικεφαλής, καθοδηγητής και πρωτεργάτης αυτών των αγώνων ήταν στην αρχή η Παγκύπρια Συντεχνιακή Επιτροπή (ΠΣΕ) και μετά η διάδοχος της η Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδία (ΠΕΟ). Αποκορύφωμα αυτών των αγώνων ήταν η ιστορική απεργία της 1ης του Μάρτη 1944 η οποία διήρκεσε 23 μέρες και η οποία τελείωσε με ικανοποίηση των πιο σημαντικών αιτημάτων των εργαζομένων. Ανάμεσα στα αιτήματα που κερδίστηκαν ήταν και η Αναπροσαρμογή των ημερομισθίων βάσει του Τιμαριθμού.

Στην αρχή το τιμαριθμικό επίδομα παρείχετο στους Δημόσιους Υπαλλήλους και κυβερνητικούς εργαζόμενους, ενώ το 1947 οι Οικοδόμοι κέρδισαν την τιμαριθμική αναπροσαρμογή στους μισθούς τους. Ο αγώνας για επέκταση της ΑΤΑ σε ολόκληρο τον ιδιωτικό τομέα κορυφώθηκε στην δεκαετία του '50. Σημειώνουμε εδώ ότι ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού κατά την δεκαετία του '50 ήταν 5,2%-ψηλός για την τότε εποχή επίπεδα. Φτάνοντας στο 1960 μπορούμε να πούμε ότι όλες οι συλλογικές συμβάσεις που υπογράφονταν με τους εργοδότες περιείχαν πρόνοια για Τιμαριθμικές Αναπροσαρμογές.

Μέχρι το 1974 το Σύστημα της ΑΤΑ λειτουργούσε ομαλά και παρείχετο στους εργαζόμενους ανά τρίμηνο. Μετά το

πραξικόπημα και την εισβολή και όταν επίθετο θέμα επιβίωσης του λαού και της οικονομίας μας, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις δέχθηκαν την αναστολή αυτού του συστήματος. Οι συνδικαλιστικές Οργανώσεις δέχθηκαν επίσης μείωση των απολαβών των εργαζομένων. Ήταν μια οργανωμένη υποχώρηση. Ήταν η συμβολή της εργατικής τάξης στην αναστήλωση της οικονομίας μας.

Με την επιβίωση της οικονομίας μας και όταν η ανάκαμψη είχε φθάσει στα προ του πραξικοπήματος επίπεδα πρόβαλε η ανάγκη για επαναλειτουργία του Συστήματος των Αυτόματων Τιμαριθμικών Αναπροσαρμογών. Έτσι από την 1/1/78 το Σύστημα επαναφέρθηκε η λειτουργία του.

Από την επαναλειτουργία του μέχρι σήμερα το Τιμαριθμικό επίδομα έχει φθάσει τα 233,14% πάνω στους βασικούς μισθούς. (Δες σχετικό πίνακα).

Μέχρι την 1/1/1982 ο υπολογισμός του τιμαριθμικού επιδόματος βασιζόταν πάνω σε κλίμακες. Αν ο μέσος όρος εξαμηνίας του τιμαριθμικού δείκτη μετακινείτο κατά μία κλίμακα, τότε οι εργαζόμενοι έπαιρναν 3% τιμαριθμικό επίδομα, αν μετακινείτο δύο κλίμακες έπαιρναν 6% κ.ο.κ.

Το σημερινό σύστημα υπολογισμού του τιμαριθμικού επιδόματος έχει τροποποιηθεί έτσι που οι συνολικές απολαβές των εργαζομένων στο τέλος κάθε εξαμηνιαίας περιόδου να αναπροσαρμόζονται με βάση την ποσοστιαία αύξηση ή μείωση της εξαμηνιαίας περιόδου σε σύγκριση με τον αριθμητικό μέσο του δείκτη κατά την διάρκεια της αμέσως προηγούμενης εξαμηνιαίας περιόδου. Το Σύστημα της ΑΤΑ έχει δεχθεί επανειλημμένα τις επιθέσεις των εργοδοτών, οι οποίοι ζη-

τούσαν την κατάργηση του. Η πιο έντονη επίθεση έγινε το 1985 αλλά οι συνδικαλιστικές οργανώσεις απέρριψαν κατηγορηματικά τις σκέψεις για κατάργηση και ταυτόχρονα διακήρυξαν την αποφασιστικότητα τους να προασπίσουν τον θεσμό.

Τελικά η τότε κυβέρνηση διόρισε Ανεξάρτητη Επιτροπή Έρευνας για την ΑΤΑ. Στα πορίσματα της η Επιτροπή αυτή υποστήριξε την διατήρηση του θεσμού της ΑΤΑ αλλά ταυτόχρονα εισηγήτο όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο όπως για σκοπούς ΑΤΑ να μην υπολογίζονται οι αυξήσεις των έμμεσων φόρων.

Βέβαια τα πορίσματα αυτά δεν δέσμευαν καμιά πλευρά και έτσι το σύστημα παρέμεινε όπως ήταν.

Μετά το 1993 δηλαδή με την άνοδο στην εξουσία του κ. Κληρίδη άρχισε πάλιν πιο έντονα η επίθεση των εργοδοτών ενάντια στον θεσμό της ΑΤΑ. Τελικά το Γενάρη του 1995 άρχισε ο Κοινωνικός Διάλογος για ΑΤΑ-Παραγωγικότητα με την συμμετοχή των Συντεχνιών των Εργοδοτών και της Κυβέρνησης.

Ο Κοινωνικός Διάλογος για ΑΤΑ-Παραγωγικότητα

Όπως τονίστηκε επίσημα από τον τότε προεδρεύοντα Υπουργό Εργασίας, στόχος αυτού του Διαλόγου δεν ήταν η κατάργηση ή αχρήστευση του θεσμού της ΑΤΑ.

αλλά η διαμόρφωση του αναγκαίου πλαισίου για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και υποβοήθηση της προσπάθειας για αύξηση της παραγωγικότητας.

Το επίμαχο σημείο δηλαδή ήταν η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Οι εργοδότες από την αρχή υποστήριξαν

ότι το εργατικό κόστος και κύρια η ΑΤΑ είναι η βασική αιτία της μείωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Οι Συντεχνίες αντέκρουσαν τον ισχυρισμό αυτό τονίζοντας ότι τα βασικά αίτια της μείωσης της ανταγωνιστικότητας έχουν να κάνουν με τις διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας και ιδιαίτερα της βιομηχανίας. Οι αδυναμίες αυτές έχουν σχέση με το χαμηλό επίπεδο τεχνολογίας, οργάνωσης και διεύθυνσης, με την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, με τα προβλήματα του εργασιακού περιβάλλοντος κλπ. Όλα αυτά οδηγούν στο γεγονός ότι η παραγωγικότητα της κυπριακής οικονομίας είναι 2-3 φορές χαμηλότερη από το μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι προτάσεις των Εργοδοτών και της Κυβέρνησης

Συνοψίζοντας τις προτάσεις των εργοδοτών, αυτές μπορούν να προσδιορισθούν ως ακολούθως:

- (α) Να μη λαμβάνονται υπόψη οι μελλοντικές αυξήσεις σ' οποιαδήποτε μορφή έμμεσους φόρους (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), φόρους κατανάλωσης και εισαγωγικούς δασμούς.
- (β) Να μη λαμβάνονται υπόψη οποιοσδήποτε μελλοντικές αυξήσεις στις τιμές εισαγομένων βασικών πρώτων υλών όπως π.χ. τα πετρελαιοειδή.
- (γ) Να εξομαλύνονται διαχρονικά εποχιακές διακυμάνσεις στις τιμές ορισμένων προϊόντων, που είναι στο δείκτη, όπως κατά κύριο λόγο των φρέσκων φρούτων και λαχανικών.
- (δ) Να μη λαμβάνονται υπόψη (εν μέρει τουλάχιστο) αυξήσεις στις τιμές των υπηρεσιών που προσφέρουν δημόσιες υπηρεσίες και ημικρατικοί οργανισμοί, δεδομένου ότι αυτές δεν είναι αποτέλεσμα ελεύθερου ανταγωνισμού αλλά πολλάκις κυβερνητικών αποφάσεων βάσει άλλων κριτηρίων.
- (ε) Οι Τιμαριθμικές αυξήσεις στους μισθούς / ημερομίσθια, να παραχωρούνται μόνο κατά ένα μέρος του ποσοστού αύξησης του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, επι ετήσιας βάσεως και με μεθοδολογία που θα συμφωνηθεί.

Οι προτάσεις της Κυβερνητικής πλευράς

στα δύο βασικά σημεία ταυτίζονται μ' εκείνες των εργοδοτών ενώ στ' άλλα υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις.

Ταυτίζονται στις προτάσεις α) όπως η τιμαριθμική αναπροσαρμογή γίνεται κάθε χρόνο αντί κάθε εξάμηνο και β) όπως οι αυξήσεις στο δείκτη τιμών καταναλωτή που προκύπτουν από την αύξηση των φόρων και ιδιαίτερα του ΦΠΑ να μην λαμβάνονται υπόψη για τους σκοπούς της ΑΤΑ.

Διαφοροποιούνται στις περιπτώσεις των πετρελαιοειδών και των εγχωρίων γεωργικών προϊόντων. Η πρόταση της κυβέρνησης είναι όπως εισαχθεί διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων κατά την οποία να αποφασίζεται ποιό θα είναι το ποσοστό αύξησης των ειδών αυτών που θα λαμβάνεται υπόψη για τους σκοπούς της ΑΤΑ.

Οι προτάσεις των Συντεχνιών

Η ΠΕΟ απέρριψε αυτές τις προτάσεις και κατέθεσε τις δικές της εισηγήσεις που εστιάζονταν κύρια στην αύξηση της Παραγωγικότητας, την οποία θεωρεί σαν τον μόνο δρόμο που προσφέρεται για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Σύμφωνα με το έγγραφο της ΠΕΟ, τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για ν' αυξηθεί η παραγωγικότητα πρέπει να κατευθύνονται:

- στην βελτίωση του χαμηλού επιπέδου οργάνωσης που παρατηρείται στις περισσότερες επιχειρήσεις
- στην επιμόρφωση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού ιδιαίτερα στις νέες τεχνολογίες
- στα προβλήματα του εργασιακού περιβάλλοντος που επηρεάζουν αρνητικά την συμμετοχή των εργαζομένων στην προσπάθεια για αύξηση της παραγωγικότητας.
- στις αδυναμίες στο δίκτυο εξωτερικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.

Το έγγραφο που κατέθεσε η ΣΕΚ αφού σχολιάζει τους πίνακες που δόθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών απορρίπτει τις προτάσεις των εργοδοτών ενώ όσο αφορά την Παραγωγικότητα εισηγείται μια εθνική συμφωνία-πλαίσιο, σύσταση εθνικών και μικρών Εργαστηριακών Επιτροπών με στόχο την μελέτη μεθόδων και συστημάτων για αύξηση της παραγωγικότητας.

Οι εισηγήσεις της ΠΑΣΥΔΥ κυμάνθηκαν στο ίδιο μήκος κύματος με αυτές της ΠΕΟ και της ΣΕΚ.

Στη συνέχεια αφού επισημάνθηκε ότι στο θέμα της ΑΤΑ υπάρχουν διαμετρικά αντίθετες απόψεις αποφασίστηκε η σύσταση εξειδικευμένων τεχνικών Επιτροπών για το θέμα της Παραγωγικότητας. Οι τέσσερις αυτές επιτροπές ήταν:

- α) Περιβάλλον Εργασίας και Παραγωγικότητα
- β) Ποσοτική και ποιοτική αξιοποίηση του χρόνου εργασίας
- γ) Ευθαρρυντικά Συστήματα Αμοιβής
- δ) Επαγγελματική Εκπαίδευση / Κατάρτιση

Οι Επιτροπές αυτές μετά από αλληπάλληλες συνεδρίες και ανταλλαγή απόψεων ετοίμασαν εκθέσεις για το κάθε θέμα ξεχωριστά. Οι εκθέσεις αυτές κατέληξαν σε συγκεκριμένους πρακτικούς τρόπους αύξησης της παραγωγικότητας.

Αμέσως μετά ετοιμάστηκαν χρονοδιαγράμματα πρακτικής υλοποίησης των εισηγήσεων από καθορισμένους φορείς.

Η πρόταση του Προέδρου της Δημοκρατίας

Ενώ λοιπόν βρίσκονταν στο τραπέζι του Διαλόγου αυτές οι προτάσεις και τα πράγματα οδηγούνταν σε αδιέξοδο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατέθεσε στις 24.1.1997 την δική του πρόταση, η οποία έχει ως εξής:

1. Οι αυξήσεις για τους καταναλωτικούς φόρους δεν θα υπολογίζονται για σκοπούς Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής των μισθών και ημερομισθίων. Θα υπολογίζονται όμως για σκοπούς εξαγωγής του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή.

2. Η παρούσα κυβέρνηση δεν θα αυξήσει το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας μέχρι τη λήξη της θητείας της και συνεπώς δεν θα υπάρξει οποιαδήποτε επίπτωση στην ΑΤΑ. Σε περίπτωση αύξησης του ΦΠΑ μετά τη λήξη της θητείας της παρούσας κυβέρνησης για το όλο θέμα να διεξαχθούν διαβουλεύσεις μεταξύ της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων.

3. Τα σχέδια δράσης για τις τέσσερις

πτυχές της παραγωγικότητας που ετοιμάστηκαν μέσα στα πλαίσια του διαλόγου για την ΑΤΑ και την Παραγωγικότητα να προωθηθούν.

Οι Οργανώσεις των Εργοδοτών-ΟΕΒ και ΚΕΒΕ- αποδέκτηκαν την πρόταση αυτή μερικές μέρες μετά την εξαγγελία της.

Οι προσπάθειες των Συντεχνιών ΠΕΟ-ΣΕΚ-ΠΑΣΥΔΥ για να χαράξουν κοινή γραμμή έναντι της πρότασης Κληρίδη απέτυχαν γιατί η κάθε Οργάνωση είχε την δική της φιλοσοφία και επιχειρηματολογία για την πρόταση.

Έτσι η ΠΕΟ με δύο συνεδρίες του Γενικού της Συμβουλίου απέρριψε την πρόταση Κληρίδη.

Η απόφαση του Γ.Σ. της ΠΕΟ ανέφερε τ' ακόλουθα:

1. Η θέση που περιλαμβάνεται στην πρόταση του Προέδρου για αφαίρεση από τον Τιμαριθμικό δείκτη για σκοπούς ΑΤΑ των μελλοντικών αυξήσεων στους φόρους κατανάλωσης, αλλοιώνει τον θεσμό με τρόπο ώστε οι εργαζόμενοι να μην αποζημιώνονται πλήρως για την απώλεια της αγορα-

στικής ικανότητας των μισθών τους λόγω αύξησης των τιμών.

2. Το Γ.Σ. επισημαίνει ιδιαίτερα ότι η μη συμπεριληψη των μελλοντικών αυξήσεων οι οποίες θα επιβληθούν στον ΦΠΑ, στον δείκτη καθορισμού του ύψους της ΑΤΑ, όπως διαφαίνεται στην πρόταση του Προέδρου, θα πλήξει σοβαρά την αποτελεσματικότητα και τον ρόλο του θεσμού τείνοντας στην αχρήστευση του.

3. Έχοντας υπ' όψιν την πάγια θέση της Ομοσπονδίας, ότι δεν δέχεται κατάργηση ή αχρήστευση του θεσμού, καθώς και τις πιο πάνω διαπιστώσεις, το Γ.Σ. της ΠΕΟ εκτιμά ότι η πρόταση του Προέδρου της Δημοκρατίας ακρωτηριάζει σοβαρά τον θεσμό της ΑΤΑ και κρίνει ότι πρέπει να απορριφθεί.

Η κοινή απάντηση της ΣΕΚ και της ΠΑΣΥΔΥ έχει ως εξής:

α) Οι δύο Οργανώσεις θα μπορούσαν να αποδεχθούν την εισήγηση, που προνοεί συγκεκριμένα, όπως οι αυξήσεις για τους καταναλωτικούς φόρους μη

υπολογίζονται για σκοπούς Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής των μισθών και ημερομισθίων, αλλά μόνο για σκοπούς εξαγωγής του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή.

β) Η πιο πάνω θέση υιοθετείται από τις δύο Οργανώσεις υπο την αίρεση ότι τυχόν μελλοντικές αυξήσεις στο Φόρο Προστιθέμενης Αξίας δεν θα εκπίπτουν.

Τελικά αυθαίρετα η κυβέρνηση από τα 1999 προχώρησε και εφάρμοσε την πρόταση της, σύμφωνα με την οποία δεν θα υπολογίζονται για σκοπούς τιμαριθμικού οι αυξήσεις στους φόρους κατανάλωσης.

Με την πρόταση αυτή συμφώνησαν η ΣΕΚ και η ΠΑΣΥΔΥ ενώ διαφώνησε έντονα η ΠΕΟ και οι υπόλοιπες συνδικαλιστικές οργανώσεις, οι οποίες είχαν προβεί σε έντονες κινητοποιήσεις.

Με την απόφαση αυτή ήδη οι εργαζόμενοι έχουν χάσει μέχρι σήμερα σχεδόν 8% πάνω στους βασικούς μισθούς όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα:

ΤΙΜΑΡΙΘΜΙΚΕΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ
1978 - 2003

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ (%)		ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (%)
	ΕΠΙ ΟΛΙΚΟΥ	ΕΠΙ ΒΑΣΙΚΟΥ	
01.01.1978		3,00	3,00
01.07.1978		3,00	6,00
01.01.1979		3,00	9,00
01.07.1979		6,00	15,00
01.01.1980		6,00	21,00
01.07.1980		12,00	33,00
01.01.1981		6,00	39,00
01.07.1981		6,00	45,00
01.01.1982		9,00	54,00
01.07.1982		6,00	60,00
01.01.1983	0,09	1,38	61,38
01.07.1983	3,81	6,15	67,53
01.01.1984	0,87	1,46	68,99
01.07.1984	3,92	6,62	75,51
01.01.1985	3,10	5,44	81,05
01.07.1985	2,79	5,05	86,11
01.01.1986	1,28	2,38	88,49
01.07.1986	-0,08	-0,15	88,34
01.01.1987	1,33	2,50	90,84
01.07.1987	1,57	3,00	93,84
01.01.1988	1,35	2,62	96,46
01.07.1988	2,18	4,28	100,74
01.01.1989	1,09	2,19	102,93
01.07.1989	2,62	5,32	108,25
01.01.1990	1,15	2,39	110,54
01.07.1990	3,04	6,40	117,05
01.01.1991	1,69	3,67	120,72
01.07.1991	3,05	6,73	127,45
01.01.1992	2,18	4,96	132,41
01.07.1992	4,37	10,16	142,56
01.01.1993	1,9	4,61	147,17
01.07.1993	2,83	6,99	154,17
01.01.1994	2,09	5,31	159,48
01.07.1994	1,46	3,79	163,27

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ (%)		ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (%)
	ΕΠΙ ΟΛΙΚΟΥ	ΕΠΙ ΒΑΣΙΚΟΥ	
01.01.1995	3,75	9,87	173,14
01.07.1995	-0,05	-0,14	173,01
01.01.1996	1,63	4,45	177,46
01.07.1996	1,31	3,63	181,09
01.01.1997	1,67	4,69	185,78
01.07.1997	1,67	4,77	190,55
01.01.1998	2,14	6,22	196,77
01.07.1998	0,16	0,47	197,24
01.01.1999	1,99	5,92	203,16
01.07.1999	-0,68	-2,06	201,10
	(-0,73)	(-2,21)	(200,95)
01.01.2000	2,87	8,64	209,74
	(2,46)	(7,46)	(208,41)
01.07.2000	2,22	6,88	216,62
	(2,03)	(6,26)	(214,67)
01.01.2001	1,56	4,94	221,56
	(1,57)	(4,94)	(219,61)
01.07.2001	0,39	1,25	222,81
	(0,39)	(1,25)	(220,86)
1.1.2002	1,61	5,17	227,98
	(1,61)	(5,17)	(226,03)
1.7.2002	0,85	2,79	230,77
	(0,80)	(2,61)	(228,64)
1.1.2003	2,27	7,51	238,28
	(1,37)	(4,50)	(233,14)

Στις παρενθέσεις αναφέρεται το τιμαριθμικό επίδομα χωρίς να υπολογίζονται οι αυξήσεις στους φόρους κατανάλωσης όπως είναι η απόφαση της Κυβέρνησης-με την οποία η ΠΕΟ διαφωνεί. ☒

Πώς θα πρέπει να διδάσκεται η Ιστορία στα Κυπριακά Σχολεία

Του Αχμέτ Τζιαβίτ Αν

Η Ιστορία είναι ο κλάδος της επιστήμης που ασχολείται με το σύνολο των γεγονότων που έλαβαν χώραν στο παρελθόν και θα πρέπει να διδάσκεται κατά τρόπο που να γίνεται αντιληπτό το σήμερα. Ως μέρος της πραγματικότητας του σήμερα, η Ιστορία επηρεάζει και καθοδηγεί τις αντικρίσεις και τις προτιμήσεις μας. Η Γαλλίδα συγγραφέας Μαργκερίτ Γιουρσενάρ παρατηρά: «Η Ιστορία είναι η σχολή της ελευθερίας. μας διασώζει από τις προκαταλήψεις και μας διδάσκει να αντικρίζουμε τα προβλήματα μας από διαφορετική σκοπιά».

Σ'αυτά τα πλαίσια, η γνώση της Ιστορίας, ο τρόπος που γράφεται η Ιστορία και η διδασκαλία της Ιστορίας, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Ως Κύπριοι όμως, πόσα ξέρουμε για το ιστορικό παρελθόν της χώρας μας και την ιστορία των διακοινοτικών σχέσεων; Για να γνωρίσουμε την Ιστορία και να μπορούμε να πάρουμε χρήσιμα μαθήματα για το μέλλον, πρέπει να ξέρουμε καλά την Ιστορία μας και να προσεγγίζουμε το παρελθόν μας χωρίς καθόλου προκαταλήψεις. Ως εκ τούτου θα πρέπει να έχουμε καλά καταρτισμένους ιστορικούς, πλούσια αρχεία με πρόσβαση για όλους, βήματα από τα οποία το καθετί να μπορεί ελεύθερα να συζητείται και ένα δημοκρατικό περιβάλλον από το οποίο να απουσιάζουν τα ταμπού. Χωρίς όλα αυτά, θα ήταν πολύ δύσκολο να βγουν στο φως οι ιστορικές πραγματικότητες. Είναι δύσκολο να ισχυριστεί κανείς ότι οι κοινότητες της Κύπρου νιώθουν άνετα μ'αυτά τα θέματα...

ΕΠΑΝΑΣΤΥΤΡΑΦΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο διάσημος Γερμανός στοχαστής Γκαίτε παρατηρά ότι: «Υστερα από κάποια διαστήματα η Ιστορία θα πρέπει να ξαναγράφεται». Προβάλλει σχετικά ότι: «Πρόκειται για ανάγκη που προκύπτει, όχι μόνο γιατί βγαίνουν στο φως νέα γεγονότα αλλά ακόμα γιατί με την πάροδο του χρόνου αλλάζουν οι θεωρήσεις». (1) Εξού και το επάγγελμα του ιστορικού, αποτελεί βασικά ενέργεια ανασύνθεσης, που διαφέρει από τη φωτογράφιση. Αν και αρχίζει κάποιος να γράφει με βάση τα συγκεκριμένα γεγονότα, το υλικό που επεξεργάζεται συγκεντρώθηκε από άλλους εγκεφάλους. Ο συγγραφέας της ιστορίας θα πρέπει διαρκώς να αναρωτάται: «Με ποιου είμαι το μέρος;» Ακόμα, «ποια ήταν η πραγματικότητα;» Τα γεγονότα του παρελθόντος θα πρέπει να τίθενται υπό επανεξέταση και να γράφονται και να διαβάζονται κατά τρόπο που να διαφωτίζουν το σήμερα. Όσοι δεν μπορούν να διαβάσουν την Ιστορία περνώντας την μέσα από την ανθρωπιστική γνώση και τη ζυγαριά της δικαιοσύνης, δεν μπορούν να ξεφύγουν από την αποξένωση, μετατρεπόμενοι σε σύγχρονους πειθήνιους υποτακτικούς. Αλλά μήπως δεν είναι αυτή η βασική αποστολή της επίσημης Ιστορίας; Η Ιστορία έχει σημαντική θέση στην καθημερινή μας ζωή και διαστρέφεται είτε από τους πολιτικούς είτε από τους ιδεολόγους. Συνήθως για δικούς τους σκοπούς τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, εκμεταλλεύονται την Ιστορία και αντί της διακοινοτικής φιλίας αναρριπίζουν αισθήματα εχθρότητας. Χάριν της εξομάλυνσης των διακοινοτικών σχέσεων ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους αλλά

και τις διεθνείς σχέσεις ανάμεσα στην Τουρκία και την Ελλάδα, το θέμα της επανασυγγραφής των εγχειριδίων της Ιστορίας έχει πρόσφατα κερδίσει σημασία, καθώς οι πολιτικοί αναφέρονται σ'αυτό, ενώ ο τύπος ασχολείται μ'αυτό μόνο ειδησιογραφικά. Η αντιληψη περί της Ιστορίας βγαίνει στο προσκήνιο, επιβάλλοντας μια νέα θεώρηση με καινούργιες αξίες, καθώς τα ιστορικά γεγονότα μεταφέρονται στους φοιτητές και το κοινό. Κατά τα άλλα, το κράτος δεν θα πρέπει να καθοδηγεί την Ιστορία και θα πρέπει να σταματήσει το γράψιμο της Ιστορίας κατά παραγγελία. Αν ο ιστοριογράφος και ο δάσκαλος της Ιστορίας, γράφουν και διδάσκουν την Ιστορία χωρίς να συλλαμβάνουν τα προβλήματα του παρόντος, το παρελθόν θα συνεχίσει να παρουσιάζεται μπροστά μας σαν μια στεγνή περιπέτεια.

ΣΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΔΕΝ ΑΡΕΣΕΙ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Το μάθημα της Ιστορίας στα Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης είναι γενικά πληκτικό για τους μαθητές, εξαιτίας του τρόπου που είναι γραμμένη η Ιστορία καθώς και του τρόπου διδασκαλίας της. Το σύστημα διδασκαλίας βασίζεται στην αποστήθιση, όπου οι μαθητές θα πρέπει να θυμούνται ημερομηνίες. Αντίθετα τους μαθητές πρέπει να ελκύουν τα γεγονότα, θα πρέπει να διερευνούν τα τι, πώς και γιατί και να συμμετέχουν στη χαρά της μάθησης, κάτι που θα αποδεικνυόταν πολύ πιο χρήσιμο. Πέρα από την κατανόηση του μαθήματος, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη χρήση διαφορετικών βιβλίων και μελετών και με τη δημιουργία

εκείνης της ατμόσφαιρας, όπου η προσωπική γνώμη των μαθητών θα είχε σημασία. Δεν θα πρέπει να ξεχνά κανείς ότι, οι ορίζοντες του μαθητή θα μπορούσαν να ανοίξουν μόνο από τη δική του ικανότητα και προθυμία.

Η χρησιμότητα των εγχειριδίων της Ιστορίας θα μπορούσε να μετρηθεί ανάλογα με το πόσο θα άνοιγαν μπροστά στο μαθητή ένα καινούργιο δρόμο, καθώς θα κρίνει το παρελθόν. Η διδασκαλία και η μάθηση της Ιστορίας θα πρέπει να ακολουθούν τις σύγχρονες εξελίξεις στην παιδεία, τις επικοινωνίες και τη κοινωνία. Η βασική εκπαίδευση και μετεκπαίδευση του δασκάλου, ο χρόνος και τα μέσα διδασκαλίας είναι σημαντικά και θα πρέπει να τύχουν βελτίωσης. Μέσα απ' αυτή τη προσέγγιση, η Ιστορία μπορεί να μην είναι πληκτική και να μετατραπεί στα χρόνια της Μέσης Εκπαίδευσης ένα μάθημα με σημασία.

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΥΠΟ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Αν ρίξουμε μια ματιά στην πρακτική που ακολουθείται στην Τουρκία, θα δούμε ότι το Ίδρυμα Φιλοσοφίας της Τουρκίας οργάνωσε το 1975 σεμινάριο για «τη Διδασκαλία της Ιστορίας στην Τουρκία». Δεκαεννιά χρόνια αργότερα, το 1994, ήρθε το «Συμπόσιο αναφορικά με τη διδασκαλία της Ιστορίας και τα σχολικά εγχειρίδια», όταν ο τρόπος διδασκαλίας της Ιστορίας ανασκοπήθηκε για πρώτη φορά. Στη συνέχεια ακολούθησαν τα Διεθνή Συμπόσια για την Ιστορία, που οργάνωσε το Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου.

Προηγουμένως, το 1991 σε 27 Ευρωπαϊκές χώρες περιλαμβανομένης και της Τουρκίας, ξεκίνησε μια ενδιαφέρουσα μελέτη, που οργανώθηκε από το EUROCLIO (τη Διαρκή Συνδιάσκεψη των Συνδέσμων των Δασκάλων της Ευρωπαϊκής Ιστορίας) που εδρεύει στη Χάγη της Ολλανδίας καθώς επίσης το Ίδρυμα Korber που λειτουργεί στα πλαίσια του προγράμματος «Νεολογία και Ιστορία». Συνολικά σε 32 χιλιάδες μαθητές ηλικίας 14-15 ετών, υπεβλήθησαν στο θέμα της διδασκαλίας της Ιστορίας ερωτήσεις. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας δημοσιεύθηκαν σε δύο τόμους το 1997 και κατέδειξαν ότι στη νεολογία δεν αρέσει το μάθημα της Ιστορίας. Μια ακόμα σημαντική διαπί-

στωση ήταν ένα αίσθημα ότι μέσα από τη διδασκαλία της Ιστορίας στις διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες, οι μαθητές εμβολιάζοντο με τον «εθνικισμό».

Ο Πρόεδρος του EUROCLIO Γιόκε Φαν Ντερ Λίουβ Ρούουτ, ανέφερε σε κάποια συνεδρία αξιολόγησης των συμπερασμάτων, ότι την ευθύνη για τις προκαταλήψεις που επικρατούσαν στην Ευρώπη έφεραν κάποιοι καθηγητές. Εκπροσωπώντας την Τουρκία, ανέφερε τότε, ο καθηγητής Σαλίχ Εζμπαράν ότι η δική του εκτίμηση ήταν ότι η εθνικιστική άποψη είχε κυρίαρχο ρόλο στη διδασκαλία της Ιστορίας στις ευρωπαϊκές χώρες και ότι αυτή η αρνητική πτυχή ισχύει και στην Τουρκία. Υπέδειξε ακόμα ότι: «Δυστυχώς, σε πολλές χώρες οι δάσκαλοι της Ιστορίας δεν έχουν την ελευθερία να διδάσκουν τα σχετικά θέματα με τον κατάλληλο τρόπο, γιατί τόσο τα σχολικά προγράμματα όσο και οι πολιτικές πιέσεις, τους εμποδίζουν να πράξουν». (2)

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Οι στόχοι και ο σκοπός της εκμάθησης της Ιστορίας, πρέπει αν λέγονται ανοικτά στους μαθητές. Ένας από τους σημαντικούς στόχους όσον αφορά τη διδασκαλία της Ιστορίας στο σχολείο, πρέπει να είναι η δημιουργία και η ανάπτυξη της «ιστορικής επίγνωσης». Αυτή η επίγνωση μπορεί να καθοριστεί ως η σχέση μεταξύ της αφήγησης του παρελθόντος, της αντίληψης του σήμερα και των προσδοκιών του μέλλοντος. Ανάμεσα στους σημαντικούς στόχους της διδασκαλίας της Ιστορίας θα πρέπει να είναι και η προώθηση των αξιών του σήμερα, οι κοινωνικές, οι ηθικές και οι πολιτιστικές αντιλήψεις. Άλλος στόχος της διδασκαλίας της Ιστορίας είναι επίσης να βοηθήσει τους μαθητές να μετασχηματίσουν τις παλιές αξίες σε σύγχρονες. (3).

Χωρίς καθόλου να βλάπτει την εθνική ταυτότητα των κοινοτήτων που ζουν στην Κύπρο, θα μπορεί να υπάρξει μια κυπριακή ταυτότητα η οποία θα υπερασπίζεται την ανεξαρτησία, την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της νήσου μας. Όμως η κυπριακή αυτή ταυτότητα μπορεί να γίνει κατορθωτή με επί-

γνωση της Ιστορίας και με την εφαρμογή της στην πράξη, κάτι που θα πρέπει να αντανακλάται στην εκπαίδευση. (4)

Το ιστορικό παρελθόν των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων δεν μπορεί να απομονωθεί από το κοινό παρελθόν. Ενώ δεν μπορεί να υπάρχει καθαρή κουλτούρα, δεν μπορεί να υπάρξει και καθαρή Ιστορία. Οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι θα πρέπει να προσεγγίσουν τις ιστορίες των εθνικών τους μητροπόλεων ως μια «διαπολιτισμική Ιστορία». Κι αυτό γιατί οι Ιστορίες των εθνικών μητροπόλεων φέρουν τα διαφορετικά χρώματα της κάθε Ιστορίας. Η μεροληπτική και μονοδιάστατη Εθνική Ιστορία μπορεί να αναρριπίζει την εχθρότητα εναντίον της άλλης κοινότητας.

Αν ήταν δυνατόν να παρομοιάσει κανείς την Ιστορία της Κύπρου με ένα χαλί που υφαίνεται με διάφορα χρώματα και είδος μεταξιού, η ενδεχόμενη απάνθρωπη συμπεριφορά της μιας μόνο κοινότητας που συνυπάρχει με τις άλλες στη διάρκεια της Ιστορίας, μπορεί να κάνει την Ιστορία χάλια μαύρα, καθώς μια μόνο κλωστή μπορεί να χρωματίσει ολόκληρο το χαλί.

Η εθνική ταυτότητα δεν μπορεί να είναι μονοδιάστατη όπως στην περίπτωση της εθνικής Ιστορίας. Αυτή η ταυτότητα δεν μπορεί παρά να είναι «ανοικτή» και να προσδιορίζεται από τις ιστορικές και καθημερινές της διασυνδέσεις με τα άλλα κράτη. Μια τέτοια ταυτότητα μπορεί να σχηματισθεί, με ένα τρόπο σκέψης ικανό να καλύψει την πολυτρομακτική δομή των κουλτούρων καθώς και το δυναμισμό που τροφοδοτείται από τις αντιθέσεις τους. Σε αντίθεση με τον τρόπο σκέψης που προσδιορίζεται από μια «συγκεκαλυμμένη» αντίληψη του εθνικισμού που περικλείεται στα όρια μιας γλώσσας ή μιας κουλτούρας, ένας μόνο τρόπος σκέψης μπορεί να συντηρήσει και να σεβαστεί τις διάφορες κουλτούρες και να συνυπάρχει με τις διάφορες κοινότητες: Εκείνος που θα μπορεί να συλλάβει τις διαπολιτισμικές και διαγλωσσικές σχέσεις και να τις εφαρμόσει στην πράξη.

Ένας τέτοιος τρόπος σκέψης, που θα μπορούσε να σταματήσει την εχθρότητα vis-à-vis της άλλης κοινότητας, μπορεί να επιφέρει την αλλαγή μόνο μέσα από την εκπαίδευση, φέροντας μια δια-

πολιτισμική και διεθνή διάσταση σε όλα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Για παράδειγμα όταν η Ιστορία προσδιορίζεται ως διαπολιτισμική, όταν η Ιστορία κατά κάποιο τρόπο γράφεται από όλες τις κοινότητες μαζί και διδάσκεται ως έχει, οι κοινότητες θα φέρουν την ίδια ευθύνη για τα γεγονότα που συνέβησαν στη δική τους κοινότητα, όπως και για εκείνα που συνέβησαν στην άλλη κοινότητα και δεν θα διακρίνουν ανάμεσα στο «εγώ» και ο «άλλος».

Είναι επικίνδυνο να υιοθετείται εκείνος ο τρόπος σκέψης, που έντονα διαχωρίζει τον ίδιο ή το έθνος και την κουλτούρα του από άλλες κουλτούρες και που αντικρίζει τον κόσμο ως «εγώ» και οι «άλλοι» ή «εγώ» και οι «τρίτοι», δημιουργώντας έτσι δύο μέτωπα. Σε τελευταία ανάλυση ένας τέτοιος τρόπος σκέψης βλέπει την εξαφάνιση των άλλων ως το μόνο τρόπο ύπαρξής του. Εν αντιθέσει, οι άνθρωποι και οι κοινότητες που αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως ένα αναπόσπαστο μέρος του συνόλου που αποτελείται από διάφορες αποχρώσεις, δεν θα θελήσουν να αφομοιώσουν τα άλλα χρώματα, φυλές, θρησκείες και δεν θα σκεφτούν τον εκμηδενισμό του «άλλου» με τον αποκλεισμό. Αυτός ο τρόπος της ανθρωπιστικής σκέψης υπογραμμίζει την παγκοσμιότητα της εθνικής κληρονομιάς και τη διαπολιτισμική της διάσταση και αμφισβητεί την εσωστρεφή πολιτισμική αντίληψη, που δεν επιτρέπει τη δυνατότητα ύπαρξης στον άλλο και τη διαφορετική κουλτούρα. (5)

Ο ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΓΡΑΦΕΤΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Η Ιστορία θα πρέπει να διαδραματίζει ενοποιητικό παρά διαχωριστικό ρόλο μεταξύ των κρατών και των κοινοτήτων. Σε μια προσπάθεια να υπηρετήσει τον πατριωτισμό με τον εθνικιστικό τρόπο συγγραφής της ιστορίας, ο συγγραφέας επιλέγει το «εμείς» στο κάθε ιστορικό στάδιο και βλέπει τους «άλλους» ως τον εχθρό. Το ίδιο συμβαίνει με όλους τους εθνικιστές. Το να δει τους ομοεθνείς του ως διαφορετικούς και ανώτερους από τους άλλους είναι το ελάχιστο για τους συγγραφείς της εθνικιστικής Ιστορίας. Άλλοι συγγραφείς το κάμνουν με έντονο τρόπο και άλλοι ηπιότερα. Ωστόσο

εκείνο που είναι κοινό στους συγγραφόμενες εθνική Ιστορία είναι να εμφανιστεί το έθνος του ως υπερέχον και να υπερασπιστεί τα συμφέροντα του έθνους του σε βάρος των άλλων. Αυτός ο τρόπος αντίκρισης και σχολιασμού της Ιστορίας, αποτελεί κυρίαρχο στοιχείο, τουλάχιστον σε κάποιο στάδιο της επίσημης ιστοριογραφίας, στην προσπάθεια κατασκευής του εθνοκράτους.

Το κάθε τι στην Ιστορία δημιουργεί το αντίθετό του και υπάρχουν άτομα που έχουν πάντα την τάση να παρουσιάσουν το παρμήθι του πόσο έχουν δίκαιο, την ίδια ώρα που κάποιοι άλλοι συνειδητοποιούν πόσες προκάλεσε καταστροφές ο μικροεθνικισμός. Βέβαια ο αριθμός εκείνων που αντικρίζουν τα πράγματα από την ανθρώπινη τους πλευρά και προσπαθούν να βρουν τον τρόπο για να απαλλαγούν απ' αυτά τα μειονεκτήματα, ολονέν και μεγαλώνει. (6).

Η ανασκόπηση των σχολικών εγχειριδίων και του τρόπου διδασκαλίας της Ιστορίας, με τις πολύπλευρες και διεθνείς προσπάθειες, αποτελεί πολύ μακρά και επίπονη διαδικασία. Ωστόσο οι προσπάθειες για την παραγωγή νέων μοντέλων για τα βιβλία στην Τουρκία, την Ελλάδα και γενικότερα τα Βαλκάνια από μέρους μη κυβερνητικών οργανώσεων, τους ιστορικούς και τους κοινωνικούς επιστήμονες συνεχίζονται.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΥΠΟ ΕΒΕΤΑΣΗ

Θα ήθελα εδώ να παρουσιάσω κάποια [παληά] αποσπάσματα σχετικά με το θέμα μας από την Τκ/η εφημερίδα «Ιστικλά» (Ανεξαρτησία), της 16ης του Γενάρη του 1951: Σε κάποιο δελτίο με τον τίτλο «Νέα της UNESCO: Η επανεγγραφή των εγχειριδίων της Ιστορίας μέσα από το πρίσμα της διεθνούς κατανόησης», αναφερόταν ότι η αμοιβαία ανασκόπηση των σχολικών εγχειριδίων στη Λατινική Αμερική, άρχισε το 1921. Η πρώτη διεθνής συμφωνία επί του θέματος, μεταξύ της Αργεντινής και της Βραζιλίας υπεγράφη το 1933. Πριν από αυτό, διαβάζοντας τα νορβηγικά βιβλία της Ιστορίας, οι Δανοί είχαν διαπιστώσει ότι όλοι οι Δανοί βασιλιάδες εμφανίζονταν ως κακά και αδύναμα πρόσωπα. Ως αποτέλεσμα, η Νορβηγία, η Δανία, η Σουηδία και η Ισλανδία

σχημάτισαν μια επιτροπή. Η Σουηδία δεν πήρε μέρος στην επιτροπή αλλά διόρισε σ' αυτή για να την εκπροσωπούσαν ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες από άλλες χώρες. Η κοινή αυτή μελέτη στο τομέα της διδασκαλίας της Ιστορίας ξεκίνησε προς το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου».

Ανέφερε η «Ιστικλά» στην έκδοσή της 18ης Ιανουαρίου του 1951 κάτω από τον ίδιο τίτλο «Νέα της UNESCO», ότι σε μια συνάντηση που συνεκλήθη μεταξύ 24 και 26 Οκτωβρίου του 1951, οι βασικές καθοδηγητικές γραμμές στη συγγραφή των βιβλίων της Ιστορίας καθορίστηκαν ως εξής:

1. Η έμφαση να είναι στην Ιστορία του πολιτισμού παρά τα στρατιωτικά και πολιτικά γεγονότα.
2. Να μη ξεπερνιέται το πνευματικό επίπεδο των μαθητών και να χρησιμοποιείται γλώσσα που θα τους ήταν εύκολα κατανοητή.
3. Ο συγγραφέας να μην υπερτονίζει τις πράξεις των δικών του εθνικών ηρώων σε βάρος των ηρώων των άλλων κρατών. Οι ήρωες αποτελούν όλοι κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας. Πέραν από τους στρατιωτικούς αρχηγούς θα πρέπει επίσης να αναδεικνύονται οι εφευρέτες, και οι συνεισφέροντες στην κοινωνία.
4. Η Ανατολή και η Αφρική δεν θα πρέπει να παραμελούνται. Η Ιστορία θα πρέπει να είναι πράγματι διεθνής.
5. Όλες οι χώρες θα πρέπει να είναι έτοιμες να υποβάλουν τα εγχειρίδια της Ιστορίας τους στην κρίση των ιστορικών άλλων κρατών. (7)

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Η κατάσταση στη χώρα μας ανασκοπήθηκε για πρώτη φορά στο Braunschweig της Γερμανίας από το Ίνστιτούτο Georg-Eckert, για τη Μελέτη των Διεθνών Σχολικών Βιβλίων», σε συνδιάσκεψη που οργανώθηκε τον Απρίλη του 1994 με τον τίτλο «Η Κύπρος στα σχολικά βιβλία και τα σχολικά βιβλία στην Κύπρο». Για πρώτη φορά συζητήθηκαν τα προβλήματα που δημιουργούνται από τα σχολικά βιβλία που έρχονται από την Τουρκία και την Ελλάδα αντίστοιχα, και συζητήθηκαν για πρώτη φορά διεξοδικά τα επί μέρους σημεία. (8)

Τον Οκτώβρη του 1998 το ίδιο Ινστιτούτο οργάνωσε άλλη μια συνδιάσκεψη στη Θεσσαλονίκη, όπου ανασκοπήθηκαν τα βιβλία της Ιστορίας από την Αλβανία, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα, τη Μακεδονία, (ΠΓΔΜ) και την Τουρκία. Αποκαλύφθηκε εκεί ότι οι αναφορές στις γειτονικές χώρες ήταν στο 23% των περιπτώσεων αρνητικές, στο 74% των περιπτώσεων ουδέτερες και μόνο στο 3% των περιπτώσεων θετικές. Οι αναφορές των ελληνικών βιβλίων στην Τουρκία ήταν στο 56.6% των περιπτώσεων αρνητικές, ενώ οι αναφορές στα τουρκικά βιβλία για την Ελλάδα, στο 55.5% των περιπτώσεων έπεφταν στην κατηγορία του «εχθρού».

ΟΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Στην περίπτωση της Ομοσπονδίας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, που σχηματίστηκε το 1994 με τη συμφωνία του Dayton, οι αξιωματούχοι της χώρας επεξεργάστηκαν σχέδια για χωριστή εκπαίδευση, επιμένοντας ότι ο τρόπος που η ευρωπαϊκή δημοκρατία προστατεύει τις μειονότητες είναι δίνοντάς τους το δικαίωμα να μελετούν την κουλτούρα τους στη δική τους γλώσσα. Επικριτές ωστόσο αυτής της αντίκρισης, ισχυρίζονται ότι η Βοσνία θα πρέπει να τύχει διαφορετικής μεταχείρισης γιατί μια τέτοια πολιτική θα τύχει εκμετάλλευσης από τους εθνικιστές,

που θα τονίζουν τις διαφορές των παιδιών αντί τις ομοιότητές τους. Μια διασκάλα, η Βιλντάνα Σελίμοβιτς παρατήρησε σχετικά: «Υποτίθεται ότι θα δημιουργήσουμε μια νέα γενιά που δεν θα αναγνωρίζει την εθνότητα ως παράγοντα της καθημερινότητας, ωστόσο μ' αυτή την πρόταση είναι πολύ πιθανόν να κάμουμε ακριβώς το αντίθετο».

Εκείνο που συζητείται είναι, αν οι Κροάτες που αποτελούν περίπου το 11% του πληθυσμού της Κροατομουσουλμανικής Ομοσπονδίας, θα πρέπει να έχουν το δικό τους σχολικό πρόγραμμα και βιβλία, με κάπως διαφοροποιημένη προσέγγιση στην ιστορία και την κουλτούρα, που να διδάσκεται σε κάπως διαφορετική διάλεκτο. Οι διαφορές στην ομιλία είναι λιγότερες από κείνες που χωρίζουν το Βόρειο από το Νότιο στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Τα περισσότερα παιδιά των Σέρβων ήδη υπόκεινται σε διαφορετική εκπαίδευση και χρησιμοποιούν σχολικά βιβλία από τη Σερβία. Οι Σέρβοι ζουν στο υπόλοιπο 49% της Βοσνίας, όπου λίγοι από τους Μουσουλμάνους ή τους Κροάτες που είχαν εκδιωχθεί κατά τη διάρκεια του πολέμου, μπόρεσαν να επιστρέψουν. Το Υπουργείο Παιδείας της Ομοσπονδίας προσφέρει στους Μουσουλμάνους και τους Κροάτες τρεις επιλογές: χωριστά σχολεία, χωριστές αίθουσες διδασκαλίας μέσα στο ίδιο σχολείο, ή κατελάχιστο χωριστές τάξεις σε «εθνικά θέματα», όπως

είναι η γλώσσα, η Ιστορία και η τέχνη. Στα σχέδια της Ομοσπονδίας δεν γίνεται πρόνοια για παιδιά από μικτούς γάμους ή για τους Σέρβους. Εν πάση περιπτώσει δεν είναι σαφές ότι όλες οι επαρχίες θα ακολουθήσουν αυτή την πολιτική.

Το αποσχιστικό κίνημα των Κροατών εθνικιστών στόχευε στην απόσχιση και την ένωση με την Κροατία αλλά απέτυχε. Σε χρήση είναι αυτή τη στιγμή κάποια κρατικά βιβλία όπου οι Κροατικής εθνότητας διδάσκονται ότι η γειτονική Κροατία είναι η μητέρα πατρίδα τους, ωστόσο ο Υπουργός Παιδείας της Ομοσπονδίας, δήλωσε ότι η Βοσνία θα εισάξει τα δικά της βιβλία και σχολικά προγράμματα για τους Κροατικής καταγωγής Βόσνιους.

Ένας μουσουλμάνος σχολιαστής, ο Αρίφ Πουριβάτρα, παρατήρησε ότι η πολιτική του διαχωρισμού ήταν αχρείαστη, γιατί οι Βόσνιοι έχουν την ίδια κουλτούρα. «Μέσα στη Βοσνία», είπε, «δεν μπορείτε να μιλήσετε για χωριστή ιστορία των Σέρβων, των Κροατών ή των Μουσουλμάνων». (10)

Στη μελλοντική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Κύπρου, εκτός από τα σχολεία που θα διδάσκουν στα ελληνικά και στα τουρκικά, θα πρέπει να υπάρχουν και μικτά σχολεία που θα διδάσκουν στα αγγλικά και είναι πολύ σημαντικό να καθοριστούν με μεγάλη προσοχή τα σχολικά προγράμματα και το περιεχόμενο των βιβλίων της Ιστορίας. ☐

Η επίσημη εκδοχή είναι ότι η εξωτερική πολιτική της Βρετανίας είναι φιλεύσπλαχνη :

ότι προάγει τη δημοκρατία, την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η αλήθεια είναι ότι η Βρετανία υποστηρίζει την τρομοκρατία ...

Του John Pilger*

Σημειώσεις
 (1) Tarih ve Toplum, Κωνσταντινούπολη, Μάρτιος 1990, σελ. 62.
 (2) Καθηγητής Salih Ozbaran, «Σε κανένα δεν αρέσει το μάθημα της Ιστορίας, Cumhuriyet, Κωνσταντινούπολη, 21 Ιανουαρίου 1998.
 (3) Καθηγητής, Salih Ozbaran «Η Νεολαία και η Ιστορία» Cumhuriyet Κωνσταντινούπολη, 11 Ιανουαρίου 1998.
 (4) Αχμέτ Αν, σημειώσεις αναφορικά με την ανάπτυξη της Κυπριακής Συνειδήσης (τουρκικά), Λευκωσία 1998.
 (5) Καθηγήτρια Para Sayin, «Ξενοφοβία και Διαπολιτισμική Κουλτούρα», Cumhuriyet, 26 Ιουλίου 1993.
 (6) Dr. Halil Bertay, «Ο Διάλογος ανάμεσα στους Ιστορικούς είναι άκρως σημαντικός, Milliyet, 16 Αυγούστου 1995.
 (7) Istiklal (Λευκωσία) 16 και 18 Ιανουαρίου 1951.
 (8) «Τα βιβλία της Ιστορίας στην Κύπρο συζητήθηκαν σε συνδιάσκεψη στη Γερμανία», Yeni Cag (Λευκωσία), 9 Μαΐου 1994. Για το κείμενο αναφορικά με τις παρεμβάσεις των Αχμέτ Τζαβίτ Αν και Παύλου Τζερμιά βλ. Cyprus Review, Vol. 6, Spring 1994 No. 1.
 (9) Τα σχολικά βιβλία «στη ρίζα του μίσους», Cyprus Weekly, 23 Οκτωβρίου, 1998.
 (10) Τα σχολεία μπορεί να χωρίζουν τα παιδιά των Μουσουλμάνων και των Κροατών. Cyprus Weekly, 7 Νοεμβρίου 1997.

Ις τελευταίες βδομάδες, αριθμός άσχετων μεταξύ τους αναφορών, έχουν στο σύνολό τους πει μίαν αλήθεια, που ποτέ δεν αναφέρεται. Σύμφωνα με την «Επαγρύπνηση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» (Human Rights Watch), χιλιάδες βρετανικών και αμερικανικών βομβών διασποράς ερρίφθησαν σε μη στρατιωτικές περιοχές στο Ιράκ. Όσο για το βρετανικό πυροβολικό, πυροδοτήσε περισσότερες από 2000 απ' αυτές στη Βασσόρα. Ως γνωστόν κάθε βλήμα διασκορπίζει σε μια ευρεία περιοχή βομβίδια, από τα οποία αρκετά δεν εκρήγνυνται. Τα θύματά τους «δεν είναι γνωστά» λέει το Υπουργείο Άμυνας. Αλλά είναι γνωστά και συχνά πρόκειται για παιδιά. Ο μισός σχεδόν πληθυσμός του Ιράκ αποτελείται από παιδιά.

Την ίδια στιγμή το πυρηνικό υποβρύχιο «Turbulent» επέστρεψε στο Πλύμουθ, αναπετώντας τον «Εύθυμο Ρότζιερ», το έμβλημα των πειρατών. Απ' αυτό το σκάφος εκτοξεύθηκαν εναντίον του Ιράκ 30 αμερικανικοί πύραυλοι τόμαχων, κάτι που στοίχισε στο Βρετανό φορολογούμενο £21 εκ. Τι κτύπησαν; Πόσα πρόσωπα σκότωσαν ή σκάτεψαν σ' αυτή τη χώρα των αρρώστων και τον δυσανάλογα μεγάλο αριθμό των παιδιών; Ο διοικητής απλά αρκέστηκε να δηλώσει ότι «ήταν περήφανος γιατί είχε επιστρατευθεί...».

Οι αναγνώστες θα θυμούνται τις πατριωτικές επικλήσεις «για στήριξη των στρατευμάτων», ανεξάρτητα από τις οποιοσδήποτε επιφυλάξεις για το πόλεμο. Τώρα, γιατί μια μη στρατολογημένη δύναμη άξιζε τη «στήριξη» μας, στις παράνομες και άνανδρες ενέργειές της, ενάντια σ' ένα αδύναμο και ταλαιπωρημένο κράτος, κανένας πολιτικός, εφημερίδα ή ραδιοφωνικό κανάλι δεν μας το εξήγησαν ποτέ...

Πολύ πρόσφατα, τις ειδήσεις κυριαρχούσαν ενοχλητικές αποκαλύψεις για τον «μυστικό πόλεμο» της Βρετανίας στην Ιρλανδία. Επιβεβαιώθηκε έτσι ότι οι Βρετανικές «Υπηρεσίες Ασφαλείας»

ήταν η πιο σημαντική και ανελέητη τρομοκρατική οργάνωση στη Βόρεια Ιρλανδία, έχοντας χρηματοδοτήσει, εκπαιδεύσει και προστατεύσει τρομοκράτες και από τις δυο πλευρές. Τα θύματά τους περιελάμβαναν δικηγόρους, συνταξιούχους, ακόμα και δικούς τους πράκτορες.

Όπως και στη περίπτωση των εγκλημάτων της Κυβέρνησης Μπλαιρ στο Ιράκ, οι αποκαλύψεις που αναδύονται από το ζόφο του πολέμου της Βρετανίας στην Ιρλανδία, δεν είναι πιθανό να τοποθετηθούν στο σωστό ιστορικό τους πλαίσιο.

Βέβαια αυτό ίσχυε και μετά τη δημόσια έρευνα που έγινε το 1994 αναφορικά με τις παράνομες πωλήσεις όπλων από τη Βρετανία στο Ιράκ και της οποίας προέδρευε, ο δικαστής Σκωτ. Πίσω από τη συσκότιση της περιλήψης του Σκωτ, οι αλήθειες που απεκαλύφθησαν ήταν εκρηκτικές. Ο Τιμ Λάξτον που υπήρξε ακροατής στην έρευνα και ήταν ένας από τους λίγους που άκουσε ολόκληρη σχεδόν τη μαρτυρία, πιστεύει ότι, αν οι όροι εντολής του Σκωτ, του έδιναν την ευχέρεια, θα ανέρχονταν σε εκατοντάδες τα άτομα που θα αντιμετώπιζαν ποινικές έρευνες. «Θα περιλάμβαναν» είπε, «ανώτατους πολιτικούς αξιωματούχους, ανώτατους δημοσίους υπαλλήλους από το Φόρεϊν Όφφισ, το Υπουργείο Άμυνας, το Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας... τα υψηλότερα στρώματα της Βρετανικής Κυβέρνησης».

Η Βρετανική αυτοκρατορική δύναμη, δεν είχε όμοιά της στη προσπάθεια συγκάλυψης, ακόμα και εκρομαντισμού των εγκλημάτων της, προβάλλοντας για τον εαυτό της την εικόνα του φιλεύσπλαχνου και του σοφού θεού δώρου περίπου για την ανθρωπότητα. Αλλά σε κάθε νέα γενιά υπάρχουν και νέοι μυθολόγοι...

Όταν ένα καλά συγκαλυμμένο πλέγμα από ψεύδη θα έχει σιγά-σιγά στη διάρκεια του χρόνου πουληθεί στις μάζες, επαπατήρησε ο βαθυστόχαστος Αμερικανός Ντρέστεν Τζιέιμς, «η αλήθεια, θα φαντάζει εντελώς παράλογη και αυτός που θα την αρθρώνει εκστασιαζόμενος τρελλός». Ένα καταπληκτικό βιβλίο που συναρπάζει αλλά

και συνάμα είναι βαθειά ανησυχητικό και που κυκλοφόρησε το περασμένο μήνα ξετυλίγει σιγά-σιγά, κομμάτι-κομμάτι το πακέτο. Πρόκειται για το Web of Deceit: Britain's real role in the World, του Mark Curtis (Vintage) (Το Πλέγμα της Απάτης: Ο πραγματικός ρόλος της Βρετανίας στο κόσμο).

Η ιστορία του Curtis δε θα μπορούσε ναρχόταν σε καταλλήλοτερο σημείο, γιατί εξόσων μπορώ να θυμηθώ, ποτέ δεν υπήρξε τέτοια αφήγηση προσωπικών αποκαλύψεων με αγνά κίνητρα, βγαλμένη κατά μέγα μέρος μέσα από επίσημα έγγραφα. Δεν ξέρω άλλο ζώντα Βρετανό ιστορικό που να έχει υπονομεύσει τα αρχεία της βρετανικής πολιτικής τόσο καταστροφικά. Από την Αφρική μέχρι τη Νοτιοανατολική Ασία, από την Τσιετσιενία στο Ιράκ, ο Curtis δίνει τεκμηριωμένη μαρτυρία της βρετανικής εξωτερικής πολιτικής, παρουσιάζοντάς την ως ένα από τους κατεχοχίν υποστηρικτές της τρομοκρατίας ανά το κόσμο στο σήμερα... γεγονός που πότε δεν αναφέρεται στη σημερινή επικρατούσα πολιτική κουλτούρα». Μάλιστα μερικές από τις πρωτογενείς του πηγές είναι από καιρό διαθέσιμες στο κοινό: γεγονός που ντροπιάζει την σιωπηρή παραδοσιακή δημοσιογραφία.

Ο Mark Curtis ήταν από τους πρώτους που αποκάλυψαν το μέγεθος της βρετανικής συνενοχής στο λουτρό αίματος που έφερε το στρατηγό Σουχάρτο στην εξουσία στην Ινδονησία το 1965-66. Ωστόσο δυσκολεύτηκε να βρει εφημερίδα που να δημοσιεύσει τα κείμενά του.

Περιγράφει τη πλήρη σιωπή στη δεκαετία του '60, όταν η Κυβέρνηση των Εργατικών του Χάρολντ Ουίλσον επρομήθευε πολεμικά πλοία, διοικητική μέριμνα και μυστικές πληροφορίες για να βοηθήσει τον Σουχάρτο. Η σφαγή ενός σχεδόν εκατομμυρίου ανθρώπων, αγνοήθηκε στη Βρετανία. Οι τίτλοι των ειδήσεων, ανέφεραν απλά ότι ο κομμουνισμός είχαν ηττηθεί στην Ινδονησία και ότι «η σταθερότητα» είχαν αποκατασταθεί.

Τι έχει έκτοτε αλλάξει; Όχι πολλά πράγματα. Στη διάσκεψη του Εργατικού Κόμματος το 2001, ο Τόνυ Μπλαιρ

διακήρυξε την «ηθική του δέσμευση» στο κόσμο. «Σας λέγω» είπε, «αν σήμερα συνέβαινε ξανά η περίπτωση της Ρουάντα, όπως συνέβη το 1993, όταν ένα εκατομμύριο άνθρωποι σφαγιασθήκαν εν ψυχρώ, θα είχαμε το ηθικό καθήκον να δράσουμε». Όπως αναφέρει ο Curtis, η δήλωση Μπλαιρ δημοσιεύτηκε την επόμενη μέρα, χωρίς ούτε ένας δημοσιογράφος να υπενθυμίσει στο βρετανικό κοινό, ότι η κυβέρνηση του είχε χέρι στη σφαγή της Ρουάντα.

Από τα επίσημα έγγραφα, ο Curtis περιγράφει πώς η Βρετανική κυβέρνηση «εχρησιμοποίησε το διπλωματικό της βάρος για να μειώσει σοβαρά μια δύναμη του ΟΗΕ, που σύμφωνα με αξιωματούχους που βρίσκονταν επί τόπου, θα μπορούσε να είχε εμποδίσει τις δολοφονίες. Ακόμα με τις πράξεις της συνέτεινε τότε η Βρετανική κυβέρνηση στη καθυστέρηση άλλων σχεδίων επέμβασης, κάτι που άναψε το πράσινο φως για να συνεχίσουν οι φόννοι στη Ρουάντα. Ταυτόχρονα αρνήθηκε η Βρετανία να προσφέρει τα μέσα για την επέμβαση άλλων κρατών [στη κρίση], μεμφόμενη την ίδια ώρα την απουσία αυτών των μέσων από πλευράς του ΟΗΕ. Καθόλη τη διάρκεια της κρίσης, φρόντισε επίσης η Βρετα-

νία, να μη χρησιμοποιηθεί η λέξη «γενοκτονία», με αποτέλεσμα ο ΟΗΕ να μην ενεργήσει χρησιμοποιώντας διπλωματική πίεση, ώστε να αποτραπεί κάτι τέτοιο».

Παρόμοια σιγή κάλυψε και την αποτρόπαιη ιστορία του Ντιέγκο Γκαρσία. Έκθεση που δημοσιεύτηκε περίσιν στην Washington Post ισχυριζόταν ότι οι ΗΠΑ είχαν «εγκαταστήσει» υποτιθέμενους αιχμαλώτους της Αλ Καΐτα για ανάκριση (τους βασάνιζαν ουσιαστικά), στη βάση των ΗΠΑ στο Ντιέγκο Γκαρσία στον Ινδικό Ωκεανό. Πρόκειται για βρετανικό έδαφος που «νοικιάστηκε» από τις Ηνωμένες Πολιτείες, χωρίς το σύμφωνο των κατοίκων του. Όπως ο Curtis το τεκμηριώνει, οι 1500 κάτοικοι του νησιού, για να χρησιμοποιήσω την επίσημη ορολογία, «μετακινήθηκαν» από τη πατρίδα τους στο σύμπλεγμα των νησιών Τσιάγκος, από τη κυβέρνηση Ουίλσον το 1966. Αυτή η άσπλαχη εκδίωξη που έγινε κρυφίως, έτσι που να δοθεί το μεγαλύτερο νησί, το Ντιέγκο Γκαρσία στους Αμερικανούς στρατιωτικούς, απετέλεσε όπως δείχνουν τα έγγραφα, «το αντικείμενο συστηματικού ψεύδους από πλευράς εφτά βρετανικών κυβερνήσεων στη διάρκεια τεσσάρων σχεδόν δεκαετιών». Μάλιστα το Υπουργείο

Άμυνας έφτασε στο σημείο να αρνηθεί ότι το νησί είχε ποτέ κατοικηθεί. Κάτι που οι εκφωνητές του BBC δεν έπαψαν ποτέ να επαναλαμβάνουν. Ταυτόχρονα απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που παραχωρούσε στους κατοίκους το δικαίωμα επιστροφής, αγνοήθηκε από την Κυβέρνηση Μπλαιρ. «Η καταπάτηση του διεθνούς δικαίου» γράφει ο Curtis «έχει ταυτισθεί με τη Βρετανία όσο και το απογευματινό τσάι».

Το τελευταίο κεφάλαιο, «Η Μαζική Παραγωγή Άγνοιας», περιγράφει την κακοήγη από μέρους των μίντια λογοκρισία, με την παράληψη οτιδήποτε θα μπορούσε να θεωρηθεί συνωμοσία και περισσότερο τον πανηγυρισμό «μιας κυρίαρχης αντίληψης: Την ιδέα της Βρετανικής φιλευσπλαχνίας... την ιδέα ότι η Βρετανία προωθεί μέσα από την εξωτερική της πολιτική τις υψηλές ιδέες - εκείνες της δημοκρατίας, της ειρήνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανάπτυξης».

Με άλλα λόγια η αλήθεια παραλείπεται. Αυτό το εξαιρετικό βιβλίο, την επαναφέρει...

* Ο John Pilger είναι γνωστός Βρετανός βραβευμένος δημοσιογράφος, που παραχώρησε στο Εξυπαρχής το δικαίωμα αναδημοσίευσης των κειμένων του.

www.johnpilger.com

Η Παγκόσμια Πορεία Γυναικών τώρα και στην Ελλάδα!

Της Σίσσυ Βαβού

Όταν το 1995 στη Διάσκεψη του ΟΗΕ στο Πεκίνο και στην παράλληλη Διάσκεψη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στο Χουαϊρού ωρίμαζε η ιδέα μιας παγκόσμιας πορείας ενάντια στην φτώχεια και στη βία κατά των γυναικών, δεν ήταν ακόμα λίγοι/ες εκείνοι/ες που επέμεναν να ισχυρίζονται ότι ο φεμινισμός είναι νεκρός και «όλα έχουν τελειώσει». Πού να φανταστούν πως αυτή η τρελή ιδέα, θα γινόταν πράξη και θα εγκαινίαζε μια άλλη εποχή στην ιστορία των αγώνων των γυναικών και του φεμινισμού. Η Παγκόσμια Πορεία των Γυναικών Ενάντια στη Βία και στη Φτώχεια του

2000 ήταν μια επιτυχία πέρα από κάθε προσδοκία, και αποτέλεσε ένα σημαντικότατο πλανητικό πολιτικό γεγονός. Οι δύο κεντρικές διεκδικήσεις της ήταν: α) η εξάλειψη της φτώχειας και η ανακατανομή του πλούτου μεταξύ πλουσίων και φτωχών, μεταξύ ανδρών και γυναικών και β) η εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και ο σεβασμός της φυσικής και πνευματικής τους οντότητας. Η καμπάνια απλώθηκε σε όλο τον κόσμο. Σε περίπου 100 χώρες δημιουργήθηκαν συντονιστικά όργανα σε εθνικό επίπεδο, συσπειρώθηκαν πάνω από 6000 (!) συλλογικότητες, ενώσεις, γυ-

ναικείες οργανώσεις, συνδικάτα, πρωτοβουλίες κάθε λογής, όπως αντιμilitarιστικά κινήματα, κέντρα υποδοχής κακοποιημένων γυναικών, κέντρα επιμόρφωσης και πολιτισμού, συσσίτια αλληλεγγύης κ.λπ. Πολλές ομάδες κινητοποιήθηκαν και εκδηλώσεις κάθε λογής στήθηκαν (διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις, πορείες κ.λπ.) στις οποίες έλαβαν μέρος δεκάδες χιλιάδες γυναίκες στις τέσσερις γωνίες του πλανήτη. Μετά από τέσσερα χρόνια σκληρής δουλειάς και δικτύωσης, η Παγκόσμια Πορεία, με κεντρικό σύνθημα «2000 καλοί λόγοι για να διαδηλώσουμε» έκλεισε τον Οκτώβρη του 2000 με τη δια-

δήλωση 35.000 γυναικών στις Βρυξελλες και με τις σχεδόν εξίσου μεγάλες διαδηλώσεις στην Ουάσιγκτον και στην Νέα Υόρκη, στα γραφεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΟΗΕ.

Η Παγκόσμια Πορεία Γυναικών ενάντια στην Βία και στην Φτώχεια πήρε το όνομα της από αυτή την εκστρατεία του 2000 και λειτουργεί από τότε σαν μόνιμο διεθνές δίκτυο. Ήταν από την πρώτη στιγμή αναπόσπαστο κομμάτι του κινήματος των κινημάτων, δηλαδή του κινήματος ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση. Η σύγκλιση των κοινωνικών κινήσεων, που έως το έτος 2000 είχαν κάνει παράλληλες διεθνιστικές πολιτικές διαδρομές, έγινε στο Πόρτο Αλέγκρε τον ίδιο χρόνο και δημιούργησε το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ. Η Παγκόσμια Πορεία Γυναικών συμμετέχει απ' την ίδρυσή του στο Συμβούλιο του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ.

Μπορεί η πρόσφατη ιστορία του πρωτόγνωρου αυτού του διεθνούς κινήματος των γυναικών να μην έγινε πλατιά γνωστή στην Ελλάδα -σχεδόν όλα τα μέσα ενημέρωσης αγνόησαν το γεγονός- ωστόσο, στον πιο στενό κύκλο των φεμινιστικών και γυναικείων συλλογικοτήτων, κάθε άλλο παρά έμεινε απαρατήρητη. Υπήρξε συμμετοχή γυναικών από την Ελλάδα στις μεγάλες διαδηλώσεις των Βρυξελλών και της Νέας Υόρκης. Έκτοτε η Φεμινιστική Πρωτοβουλία για την Παγκόσμια Πορεία Γυναικών, που είχε συγκροτηθεί συμμετείχε σχεδόν σ' όλες τις διεθνείς εκδηλώσεις κινητοποίησης κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης (Πόρτο Αλέγκρε, Γένοβα κ.λπ). Ωστόσο, αυτή η πρώτη σύνδεση των ελληνικών γυναικείων και φεμινιστικών οργανώσεων με την παγκόσμια καμπάνια δεν γέννησε τότε ελληνικό συντονιστικό γύρω από μια ελληνική διεκδικητική πλατφόρμα.

Τελικά, η πεποίθηση ότι έφτασε η ώρα να δημιουργηθεί το συντονιστικό της Παγκόσμιας Πορείας και στην Ελλάδα μας ώθησε να επικοινωνήσουμε με το Ευρωπαϊκό Συντονιστικό που συγκαλείται κάθε 6 μήνες και αποτελείται από αντιπροσωπεύει εθνικών και περιφερ-

ριακών συντονιστικών και φεμινιστικών ομάδων. Στη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού που έγινε στη Ρώμη το Μάη του 2002 έλαβαν μέρος για πρώτη φορά και φεμινίστριες από την Ελλάδα. Αυτή η συμμετοχή αποδείχτηκε γόνιμη καθώς έγινε αφηρητή ανάλογων διεργασιών.

Μπροστά στην επιτακτική ανάγκη για συλλογική και ενωτική δράση των γυναικών ενάντια στη γενικευμένη χειροτέρευση των συνθηκών της ζωής τους, στην Ελλάδα και στον κόσμο, στην οπισθοδρόμηση και την απώλεια βασικών συλλογικών δικαιωμάτων, στην εμφάνιση καινούργιων μορφών καταπίεσης και εκμετάλλευσης, στην επανεμφάνιση ιδιαίτερα βάρβαρων φαινομένων όπως η σύγχρονη δουλεία, στον αυξανόμενο μιλιταρισμό και στην απειλή γενικευμένων προληπτικών πολέμων και της νέας ηθικής τάξης πραγμάτων, η «Πρωτοβουλία για την Παγκόσμια Πορεία» κάλεσε μια προπαρασκευαστική συνάντηση στις 20/1/03 στην Αθήνα, με σκοπό τη δημιουργία του ελληνικού συντονιστικού. Σε αυτήν επιβεβαιώθηκε η πεποίθηση πως έφτασε η ώρα για συσπείρωση και για κινηματική δράση όλων των δυνάμεων που παλεύουν για τα δικαιώματα των γυναικών και δημιουργήθηκε, μόνο στην Αθήνα, το πρώτο ανοιχτό προσωρινό συντονιστικό της Παγκόσμιας Πορείας που συντονίζει περισσότερες από 10 φεμινιστικές συλλογικότητες.

Το επόμενο βήμα του εγχειρήματος συνίσταται στη συνεχή προσπάθεια διεύρυνσης και συσπείρωσης δυνάμεων σε όλη την Ελλάδα για να καταλήξουμε στην οργάνωση ενός πανελλαδικού συντονιστικού, ώστε προσεχώς να περάσουμε σε πανελλαδικές δυναμικές δράσεις και καμπάνιες. Στις 10-11 του Μάη έγινε η ιδρυτική πανελλαδική συνάντηση της Παγκόσμιας Πορείας στην Αθήνα.

Περισσότερες από 300 γυναίκες, προερχόμενες από πολλές γυναικείες και φεμινιστικές συλλογικότητες από την Αθήνα, λίγες από την επαρχία, αλλά και πολλές μεμονωμένες, συμμετείχαν σε όλες ή μέρος των εργασιών.

Έγιναν οι προγραμματισμένες οκτώ θεματικές συζητήσεις, με τους άξονες πό-

λεμος, εργασία, ανεργία και κοινωνικός αποκλεισμός, βία κατά των γυναικών και εμπορία γυναικών, δικαιώματα λεσβιών, δικαιώματα μεταναστριών, νέες γυναίκες και σεξισμός. Όλες είχαν καλή συμμετοχή αλλά και αξιόλογες εισηγήσεις τις οποίες ακολούθησε πλούσια συζήτηση. Κατά γενική ομολογία έφεραν εμπειρίες και γνώση τόσο σ' αυτές που ήρθαν για πρώτη φορά όσο και σε όσες συμμετέχουν τακτικότερα σε δραστηριότητες γυναικείων δικαιωμάτων.

Έγιναν φυσικά και οι δύο ολομέλειες του Σαββάτου και της Κυριακής, όπου τέθηκαν προς συζήτηση οι αρχές και η οργανωτική συγκρότηση. Σύμφωνα μ' αυτές, το ελληνικό δίκτυο της Παγκόσμιας Πορείας είναι οργανικό μέρος του παγκόσμιου δικτύου αλλά και του ευρωπαϊκού. Η Πορεία δεν αποτελεί νέα οργάνωση, τονίστηκε. Είναι όμως τόπος συνάντησης φεμινιστικών-γυναικείων συλλογικοτήτων και γυναικών που θέλουν να αντιπαλέψουν συντονισμένα και από κοινού τις επιπτώσεις στη ζωή των γυναικών από τις νεοφιλελεύθερες και σεξιστικές πολιτικές. Οι διεκδικήσεις που θα προωθήσει το δίκτυο δεν εξειδικεύτηκαν, συζητήθηκαν όμως πιο γενικά. Η επεξεργασία τους πρέπει να είναι αρκετά αναλυτική και τεκμηριωμένη, γι' αυτό κρίθηκε αναγκαίο να μετατεθεί για άλλη δημόσια εκδήλωση, το Σεπτέμβριο. Μετά από συζήτηση υιοθετήθηκαν οι αρχές και η οργανωτική συγκρότηση του δικτύου της Π.Π.Γ.

Ελπίζουμε η ενημέρωση αυτή στο «Εξυπαρχής», να αποτελέσει έναυσμα για δικτύωση και με την Κύπρο, και ασφαλώς είμαστε έτοιμες για συζητήσεις και οποιαδήποτε διευκρίνιση. Η διεύθυνση και τα τηλέφωνα ακολουθούν.

**Παγκόσμια Πορεία
Γυναικών - Ελληνικό Δίκτυο
Αθήνα, Ιούνιος 2003
τηλέφωνο επικοινωνίας:
+30-210 9420681
e-mail:
PagkosmiaPoreiaGinaikon@yahoo.com**

Διδάγματα και προοπτικές του παρατεταμένου απεργιακού σεισμού που συγκλόνησε τη Γαλλία

Του Γιώργου Μητραλιά

Εχθροί και φίλοι του απεργιακού κύματος που σάρωσε τη Γαλλία επί 75 μέρες συμφωνούν σε μια διαπίστωση: αυτό το τεράστιο απεργιακό κίνημα αφήνει πίσω του τόσες εκκρεμότητες ώστε να είναι πρακτικά αδύνατο να γίνει τώρα ο απολογισμός του! Και κατά συνέπεια, περιμένουν με έκδηλη αγωνία την επιστροφή των εργαζομένων από τις καλοκαιρινές διακοπές για να δουν τι ακριβώς σηματοδότησε και ποια θα είναι η συνέχεια των κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων.

Από πρώτη άποψη, αυτή η διαπίστωση φαίνεται παράδοξη και «ανορθόδοξη» αν λάβουμε υπόψη ότι η κυβέρνηση Ραφαρέν μπόρεσε τελικά να περάσει το πακέτο μέτρων της, δηλαδή την αντιμεταρρυθμισή του συνταξιοδοτικού συστήματος, που προκάλεσε όλη αυτή την παρατεταμένη απεργιακή έκρηξη. Πράγματι, μια τέτοια κατάληξη θα έπρεπε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι έχουμε να κάνουμε με μια καθαρή ήττα των μεν (των απεργών) και με μια εξίσου σαφή νίκη των δε (της κυβέρνησης και των εργοδοτών).

Ωστόσο, είναι γεγονός ότι κανείς δεν τολμάει να βγάλει το παραπάνω συμπέρασμα. Ο λόγος απλός: ενώ η δημοτικότητα της κυβέρνησης ακολουθεί ιλιγγιώδη πτωτική πορεία, οι ίδιοι οι απεργοί, τα εκατομμύρια των εργαζομένων που παρέλυσαν την χώρα και κατέβηκαν όσο ποτέ άλλοτε μαζικά στους δρόμους δεκάδων γαλλικών πόλεων, δεν βιώνουν την καλοκαιρινή κατάληξη των κινητοποιήσεών τους σαν ιστορική ήττα αλλά αντίθετα, σαν προσωρινή ανάπαυλα εν όψει νέων, ακόμα σκληρότερων αγώνων, ήδη από το επόμενο Φθινόπωρο. Και ακριβώς επειδή κανείς δεν αρνείται αυτή τη διάχυτη διάθεση κλιμάκωσης των εργατικών κινητοποιήσεων γι' αυτό και οι πάντες σκύβουν τώρα πάνω από το νέο κοινωνικό φαινόμενο προσπαθώντας να ανιχνεύσουν τα δομικά χαρακτηριστικά του, τι το κάνει να διαφέρει από

προηγούμενες μεγάλες κοινωνικές εκρήξεις. Καταρχήν, πολλές από τις επισημάνσεις αυτών των αναλύσεων είναι κοινές σε εχθρούς και φίλους. "Όπως για παράδειγμα, ότι με την πάροδο των εβδομάδων, το κίνημα ριζοσπαστικοποιήθηκε όσο ποτέ άλλοτε (συμπεριλαμβανομένου και του μεγάλου απεργιακού Δεκέμβρη του 1995), τόσο στο κοινωνικό και πολιτικό του περιεχόμενο όσο και στις μορφές οργάνωσης και πάλης. 'Η ότι αποκάλυψε μια πρωτόγνωρη διάσταση μεταξύ μιας πολύ πλατιάς εργατικής πρωτοπορίας (τουλάχιστον μερικών εκατοντάδων χιλιάδων εργαζομένων) και των ηγεσιών των συνδικάτων. 'Η επίσης, ότι σφράγισε -τουλάχιστον προς το παρόν- το διαζύγιο μεταξύ της παραδοσιακής (κυρίως σοσιαλδημοκρατικής) αριστεράς και ευρύτατων μισθωτών μαζών. 'Η τέλος, ότι ανέδειξε την ύπαρξη μιας, σε μεγάλο βαθμό, νέας εργατικής τάξης που συμπεριφέρεται διαφορετικά και δεν υπακούει στους κανόνες του καθιερωμένου κοινωνικού παιχνιδιού. 'Όλα αυτά είναι αναμφίβολα σωστά και προσφέρουν μια καλή αφετηρία για την εκτίμηση του τελευταίου γαλλικού απεργιακού κινήματος και τις προοπτικές του. Ωστόσο, εδώ επιβάλλεται μια βασική διαπίστωση: με δεδομένη την άκαμπτη κυβερνητική στάση (καμιά υποχώρηση καθώς ήταν ευθύς εξ αρχής ξεκάθαρο ότι η σύγκρουση αποτελούσε ιστορικό τεστ του συνόλου των νεοφιλελεύθερων πολιτικών), η κοινωνική αντιπαράθεση γινόταν άμεσα πολιτική μια και η απόσυρση του διαβόητου νομοσχεδίου θα σήμαινε το άνοιγμα όχι μόνο μιας κυβερνητικής, αλλά μιας γενικότερης πολιτικής κρίσης. Με άλλα λόγια, ο πήχης της μετωπικής ταξικής αναμέτρησης είχε ανέβει αυτή τη φορά πάρα πολύ ψηλά, γεγονός που διευκόλυνε τους απεργούς να δώσουν στον αμυντικό αγώνα τους περίπου «υπαρξιακές» διαστάσεις. Ωστόσο, αυτή η διάχυτη συνείδηση ότι επρόκειτο για «τη μάχη όλων των μαχών» δεν θα μπορούσε να οδηγήσει αυτόματα σ' αυτό που περιγράφηκε σαν σύγκρουση δύο κοινωνικών μοντέλων αν δεν είχαν μεσολαβήσει μερικές πο-

λύ καθοριστικές εξελίξεις. Καταρχήν, είχε υπάρξει η σχεδόν δεκάχρονη συσσώρευση των εμπειριών, της διεύρυνσης των πολιτικών οριζόντων και των παραδειγματικών αγώνων που προκάλεσε τόσο το πολύμορφο γαλλικό κοινωνικό κίνημα όσο και το διεθνές κίνημα των κινημάτων. Κατόπιν, αυτή η έντονη πολιτικοποίηση μεταφράστηκε σε συσσώρευση πρωτοπόρων ηγετικών αγωνιστών με κύρος και ακτινοβολία που, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε το Μάη του '68, βρίσκονται αυτή τη φορά όχι π.χ. στα πανεπιστήμια αλλά στην ίδια την καρδιά του εργατικού κινήματος. Σα να μην έφταναν όμως όλα αυτά, είχε μεσολαβήσει και μια πλατιά πολιτική ευαισθητοποίηση και διαπαιδαγώγηση της κοινωνίας (βλέπε π.χ. το φαινόμενο Attac) στο λαβύρινθο της νεοφιλελεύθερης βαρβαρότητας, καθώς και η συστηματική καλλιέργεια της αυτοοργάνωσης των κινητοποιημένων πολιτών (άνεργοι, απολυμένοι, γυναίκες, αποκλεισμένοι, κλπ) γύρω από την υπεράσπιση βασικών τους δικαιωμάτων. Αποτέλεσμα όλων αυτών των «υπόγειων» διεργασιών ήταν ότι την ώρα της μεγάλης ταξικής αναμέτρησης, ήταν μια μεγάλη μειοψηφία των εκατομμυρίων απεργών και των υποστηρικτών τους που δήλωνε ότι πάλευε όχι μόνο για να υπερασπισθεί τις συντάξεις αλλά για κάτι ποιοτικά ανώτερο: το όραμα μιας άλλης, ριζικά διαφορετικής κοινωνίας της αλληλεγγύης και της ισότητας! Φυσικά, σ' αυτή την πρωτοφανή και μαζική πολιτικοποίηση είχαν συμβάλει και δύο άλλες σημαντικές εξελίξεις των τελευταίων ετών: το φιάσκο των κυβερνήσεων της «πληθυντικής αριστεράς», που βιώνεται ως «προδοσία» από εκατομμύρια πολιτών, και η αξιοπιστία που αποκτά η επαναστατική αριστερά (11% στον πρώτο γύρο των περιφερειακών εκλογών) ως ρεαλιστική εναλλακτική λύση στην χρεοκοπία του ρεφορμισμού. Οι συνέπειες όλων αυτών και πολλών άλλων μακρόχρονων διεργασιών βγήκαν στο φως της ημέρας στη διάρκεια της τελευταίας απεργιακής κινητοποίησης εξηγώντας τόσο τη μοναδική διάρκειά (75 μέρες!), μαζικότητα και ριζοσπαστικό-

τητά της, όσο και την εκρηκτική δυναμική της. Πράγματι, παρόλο που πολλά θα εξαρτηθούν από τη συνέχεια των κινητοποιήσεων μετά το καλοκαίρι, μπορούμε ήδη να κάνουμε τις εξής διαπιστώσεις: α) ο παραδοσιακός ρεφορμιστικός συνδικαλισμός και οι πρακτικές του αμφισβητούνται τώρα άμεσα και περισσότερο από ποτέ από ένα τεράστιο αριθμό εργαζομένων, που όμως ξεπερνούν πολύ τις αντικαπιταλιστικές πρωτοπορίες. Διαπιστώνοντας ότι οι συνδικαλιστικές ηγεσίες αρνήθηκαν να υιοθετήσουν το κεντρικό και λαοφιλέα αίτημα της παρατεταμένης Γενικής Απεργίας επειδή -όπως οι ίδιες δήλωσαν- δεν ήθελαν να ανατρέψουν την κυβέρνηση, είναι εκατοντάδες χιλιάδες ή ίσως και εκατομμύρια οι Γάλλοι εργαζόμενοι που προβληματίζονται σήμερα για το πώς θα οργανωθούν προκειμένου να παρακάμψουν αύριο τις ηγεσίες των συνδικάτων τους. Μορφές αυτοοργάνωσής τους σε διακλαδικές, διασυνδικαλιστικές ενωτικές απεργιακές επι-

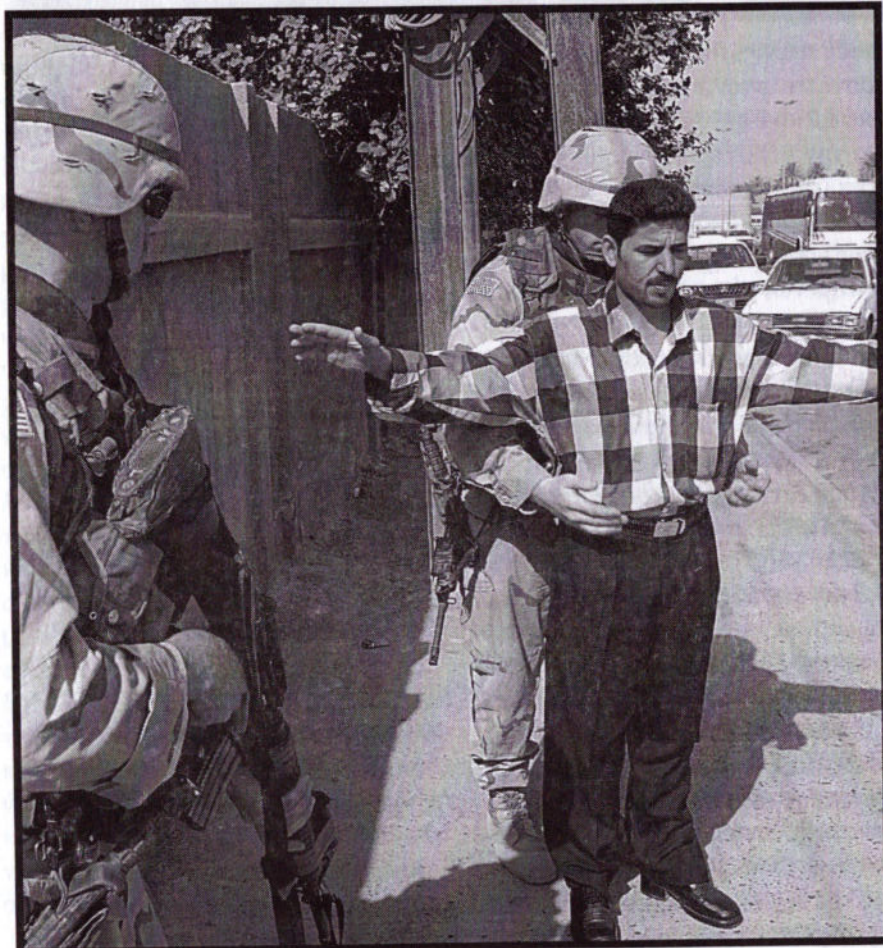
τροπές πάλης, που εξάλλου ήδη δοκιμάστηκαν στην πράξη ακόμα και σε περιφερειακό επίπεδο, αποτελούν όχι μόνο την καλύτερη εγγύηση για την αποτελεσματικότητα των αυριανών αγώνων, αλλά ίσως και την καταλληλότερη μορφή αυτοοργάνωσης των καταπιεσμένων που παλεύουν για έναν άλλο κόσμο! β) για πρώτη φορά εδώ και πάρα πολλές δεκαετίες, αμφισβητείται επίσης η παραδοσιακή ρεφορμιστική αριστερά και τα κόμματά της. Αυτή η αμφισβήτηση δεν εκφράζεται πια παθητικά αλλά μέσα από την παραδοχή της ύπαρξης «δύο αριστερών» με διαμετρικά αντίθετους προσανατολισμούς. Αν όμως, γίνεται πεποίθηση όλο και περισσότερων Γάλλων εργαζομένων ότι η μια αριστερά είναι νεοφιλελεύθερη και κατά συνέπεια, προς αποφυγήν, το περίγραμμα της άλλης, δηλαδή της ζητούμενης αντινεοφιλελεύθερης και αντικαπιταλιστικής, απομένει να διευκρινιστεί. 'Όμως, προσοχή: η αναζήτησή της δεν παραπέμπεται πια στο μακρινό μέλλον και δεν αφορά μόνο κά-

ποιες, έστω και μαζικές πρωτοπορίες. Ακριβώς επειδή εκτιμάται ως ο εκ των ουκ άνευ όρος για την ίδια την αποτελεσματικότητα των πιο άμεσων αμυντικών αγώνων, είναι τώρα πρωτοφανώς μεγάλος ο αριθμός εκείνων που αρχίζουν κιόλας τις επαφές και συζητήσεις για την προετοιμασία και δημιουργία της. Σε τελευταία ανάλυση, και μόνο το γεγονός ότι αυτή η αναζήτηση του μαζικού σχηματισμού της αντικαπιταλιστικής αριστεράς είναι πλέον στην ημερήσια διάταξη πολιτικών (επαναστατικών) οργανώσεων αλλά και κοινωνικών κινημάτων, συνδικάτων ή συνδικαλιστικών τάσεων, μαζί και ρευμάτων που προέρχονται από τον αριστερό ρεφορμισμό, τοποθετεί το σημερινό γαλλικό κίνημα μακράν επικεφαλής του ευρωπαϊκού. Το εγχείρημα είναι τόσο δύσκολο όσο και ιστορικό. Αν όμως ευοδωθεί τότε οι συνέπειές του θα ξεπεράσουν τα όρια της Γαλλίας. Θα είναι αλυσιδωτές, πανευρωπαϊκές και θα ανοίξουν μια νέα εποχή για την αριστερά... E

Αλληλεγγύη στην Ιρακινή Αντίσταση

Στα μέσα του Ιούνη η υποκρισία της αμερικανικής κατοχής στο Ιράκ εκφράστηκε ανάγλυφα με την διαφορετική αντιμετώπιση των διαδηλώσεων στην Βαγδάτη και την Τεχεράνη. Από την μια η αμερικανική κυβέρνηση έκφραζε την υποστήριξη της στις διαδηλώσεις στην Τεχεράνη χαρακτηρίζοντας τις σαν «ένα βήμα προς την ελευθερία», ενώ ταυτόχρονα στο διπλανό Ιράκ οι αμερικανικές κατοχικές δυνάμεις πυροβολούσαν άοπλους διαδηλωτές στην Βαγδάτη, έκαναν μαζικές συλλήψεις, και άφηναν πίσω τους πέρα των 100 ιρακινών νεκρών μετά από «εκκαθαριστικές επιχειρήσεις» - ένας αποικιακός ευφημισμός για σφαγές αντιστασιακών και τοπικού πληθυσμού. Ταυτόχρονα οι αμερικανοί διέταξαν την διάλυση του ιρακινού στρατού ανακοινώνοντας ότι θα έφτιαχναν ένα στρατιωτικό σώμα 40-50,000 στρατιωτών το οποίο θα ήταν «αρκετό για μια χώρα όπως το Ιράκ».. Οι Ιρακινοί, λοιπόν, σύμφωνα με τους αμερικανούς δεν είναι ακόμα έτοιμοι να αυτοκυβερνηθούν, ούτε να έχουν στρατό, για αυτό οι «καλοί κατακτητές» θα τους διοικούν μέχρι να κριθούν «ικανοί» να έχουν δικιά τους κυβέρνηση και στρατό. Ο ρατσισμός αυτών των αντιλήψεων δεν πρέπει να περνά απαρατήρητος. Οι δυτικές κατοχικές δυνάμεις συμπεριφέρονται στους ιρακινούς σαν μικρά παιδιά που θα «μορφωθούν», σαν σε «βάρβαρους» που θα εκπολιτιστούν. Την ουσία της αμερικανικής εκδοχής της «αποικιακής δημοκρατίας» την έκφρασε ο νέος απεσταλμένος της Ουάσιγκτον στο

Ιράκ, ο Bremer, ο οποίος στάλθηκε μετά την κρίση της αρχικής αμερικανικής στρατηγικής: με την άφιξη του και αφού είπε διάφορα για δημοκρατία κλπ, κήρυξε εκτός νόμου το κόμμα Μπααθ και μόλις η ένοπλη αντίσταση άρχισε να γίνεται αισθητή επέβαλε λογοκρισία με την οποία απειλούσε ακόμα και εισβολές σε τζαμιά αν υπήρχε υποψία ότι μπορεί να γίνονταν αντιαμερικανικές δηλώσεις. Είδαμε άλλωστε κατά την διάρκεια του πολέμου πως εννοούν οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοι τους την δημοκρατία - η περιφρόνηση της κοινής γνώμης θεωρήθηκε αυτονόητη πολιτική στάση για τους φιλοαμερικανούς πολιτικούς. Στο διεθνές επίπεδο η αποδοχή της αμερικανικής κατοχής του Ιράκ για ένα χρόνο με βάση την απόφαση του ΟΗΕ είναι από την μια ένας συμβιβασμός ανάμεσα στα δυο μπλοκ στο συμβούλιο ασφαλείας και εκφράζει μια οπισθοχώρηση των αμερικανών από την μονομερή στάση που τήρησαν με την κήρυξη του πολέμου, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί και μια αισχρή αποδοχή ενός ιμπεριαλιστικού πολέμου. Οι άλλες «μεγάλες δυνάμεις» πήραν βέβαια τα αντίτιμα - η Ρωσία εξασφάλισε την πληρωμή των πρόσφατων παραγγελιών του Ιράκ και πήρε διαβεβαιώσεις για τα υπόλοιπα χρέη αλλά και για τα συμβόλαια των ρωσικών εταιρειών, ενώ ο γαλλογερμανικός πυρήνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται να βγήκε διπλά κερδισμένος από την

διαμάχη με τους αμερικανούς: εξωτερικά εμφανίστηκε για πρώτη φορά τόσο ριζικά διαφοροποιημένος από την αμερικανική ηγεμονία [κερδίζοντας σφαλμάδες με οικονομικό και γεωπολιτικό αντίκτυπο] ενώ εσωτερικά, ο αντιαμερικανισμός έδωσε στην Ε.Ε. ένα στοιχείο νομιμοποιητικής συνοχής με άξονα τον διεθνή ρόλο της «Ευρώπης» σαν εναλλακτικού πόλου στο παγκόσμιο σύστημα. Αυτή η αποδοχή ωστόσο της αμερικανικής κατοχής [έστω και υπό την επιτήρηση του ΟΗΕ] ανοίγει την πόρτα για μια λογική που λέει ότι οι μεγάλες δυνάμεις μπορούν να κάμνουν μονομερώς τέτοιες επεμβάσεις. Γιατί ουσιαστικά μετά την αποκάλυψη του φιάσκου με τα υποτιθέμενα όπλα μαζικής καταστροφής, οι ΗΠΑ και οι Βρετανία θα έπρεπε, σε ένα κόσμο που βασίζεται έστω και αμυδρά σε κάποια έννοια δικαίου, όχι μόνο να αποχωρήσουν αλλά να αποζημιώσουν τον ιρακινό λαό για τα εγκλήματα του πολέμου αλλά και της γενοκτονίας που προκάλεσε το 12ετες εμπόλεμο. Αλλά σαφώς η διεθνής κατάσταση αυτή την στιγμή είναι ρευστή και το de facto πολυπολικό σύστημα τείνει προς την ικανοποίηση των συμφερόντων των μεγάλων δυνάμεων παρά προς την θεμελίωση ενός παγκόσμιου συστήματος το οποίο να βασίζεται στην ισότητα. Η ισότητα που αναγνωρίζεται σήμερα στις διεθνείς σχέσεις είναι τυ-

πική όχι ουσιαστική. Γιατί τι έννοια μπορεί να έχει η ισότητα όταν οι αμερικανοί αρνούνται να υπογράψουν συνθήκες για τα χημικά όπλα αλλά επεμβαίνουν να αποτρέψουν την διάδοση τους σε άλλες χώρες; Η με ποιο δικαίωμα οι ΗΠΑ διεκδικούν να έχουν λόγο για το πυρηνικό πρόγραμμα άλλων χωρών αφού οι ίδιες δεν υπόκεινται στις διεθνείς συμβάσεις όπως έδειξαν με τις μονομερείς αποφάσεις τους για τον «πόλεμο των άστρων», για την συνθήκη του Κιότο η και πρόσφατα για το διεθνές δικαστήριο; Η αντιπαράθεση των μεγάλων δυνάμεων κουβαλά μέσα της βέβαια ρήγματα τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στην τελική ήττα της νέας αποικιοκρατίας και στην αναδημιουργία ενός κόσμου βασισμένου σε πιο δίκαιους θεσμούς, αλλά η πραγματική δυναμική για μια κοινωνική μεταμόρφωση μπορεί να προέλθει μόνο από τις μαζικές μορφές αντίστασης - όπως έγινε άλλωστε και με το αντιφασιστικό κίνημα στον β παγκόσμιο και με τα αντιαποικιακά κινήματα μετά. Σε αυτό το πλαίσιο η επόμενη μέρα της κατοχής του Ιράκ έχει επιβεβαιώσει και τους φόβους αυτών που προειδοποιούσαν για επέκταση της «τρομοκρατίας» [όπως έδειξαν οι επιθέσεις στο Ριαντ και την Καζαμπλάνκα] αλλά έχουν αναδείξει επίσης την αντίσταση των ιρακινών σε ένα σημαντικό παράγοντα του υπό διαμόρφωση σκηνικού. Και αξίζει να το-

νιστεί [σε συγκριτικό πλαίσιο] η κοσμική διάσταση που έχει η ιρακινή αντίσταση.

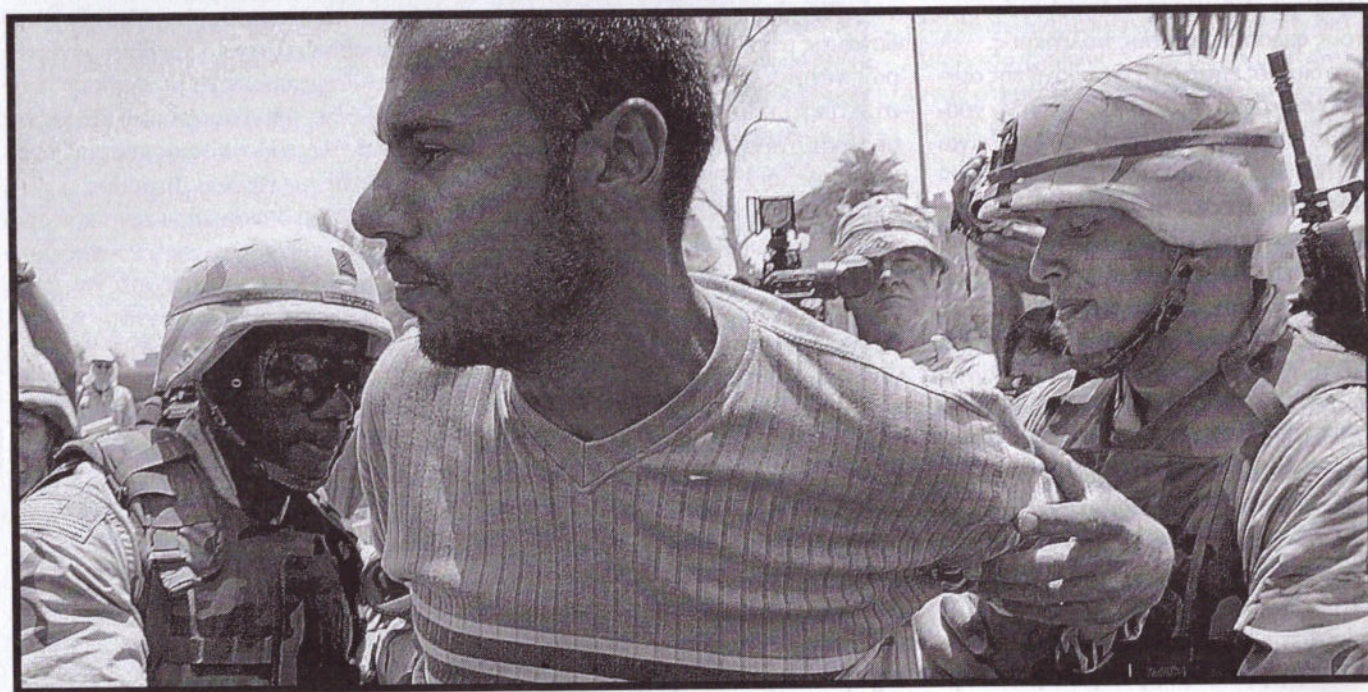
Στους πρώτους μήνες της κατοχής η ιρακινή αντίσταση έχει πάρει δυο μορφές: τις διαδηλώσεις και τις ένοπλες επιθέσεις. Οι διαδηλώσεις ξεκίνησαν αμέσως μετά την πτώση/παραδοση της Βαγδάτης και στην αρχή ηγετικό ρόλο έπαιξαν οι σιητες ιερωμένοι – διαφεύδοντας de facto τις ελπίδες των αμερικανών για συμμαχία με την σιητική κοινότητα. Η στάση των σιητων φάνηκε άλλωστε κατά την διάρκεια του πολέμου καθώς στο νότο όπου η σιητική κοινότητα πλειοψηφεί έγιναν οι πιο σκληρές μάχες. Η πρώτη μάχια προσπάθεια των αμερικανών να συγκροτήσουν μια κίνηση για συνεργασία μαζί τους και υποστήριξη της κατοχής στον νότο αναγκάστηκε να φύγει από την πόλη Νασιργια μετά από μια αντικατοχική διαδήλωση χιλιάδων ιρακινών – και αυτό τον Απρίλη σε συνθήκες πολέμου. Η ένοπλη αντίσταση με μια έννοια ποτέ δεν σταμάτησε – ακόμα και μετά την πτώση/παραδοση της Βαγδάτης συνεχίστηκαν τα ένοπλα επεισόδια σε γειτονιές της πόλης η στην χώρα ευρύτερα. Αλλά ο ένοπλος αγώνας φαίνεται να πήρε μια ποιοτικά νέα μορφή, σαν έκφραση της λαϊκής αντίστασης, μετά την σφαγή στην πόλη Φαλουτζα στα τέλη του Απρίλη όταν οι αμερικανοί πυροβόλησαν ένα άοπλο

πλήθος διαδηλωτών οι οποίοι διεκδικούσαν το άνοιγμα του τοπικού σχολείου κρατώντας πορτραίτο του Σανταμ Χουσειν σαν σύμβολο διαμαρτυρίας. Σήμερα η ένοπλη ιρακινή αντίσταση [με την μορφή του αντάρτικου] και οι αμερικανικές απώλειες είναι καθημερινό πια φαινόμενο – και οι επιθέσεις σαμποτάζ με στόχο την αμερικανική εκμετάλλευση του ιρακινού πετρελαίου σκιαγραφούν το πεδίο των μελλοντικών συγκρούσεων. Η άρνηση άλλωστε των ιρακινών να παραδώσουν τα όπλα τα οποία έχουν διανεμηθεί πριν τον πόλεμο για την αντίσταση στους αμερικανούς, είναι εκφραστική. Είναι αυτές οι μορφές αντίστασης που δείχνουν ότι ο αμερικανικός νεοιμπεριαλισμός δεν θα έχει να αντιμετωπίσει μόνο τις διαφωνίες και διαφοροποιήσεις άλλων συγκροτημάτων εξουσίας ότο παγκόσμιο σύστημα αλλά και την ενεργητική αντίσταση των λαών που υπόκεινται στις νεοαποικιακές επεμβάσεις.

Η συμπαράσταση στην ιρακινή αντίσταση πρέπει να ξεπεράσει το στάδιο του αντί-πολεμικού κινήματος. Εκείνο το τεράστιο παγκόσμιο κίνημα αγνοήθηκε. Ο πόλεμος έγινε. Και συνεχίζεται, δεν τελείωσε. Τώρα το ζήτημα δεν είναι η ειρήνη αλλά η ήττα της αποικιοκρατίας. Ήδη μορφές του αντιπολεμικού κινήματος έχουν αρχίσει την μεταλλαγή τους σε παγκόσμια αντι-ιμπεριαλιστικά κινή-

ματα. Τον Ιούνιο στο Βέλγιο έγινε ένα εξαιρετικά πετυχημένο μπούκοτάζ αμερικανικών πετρελαϊκών εταιρειών σαν μορφή διαμαρτυρίας για την εισβολή και την κατοχή του Ιράκ. Οι φωνές που ακούγονται στην Βρετανία και ανάγκασαν το κοινοβούλιο σε έρευνα για τις παραποιήσεις και τα κατά συρροή ψέματα του Μπλερ, δείχνουν ότι η εικόνα του «αμερικανικού θριάμβου», η οποία θα μας έκανε να το «βουλώσουμε και να ακολουθήσουμε τους νικητές» όπως έλιπζαν ο Ραμφελντ και η υπόλοιπη συνομοταξία της αμερικανικής ακροδεξιάς, δεν περνά. Το να συνεχίσουμε να μιλάμε για το Ιράκ σαν υπαρκτό πρόβλημα κατοχής και όχι σαν ένα τηλεοπτικό show που τελείωσε, το να κάνουμε μπούκοτάζ έστω και κάποιων αμερικανικών προϊόντων, είναι μορφές αντίστασης. Στο ευρύτερο πλαίσιο της καθεστωτικής πολιτικής το ζητούμενο είναι η αμφισβήτηση της κατοχής/αποικιακής πολιτικής από οργανώσεις, κόμματα και κυβερνήσεις. Διότι τώρα πια το ζήτημα δεν είναι ο πόλεμος και η ειρήνη αλλά με ποιον είμαστε σε ένα πόλεμο που έχει ήδη ξεκινήσει: με την νέα αποικιοκρατία η με την ιρακινή αντίσταση;

«Ομάρ Καγιαμ»
Πρωτοβουλία ενάντια στην
αμερικανοβρετανική αποικιακή
πολιτική στην Μέση Ανατολή ☒

Μια κοινωνιολογική ανάγνωση της ποιητικής βιογραφίας του «εργάτη ποιητή»

Γ. Χειμαρίδη

Του Ανδρέα Παναγιώτου

Ο Γ. Χειμαριδης είναι γνωστός στην λογοτεχνική ιστορία της Κύπρου σαν ο «εργάτης-ποιητής». Ήταν όμως και κάτι περισσότερο: η βιογραφία του εκφράζει μια ασυμβίβαστη στάση απέναντι στην εξουσία¹ και στα πλαίσια της δεκαετίας του 40 (όπου δημοσίευσε τις περισσότερες ποιητικές του συλλογές και άλλα κείμενα) συμμετείχε ενεργά [και έκφρασε σε κάποιο βαθμό] την «αριστερή/τροτσκιτική αντιπολίτευση» στο αριστερό εργατικό κίνημα στο οποίο ηγεμόνευε το ΑΚΕΛ. Το κείμενο που ακολουθεί είναι μέρος μιας ευρύτερης εργασίας² με στόχο την κοινωνιολογική ανάλυση του ποιητικού έργου του Γ. Χειμαριδη σαν μέρους της νεώτερης κυπριακής εμπειρίας. Η ανάλυση επικεντρώνεται στις ποιητικές συλλογές του 1942 οι οποίες συμβαδίζουν με την έκρηξη των κοινωνικών κινήσεων των λαϊκών στρωμάτων και την γέννηση της αριστεράς σαν μαζικού κινήματος. Οι βασικές μεταβλητές της ανάλυσης είναι η σχέση ατόμου και κοινωνικής/ων συλλογικότητας/ων και η διαπραγμάτευση της «πολιτικής του ερωτισμού» με έμφαση στην έννοια της πορνείας που κατέχει μια σημαντική θέση στο έργο του με μια διπλή μορφή –σαν μορφή καταδίκης του ξεπεσμού των «ανώτερων ιδανικών/αγνοητας» αλλά και σαν μορφή ταύτισης με ένα σύμβολο του περιθωρίου.

**Η Ταξική Κραυγή:
Το πάθος του προλεταριάτου 1942**

Η δεύτερη περίοδος³ της ποιητικής βιογραφίας του Χειμαριδη μπορεί να χαρακτηριστεί σαν η ριζοσπαστική-ταξική του περιόδου όταν το χάσμα ανάμεσα στα ρομαντικά όνειρα και στην προλεταριακή του πραγματικότητα γεφυρώνονται από την επαναστατική ταξική ταυτότητα. Αυτή η περίοδος ξεκινά το 1942, μετά την επιστροφή του από τον πόλεμο⁴. Το πολιτικό πλαίσιο και το ευρύτερο κλίμα ήταν σαφώς διαφορετικά από την δεκαετία του 1930. Ήδη από τα τέλη εκείνης της δεκαετίας το κυπριακό εργατικό κίνημα είχε αρχίσει να κάνει αισθητή την παρουσία του και μετά την έναρξη του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου και την προέλαση των δυνάμεων του άξονα προς την ανατολική μεσόγειο οι βρετανοί άρχισαν να χαλαρώνουν την αυταρχική πολιτική της Παλμεροκρατίας Αυτό το χαλάρωμα εντάθηκε μετά την ιταλική επίθεση εναντίον της Ελλάδας η οποία δημιούργησε ένα κλίμα συμμαχικής αλληλεγγύης ανάμεσα στους κύπριους και του βρετανούς⁵. Σε αυτό το νέο κλίμα άρχισαν να εμφανίζονται μια σειρά από μαζικές οργανώσεις των λαϊκών τάξεων οι οποίες κυοφορούνταν στις μεταμορφώσεις τις δεκαετίας του 1930 – ανάμεσα σε αυτές ήταν η ΠΣΕ⁶, η ΠΕΚ, και το ΑΚΕΛ. Και παρά το

κλίμα της συμμαχικής αλληλεγγύης η ταξική πάλη συνέχισε⁷ και σε μερικές περιπτώσεις άρχισε να εντείνεται. Έτσι το εργατικό κίνημα άρχισε να θέτει ξεκάθαρα επί τάπητος το ζήτημα του ελεγχου της αγοράς και να προετοιμάζεται για γενικές απεργίες. Είναι σε αυτό το κλίμα, της ταξικής συνειδητοποίησης και διέγερσης, που ο Χειμαριδης επιστρέφει από τον στρατό όπου ο αντιφασισμός του φαίνεται από την μια να ριζοσπαστικοποιείται ενώ από την άλλη [δείχνοντας και την ευρύτερη του ευαισθησία] αρχίζει να διαμορφώνει ένα κριτικό λόγο απέναντι στο πόλεμο – και απέναντι στους ευκαιριακούς σύμμαχους, τους αποικιοκράτες.

Σε αυτή την στροφή στην πολιτική στρατεύση, ο Χειμαριδης βρίσκει για πρώτη φορά ένα πλαίσιο να παντρέψει την εργατική του κατάσταση με την ποιητική του έμπνευση. Η εργατική τάξη, η συλλογικότητα των εργατών, το προλεταριάτο, διαμορφώνει ένα νέο πάθος που παραμερίζει την μούσα της ποίησης⁸ και διαμορφώνει μια νέα μούσα – την μούσα της επανάστασης. Αυτή η νέα μούσα, αυτό το πάθος για το προλεταριάτο σαν συλλογικό υποκείμενο το οποίο θα πραγματώσει τα όνειρα της φιλοσοφίας, «τις ανώτερες αρχές», είναι μια θεμελιώδης κίνηση για την νεωτερική επαναστατική διανόηση από τα μέσα του 19ου αιώνα. Και αυτή η στρατεύση στο πάθος του προλεταριάτου εκφράζεται το 1942 με 4 ποιητικές συλλογές – οι οποίες μοιάζουν σε πολλά σημεία με πολιτικές εκδόσεις πληροφόρησης, φυλλάδια έκκλησης για κινητοποίηση η ακόμα και σχόλια σε εφημερίδα⁹.

Ο τίτλος της πρώτης ποιητικής συλλογής του 1942, "Εκ του Χατζηαββατη Αγίου Ευαγγελίου», φαίνεται να ακολουθεί τον κώδικα του καραγκιόζη [ο οποίος κυριαρχούσε και στις ποιητικές συλλογές της προηγούμενης περιόδου] αλλά εδώ η έμφαση είναι στον χατζηαββατη – τον ενταγμένο παρατηρητή. Σε αυτήν την ποιητική συλλογή έχουμε μια ξεκάθαρη μετατόπιση προς την επαναστατική στρατεύση. Υπάρχουν όμως ακόμα αρκετά στοιχεία των παλιών αντιπαραθέσεων ανάμεσα σε ένα είδος «ρομαντισμού» και της κοινωνικής κατάστασης την οποία βίωνε. Ανκαι η φρασεολογία δείχνει μια νέα ταυτότητα [εκφράσεις όπως «σύντροφοι», γίνονται κλειδιά στις προσφωνήσεις] εντούτοις υπάρχει ήδη στο πρώτο ποίημα το αίσθημα της υπαρξιακής κούρασης που ταυτίζεται με την «έρμη ιερόδουλη». Ανάλογη προβληματική εμφανίζεται και στο ποίημα «Το λύγισμα» όπου η πολιτική του στρατεύση φαίνεται να αντιμετωπίζει τον «μηδενισμό» του - έννοια με την οποία αναφέρεται στο αίσθημα απελπισίας και παραίτησης που τον κυριεύει απέναντι σε μια ζωή την οποία «βαρέθηκε», από την οποία «λαχταρά πια την φυγή» αφού η πείνα σα «σάπιο γύναιο» τον τσακίζει... Και στην «Αυτοπροσωπογραφία» φαίνεται η παλιά αντιπαραθεση ανάμεσα

¹Το βιογραφικό σημείο καμπής ήταν η άρνηση του να δώσει τις εξετάσεις αγγλικών που είχαν καθιερώσει οι βρετανοί αποικιοκράτες μετά τα οκτωβριανά του 1931. Με αυτήν του την άρνηση εγκατέλειψε ουσιαστικά την προδιαγραφόμενη καριέρα του δασκάλου και μετατράπηκε σε χειρωνακτικό εργάτη.
² «Ο επανάσταση ποιητής και οι ανεραδες του». Το κείμενο γράφτηκε για την επανέκδοση των έργων του Χειμαριδη και θα δημοσιευτεί προσεχώς.
³ Η πρώτη περίοδος καλύπτει τις ποιητικές συλλογές που δημοσιεύτηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 30 – σε εκείνη την περίοδο κυριαρχούσε περισσότερο ένα αίσθημα υπαρξιακής κρίσης.
⁴ Ο Χειμαριδης είχε γραφτεί σαν εθελοντής στον αγγλικό στρατό και πολέμησε κατά την διάρκεια των αρχών του β παγκόσμιου πολέμου στην βόρεια Αφρική.
⁵ Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν οι δικαιοδικές αντιφασιστικές διαδηλώσεις την 29 Οκτωβρίου - μετά την είδηση της επίθεσης ενάντια στην Ελλάδα. Οι κομμουνιστές ωστόσο παρέμειναν κριτικοί/σκεπτικιστές απέναντι στην αποικιακή δύναμη – βλέπε: Παιονιδης [1995].
⁶ Μετά την κήρυξη της εκτός νόμου το 1945 μετονομάστηκε σε ΠΕΟ.
⁷ Για αναφορές στο κλίμα της εποχής βλ. Παιονιδης [1995], Α. Φάντη, Από το Λαό... με το Λαό... για το Λαό..., 1997, Λευκωσία. Παναγιώτη Μαχλουζαριδη. 1985. Κύπρος 1940 – 1960, ημερολόγιο των εξελίξεων. Λευκωσία. Ρολανδος Κατσιαουνης. 2000. Η Διασκεπτική 1946- 1948. Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών. Λευκωσία.
⁸ Στις προηγούμενες 2 συλλογές η «μούσα της ποίησης» είναι ο κύριος πόλος αναφοράς.
⁹ Η δυνατότητα αυτών των εκδόσεων έγινε εφικτή λόγω του ότι οι βρετανοί πλήρωναν τους απόστρατους και με χαρτί.

στην πεζότητα της καθημερινότητας [«τον στόμαχο», «την κοιλιά»] και τα ιδεώδη. Αναπαράγοντας την «κοινωνική λογική» που τον περιβάλλει, λέει ο ποιητής μιλώντας στον εαυτό του: «Καθμένη παλαβέ μου Χειμαριδη,

*Τόσοι Άλλοι και λυγίσανε, αδελφι,
«συνθήκη καναν»... και «συζευχθηκαν» και «περναν»...
Εσείς θα αλλάξετε το σύμπαν ποιητα μου
Αλλάξετε «για το Θεό» πια το χαβιά»*

Όμως η κυρίαρχη μορφή ποιημάτων, όπως είπαμε, είναι στρατευμένη – η έκφραση της νέας ταυτότητας όπου η φτώχεια μετατρέπεται σ' ένα είδος εμβλήματος για αυτούς που θα αλλάξουν τον κόσμο. Ανκαι ο αντιφασιστικός αγώνας αποτελεί την κυρίαρχη πολιτική έμφαση, είναι ξεκάθαρη επίσης η μετατόπιση από την αντιμετώπιση της θέσης του εργάτη σαν ντροπή («εργάτης – αλήτης») σε αντιμετώπιση που έχει να κάνει με την συντροφικότητα την «θειαν αδελφοσύνη». Αλλά και στην αντιμετώπιση των λογοτεχνικών κριτικών για την ποίηση του¹⁰ αντιπαραθέτει και πάλιν μια εργατική αξιοπρέπεια: «θαρρείτε η εργατικά μου η ψυχή, τα κούφια σας τα λόγια μαλαγάνες, χρειάζεται, ανάπαψη να βρει;»

Υπάρχουν 3 αξιοσημείωτα στοιχεία στα πολιτικά ποιήματα που προδιαγράφουν την σχέση του ποιητή τόσο με το εργατικό κίνημα όσο και με την κοινωνία ευρύτερα: η ευαισθησία για τους ιταλούς αιχμαλώτους [υπάρχουν δυο ποιήματα που ασχολούνται με αυτούς τους «εχθρούς»], μια πρώιμη κριτική για τους «εργατοπατέρες» που μάλλον πηγάζει από την στρατεύση του στο τροτσκιτικό κίνημα, και μια αξιοσημείωτη στροφή στην «πολιτική του ερωτισμού» με ένα ερωτικό ποίημα στο οποίο ο έρωτας δεν είναι πλέον ταξικά διαχωρισμένος¹¹ αλλά ή γυναίκα, είναι ένας επίσης «σύντροφος»¹². Η τέταρτη¹³ ποιητική συλλογή ονομάζεται «Είμαστε Έμεις οι Εργάτες» προσδιορίζοντας πλέον ένα νέο κωδικό στους τίτλους και επισημοποιώντας έτσι την στροφή του προς την εργατική ταυτότητα. Η αλλαγή δεν φαίνεται μόνο στον τίτλο αλλά και στην αυτοπεριγραφή του συγγραφέα στο εξώφυλλο όπου παρουσιάζεται σαν ο «Γιώργης Χειμαριδης ο εργάτης». Το εισαγωγικό απόσπασμα από τον Ανθία αναφέρεται στους χτίστες, και στην προοπτική να χτίσουν συνδυάζοντας «την καρδιά και τον λογισμό», ένα νέο κόσμο «έστω και με το αίμα τους». Υπάρχει μια αισιοδοξία σε αυτήν την συλλογή και ένα νέο είδος περιηφάνιας για την νέα συλλογική ταυτότητα στην οποία νοιώθει ότι ανήκει - του προλεταριάτου, της εργατιάς. Η αντιπαραθεση βέβαια με τους καταξιωμένους κριτικούς του κατεστημένου δεν σταματά – ξεκινά με αυτήν αλλά εδώ φαίνεται να έχει περισσότερη αυτοπεποίθηση και ο λόγος του δεν εκφράζει πλέον ένα ρομαντικό παράπονο αλλά φαίνεται να βασίζεται σε μια ιδεολογική θέση

*«Και πάλι νέα συλλογή ουρλιάζω! Τσαρλατάνοι!
Ανί να πππλώ
Σαν «ξόανο» τα κρύφια σας – θέλω να πω τον ιδρο
Το γάιμα της καρδιάς μου το ιερό»
Η μεταμόρφωση φαίνεται και από στίχους οι οποίοι κατακρίνουν πλέον το αίσθημα της απογοήτευσης / κούρασης που ο ίδιος παλιά ονόμαζε «μηδενισμό»:
«Οχι! Αχάριστη, κλαψιάρια μου ψυχή!
Δεν είμαι από την ζωή βαριεστημένος, και ας είμαι, όσο κανείς
βασανισμένος,
-σωματικά και ψυχικά-
από τα χρόνια μου τα παιδικά»*

Υπάρχουν αρκετά πολιτικά ποιήματα στα οποία εκφράζεται είτε η αισιοδοξία είτε η παραίνηση του στους άλλους εργάτες να αγωνιστούν για την συντριβή του φασισμού και την δημιουργία ενός «νέου κόσμου». Υπάρχουν επίσης σαρκαστικά σχόλια για τους «πατριώτες αντιδραστικούς». Σε αυτό το κλίμα λιγοστεύουν τα αφιερώματα σε άλλους ποιητές¹⁴ και αρχίζει τα αφιερώματα στην εργατική τάξη – είτε σαν σύνολο είτε σαν συγκεκριμένες ομάδες εργατών [μεταλλωρύχοι, τυπογράφοι].

Σε αυτό το νέο πλαίσιο των σχέσεων ατόμου-κοινωνίας, η αντιπαραθεση ανάμεσα στην Μούσα της ποίησης και την εκπορευση/εξευτελισμό των οραμάτων, συνεχίζει να υπάρχει¹⁵. Αρχίζει όμως να διαφαίνεται και μια διαφοροποίηση καθώς πέρα από τις αθυροστομίες, εμφανίζεται και η εικόνα της πόρνης σαν ατομου/εργαζόμενης γυναίκας. Και στο ποίημα «Μπροστά στην «Μάνα των Πτωχών» η πόρνη ταυτίζεται με τον ποιητή – όχι με τους συμβιβασμούς αλλά με το τι υποφέρει σαν εργάτης

*«Μα ω μούσα, πάλι σέρνομαι κοντά σου με λατρεία
προς τα άγια σου τα Νάματα ω γνώση ζωτικά
σαν πόρνη που όντας η άχαρη μεσάνυχτα σχολάσει
μπροστά στην «μάνα των πτωχών» η έρμη γόνατα»*

Αξιοσημείωτα είναι και τα ποιήματα για συντρόφισσες γυναίκες αναδεικνύοντας έτσι και ένα τρίτο θηλυκό πρότυπο – μετά την πορνη/γυναίκα, και την ρομαντική κοπέλα- την επαναστάτισσα, «Πασσιοναριες και Ρεβεκκες μαζί»¹⁶. Ό θυμός του, που τον έκανε πριν να ειρωνεύεται την ρομαντική-ερωτική θεματολογία στη ποίηση, επανεμφανίζεται σε ένα ποίημα¹⁷, αλλά εδώ είναι για να μνησκει το ταξικό μίσος το οποίο θα οδηγήσει στην δημιουργία της «νέας της αγάπης την σημαία». Στην επόμενη ποιητική συλλογή του 1942 η αισιοδοξία του στρατευμένου ποιητή καταγράφεται και στον τίτλο: «Φτάσανε οι κόκκινες φλόγες». Η διαφοροποίηση του Χειμαριδη από τον παλιό ρομαντικό του εαυτό που ζητούσε αναγνώριση, είναι έκδηλη από το εξώφυλλο όπου παραθέτει απόσπασμα από ποίημα του Πάνου Ροδη ο οποίος θα

¹⁰ «Στο διάολο» – παρόμοιο τελικό θέμα είχε και η προηγούμενη συλλογή, απευθυνόμενος στην Μούσα της ποίησης.
¹¹ Στα πλαίσια της δομής, «η άστη γυναίκα και ο εργάτης ποιητής» που ήταν έντονη στις προηγούμενες συλλογές.
¹² « Στην Α.Τ.»
¹³ Οι δυο πρώτες δημοσιεύτηκαν την δεκαετία του 1930.
¹⁴ Έχει δυο κριτικά ποιήματα για τους Φασουλιωτη, Γιαννιδη και μια συγκινητική αναφορά στον Μοντη για την «αποτυχία» του να γίνει δικηγόρος.
¹⁵ Υπάρχουν αρκετές αναφορές στα «πορρικά βρακιά» τα οποία συσχετίζονται με τους αστούς.
¹⁶ «Είμαστε Εμείς οι Νέες Γυναίκες»
¹⁷ «Τίποτε, Εγώ, δεν Αγαπάω»

μπορούσαμε να πούμε ότι ήταν ένα είδος μαθητή του – ένας φτωχός τυπογράφος με «πατέρα σκουπιδιάρη» ο οποίος φαίνεται ότι έβρισκε, όπως και ο Χειμαριδής, ελπίδες για κοινωνική [και προσωπική] μεταμόρφωση στην κοινωνική αναταραχή της περιόδου. Όμως πλάι στην «προλετάρισσα λεβεντιά» του Ροδη αρχίζει να διαφαίνεται και η αντιπαράθεση με τους «γραφειοκράτες/εργατοπατέρες»¹⁸ οι οποίοι ταυτίζονται με τον εξευτελισμό του αγνού – και άρα, στον εκφραστικό κώδικα του ποιητή, με την πορνεία. Πέρα από αυτή την κριτική ωστόσο που παραπέμπει στον τροτσκισμό, η Ρωσία εμφανίζεται, στα πλαίσια του πολέμου αλλά και ευρύτερα, σαν ένα είδος απελευθερωτικής δύναμης. Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε εδώ την μεταμόρφωση των εννοιών που συνοδεύουν την προσωπική του μεταμόρφωση: έτσι η αποστροφή του για τον «όχλο» δεν εξαφανίζεται αλλά μεταμορφώνεται σε κριτική για ένα είδος ύπαρξης/ζωής των εργατών.

**«Ορκίζομαι στα χέρια μου, στα εργατικά μου χέρια
δεν είναι καταφρόνια μου ο θυμός:
Σύντροφοι μου, αδελφια μου, δεν θέλω όχλος ναστε
Και ναστε των αστών ο εμπαιγμός.»**

Εδώ ο Χειμαριδής φαίνεται να καμνει/ανακαλύπτει τον φιλοσοφικό/κοινωνιολογικό διαχωρισμό ανάμεσα στην «τάξη καθ'αυτήν» [όχλος] και «τάξη δι' αυτήν» [επαναστατημένος λαός/εργατία/προλετάρισσα ψυχή]. Αυτή η μεταμόρφωση των εννοιών είναι πιο έκδηλη στην διαμόρφωση της έννοιας της πορνείας. Η πορνεία εξακολουθεί να είναι ο βασικός κώδικας βρισίων και της κατηγορίας για ξεπεσμό [και μάλιστα διευρύνεται η χρήση της τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά αφού καλύπτει και τους «εργατοπατέρες» πέρα από την κοινωνία, την προδομένη νιότη κλπ]. Ταυτόχρονα όμως η τάση για διαχωρισμό της πόρνης σαν θύματος της φτώχειας από την πορνεία σαν ξεπεσμό, γίνεται πιο έντονη. Υπάρχουν δυο ποιήματα που φαίνονται να αναζητούν το «λουλούδι στο βούρκο»: το «Νέα εσοδεία...» και το «Καπηλειό». Στο πρώτο εκφράζεται περισσότερο η απορία για την διαδικασία «αλλαγής»/πτώσης του ανθρώπου – μια «αλλαγή» που φαίνεται όμως να βρίσκεται στο περιβάλλον του: «σ' ήξερα εγώ παιδούλα...μα τοσο-ν-ευκολα λοιπόν αλασσει...ο άνθρωπος σε μηχανή;». Στο «Καπηλειό» η εικόνα της ανθρώπινης πτώσης προσεγγίζεται με ευαισθησία μέσα από την εικόνα ενός μωρού πάνω σε ένα βαρέλι ταβέρνας – «ένα μωρουδέλι, κρίνος σε χοίρου νηστικού αφρίζουσα μασέλα». Αλλά και η περιγραφή της μπουρδελογειτονίας στο «urbanite soccagi» δείχνει ένα σκληρό ρεαλισμό που τείνει προς την κοινωνική κριτική παρά προς την καταδίκη των ιδίων των πουταναν.

Όσον αφορά την ευρύτερη καταγραφή του φυσικού/γεωγραφικού αλλά και του κοινωνικού/τεχνολογικού περιβάλλοντος υπάρχουν δυο ιδιαίτερα αξιοσημείωτα ποιήματα: «Στα κυπαρίσσια των συντεχνιών της Λευκωσίας», και το «Greta Garbo». Το πρώτο είναι ένας ποιητικός

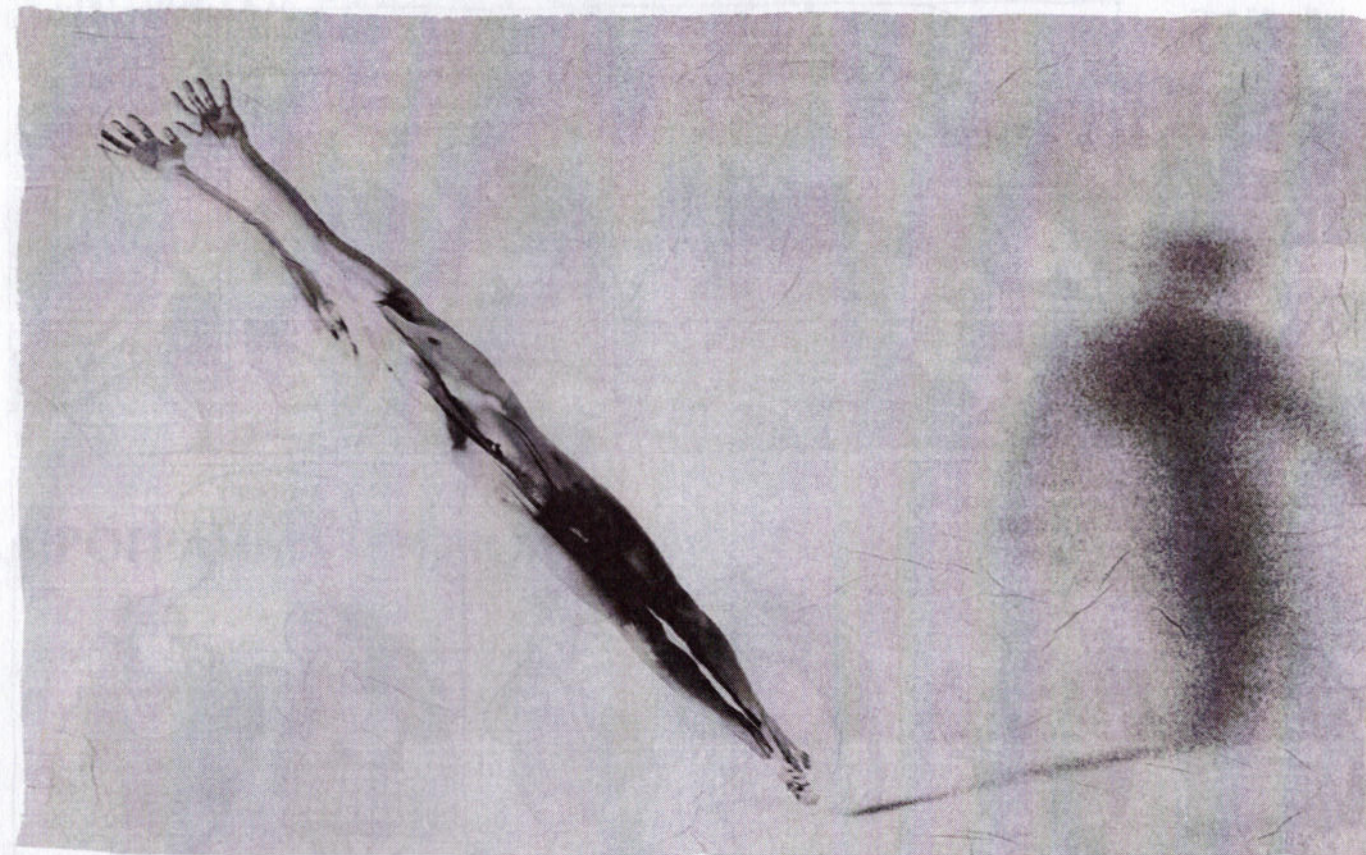
μονόλογος ο οποίος καταλήγει σε ταύτιση και πάλιν με την «αιωνία-ν-εργατία» αλλά δίνει μια ενδιαφέρουσα εικόνα του χώρου – εκφράζοντας και μια μετατόπιση στην ίδια την ποιητική του Χειμαριδη. Το δεύτερο είναι ένα ενδιαφέρον σχόλιο για την κινηματογραφική Γκαρμπο. Αυτό το ποίημα μαζί με διάφορα άλλα στοιχεία που εμπλέκουν τα σημάδια της νέας τεχνολογίας [τα αεροπλάνα, το αυτοκίνητο, το Μίκυ Μους, την ρεκλάμα] είναι ενδεικτικά της ευαισθησίας του ποιητή στην νέα πραγματικότητα της μαζικής κουλτούρας που άρχισε να διαμορφώνεται.

Οι αναφορές σε άλλους ποιητές λειτουργούσαν στις προηγούμενες συλλογές σαν ένα είδος προσδιορισμού/σχολίου της μη αναγνώρισης του Χειμαριδη από το «λογοτεχνικό κατεστημένο». Σε αυτή την συλλογή οι αναφορές είναι περισσότερο θετικές - στον «μαθητή του» Ροδη, και στον δάσκαλο του τον Α. Περναρη. Από εκεί και πέρα μόνο έμμεσες αναφορές υπάρχουν στο στυλ των παλιών πικραμένων σχολίων. Θα μπορούσε να υποθέσει κανείς μάλιστα ότι αυτήν την περίοδο ο Χειμαριδής θα έπρεπε να γνώριζε κάποιου είδους αναγνώριση όπως φαίνεται και από το γεγονός ότι δημοσίευσε 4 συλλογές σε ένα χρόνο και από το ότι το εξώφυλλο σε αυτήν την συλλογή το φιλοτέχνησε ο Διαμαντής.

Η τελευταία συλλογή του 1942 έχει σαν τίτλο τον αρχικό στίχο της Διεθνούς «Εμπρός της Γης οι Κολασμένοι». Η συλλογή είναι πιο μικρή από τις άλλες του ίδιου χρόνου αλλά φαίνεται να κινείται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης αναγνώρισης όπως και προηγούμενων – έτσι το εξώφυλλο το έχει κάμει πάλι ο Διαμαντής ενώ υπάρχουν και αδημοσίευτοι [άρα που έχουν παραχωρηθεί στον ποιητή ιδιωτικά] στίχοι του Παύλου Μερανου. Αν και ο στίχος της Διεθνούς δείχνει ότι ο ποιητής βρίσκεται ακόμα στο κλίμα της επαναστατικής διέγερσης που χαρακτηρίζει εν γένει την δουλειά του αυτή την χρονιά, εντούτοις μια σειρά ποιημάτων δείχνουν μια αυξημένη αντιπαράθεση με αυτούς τους οποίους αποκαλούσε προηγούμενως «εργατοπατέρες». Εδώ όμως η κριτική διευρύνεται για να καλύψει ένα ευρύτερο στρώμα της ηγεσίας της αριστεράς η οποία στα μάτια του Χειμαριδη διαμορφώνεται πλέον σαν μια νέα εξουσία που ξεπουλά [«εκπορνεύει»] τα οράματα της εργατικής τάξης. Αν και η Σοβιετική Ένωση [«ο κόκκινος στρατός»] εξακολουθούν να εμφανίζονται σαν σύμβολα απελευθέρωσης στα πλαίσια του αντιφασιστικού και του ευρύτερου ταξικού αγώνα, αυτή η συλλογή θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν μια πιο ξεκάθαρη έκφραση του τροτσκισμού του ποιητή. Το πρώτο ποίημα μάλιστα «Σ'ένα προδότη» μοιάζει να είναι μια σαρκαστική αναφορά στον Ανθία τον οποίο κατηγορεί ότι ξεπουλήθηκε: «...μόλις ο παμπουλας σου γρουλλωσ', ο αστουλας, καττουδιασες και εσύ». Η τελική στροφή φαίνεται να είναι μια σαρκαστική αναφορά στα «Σφουρίγματα του αλήτη»:

**«Τώρα που πήρες «θέση»
το σύμπαν θα σ'αρεσει
ω.. «αντάρτη» ποιητή...»**

¹⁸Υπάρχουν 2 σχετικά ποιήματα: «Σ'ένα-ν-εργατοπατέρα», «Οι λόγιοι εργατοπατέρες»

Αλλά δεν είναι μόνο οι κόκκινοι γραφειοκράτες που είναι ο στόχος του – και η δεξιά που φαίνεται ότι τον παραινούσε να γράψει «έργο πια εθνικό» δέχεται τον σαρκασμό του. Σε αυτήν την συλλογή επανέρχεται επίσης στον «διάλογο» με τους κατεστημένους κριτικούς/ποιητές που δεν εκτιμούσαν το έργο του. Η δική του κριτική εκφράζεται έντονα μέσα από τον κώδικα της πορνείας και της σεξουαλικότητας ευρύτερα – εκτός από «πορνικά βρακιά» έχουμε και επαναλαμβανόμενες αναφορές στα «σκέλια», και αναφορές σε «καπότες». Αυτή η στροφή σε ένα είδος περιθωριακής ατομικότητας, έχει όμως έντονα και το ταξικό στοιχείο – έτσι ο κατεστημένος κριτικός προσδιορίζεται με μια αναφορά στο στομάχι: «Σε ένα χορτάτο ποιητή». Το επαναστατικό ταξικό στοιχείο συνεχίζει επίσης να είναι έντονο: η συλλογή χαρακτηρίζεται από αναφορές και παραινήσεις σε διάφορες ομάδες της εργατικής τάξης. Αξίζει όμως να παρατηρηθεί ότι το όραμα του νέου κόσμου στον οποίο προσβλέπει ο ποιητής, δεν εμφανίζεται

απλά σαν η οικοδόμηση μιας διαφορετικής κοινωνίας που να βασίζεται στην δικαιοσύνη και το «γδικιωμό», αλλά παραπέμπει σε ένα είδος κοσμολογικής εικόνας «αποκατάστασης της μάνας-γης».

Όσον αφορά την ποιητική τάση που άρχισε να εμφανίζεται από την προηγούμενη συλλογή για μια πιο «γεωγραφική» ποιητική ενατένιση/λυρισμό, έχουμε εδώ 2 εξαιρετικά ενδιαφέροντα ποιήματα - τον «Στρόβολο» και το ποίημα «Στο Λένιν». Ιδιαίτερα το δεύτερο ποίημα όπου σκιαγραφείται το πορτρέτο του ρώσου επαναστάτη μέσα από μια περιδιάβαση στο κυπριακό τοπίο, φαίνεται να εκφράζει ένα άπλωμα του πάθους που μέχρι τότε εκφραζόταν σε διάλογους, συναισθηματικές εκρήξεις η διακηρύξεις ιδεών και εννοιών, στον γεωγραφικό χώρο της Κύπρου. Μοιάζουν αυτά τα ποιήματα δηλαδή με μια «προσγείωση», μια ένταξη στο άμεσο γεωγραφικό [αλλά και πολιτιστικό όπως θα δούμε] περιβάλλον.

**Τώρα που πήρες «θέση»
το σύμπαν θα σ'αρεσει
ω.. «αντάρτη» ποιητή...**

Αρκάς
ΜΕΤΑ
ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ
ΤΟ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΕΙΟ

Επιμορφωτικός Πολιτιστικός Όμιλος

Επιμορφωτικές Προβολές
30 Ιούνη - 1 Αυγούστου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΒΟΛΩΝ

30 Ιούνη	ΔΕΥ.	Chaplin: Modern Times
2 Ιούλη	TET.	Ron Fricke: Chronos
4 Ιούλη	ΠΑΡ.	Jarmusch: Ghost Dog: The Way of the Samurai
7 Ιούλη	ΔΕΥ.	Brothers Quay: Ten animation films
9 Ιούλη	TET.	Jarmusch: Mystery Train
11 Ιούλη	ΠΑΡ.	Aki Kaurismaki: La Vie de Bohème
14 Ιούλη	ΔΕΥ.	Chaplin: The Gold Rush
16 Ιούλη	TET.	Svankmajer: Conspirators of Pleasure
18 Ιούλη	ΠΑΡ.	Justman: Standing in the Shadows of Motown
21 Ιούλη	ΔΕΥ.	Buster Keaton: 13 short films
23 Ιούλη	TET.	William Wyler: Roman Holiday
25 Ιούλη	ΠΑΡ.	Pedro Almodovar: Women on the Verge of a Nervous Breakdown
28 Ιούλη	ΔΕΥ.	Lotte Reiniger :The Adventures of Prince Ahmed (animation)
30 Ιούλη	TET.	Billy Wilder: Irma La Douce
1 Αυγ.	ΠΑΡ.	Emir Kusturica: Black Cat, White Cat

Όλες οι προβολές αρχίζουν στις 9.00 το βράδυ

Το πρόγραμμα μας μπορείτε να το βρείτε
και στην ιστοσελίδα μας : www.ifantourgio.org.cy
Λεύκωνος 67-71, Φανερωμένη,
Τηλ. 22 76 22 75

εξ υπαρχής

Πολυαγαπημένοι μου
συνδρομητές και συνδρομήτριες,
νιώθω τη θερμότητα των χεριών σας
στο σώμα μου και αντικαθρεφτίζω
το ενδιαφέρον της ματιάς σας
στο πρόσωπό μου.

Θα ήταν άραγε πολύ να σας ζητήσω
να μου βρείτε ακόμα ένα
συνδρομητή/συνδρομήτρια ο καθένας σας
ή η κάθε μια σας; Τώρα που περάσαμε
τις δυσκολίες των βουνών, συνοδέψτε με
για λίγο στις δυσκολίες των πεδιάδων.

